

ТЕМНА ВОДА

АНДРІЙ КОКОТЮХА
АНДРИЙ КОКОТЮХА

Андрій Кокотюха

ТЕМНА ВОДА

Пристрасті вводять нас в оману.

Вони зосереджують нашу увагу лише на одному боці проблеми, яка потребує негайного вирішення. І зовсім не дають змогу дослідити цю проблему з усіх боків.

Гельвецій

Стережіться виходити на болота

в нічний час, коли сили Зла діють безроздільно.

Артур Конан Дойл „Собака Баскервілів”

1. Тихий липневий ранок

Відчувши біль від укусу, він роздратовано лягнув себе по щоці.

Коли забрав руку и глянув на неї, задоволено посміхнувся - просто в центрі долоні розпливлася крива пляма. Бач, присмоктався. І досмоктався... Цікаво, скільки живуть комарі: день, два, місяць чи поки людина не приб'є, перервавши приємний процес смоктання крові...

Насправді Гришу Коцюбу зовсім не цікавила тривалість комариного життя. Він навіть устиг звикнути до постійного комариного писку над вухом і покусаних рук та щік. До таких дрібних неприємностей звикає кожен рибалка, а Коцюба їздив по рибу вже більше як двадцять років.

Спочатку робив це для свого задоволення, навіть передплачував радянський журнал „Риболов-спортсмен”. Потім, коли з грошима і харчами стало поганенько, почав потроху продавати рибу. Особливо добре брали карасів, лящів, шук та сомів відпочивальники на базах, яких уздовж берега Десни стільки, що плюнути ніде. Правда, це було колись, тепер багато баз позакривалося. Кажуть, до кращих часів.

Тільки Коцюба в кращі часи не вірив.

Звичайний сільський сорокарічний дядько, дві доньки якого щойно закінчили школу, як відразу втекли до міста подаль від обов'язку поратися на городі, твердо знав одне: ніхто, крім нього самого, кращого життя йому не влаштує. Хоча регулярно дивився новини, мятюкався, ходив на вибори і голосував за того, за кого скажуть. Бо йому справді було все одно, хто там сидить у кабінетах. Від зміни задниць у кріслах у нього, Коцюби, більше грошей не буде. Риба сама на сковороду не стрибатиме. Город сам не скопається.

Тому колишній риболов - спортсмен скоро зрозумів: на гачок рибка не завжди однаково клює, спінінгом так само багато не наловиш. Відповідно - багато не продаси і нічого не заробиш. Через те Гриша зайнявся тим, чим останнім часом займалися всі, кому лиш не ліньки.

Збирався рано, разом зі сходом сонця, сідав на свого клеєного-переклеєного гумового човна і вирушав уже не на рибалку, а на справжнє полювання. Полював Коцюба на сітки та „екрани”, поставлені з вечора іншими такими ж розумними риболовами. Витрушував з них рибу і ніс її на продаж.

За це могли натовкти пику. Або зробити простіше - пробити човен просто тут, на воді, і плити собі спокійно далі. Нехай падлюка, що до чужого волохату лапу простягнула, сама

вибобтується. Звісно, коли хтось реально тонути почне, його врятують. Але коли витягнуть на берег, точно морду наб'ють. Тільки Гриша Коцюба сорок років тому на Десні народився, з чотирнадцяти років почав серйозно обстежувати цю хитру річку, і тепер навряд чи хто знає тутешні місця краще за нього.

Є, звичайно, такі самі, як він, аборигени. Якщо вже вони десь сітку поставлять, то точно в такому місці, де ніхто не знайде. І тільки там, де риба точно водиться. Вони нікому ніколи своїх рибних місць не здадуть. Коцюба всіх знав, всі знали Коцюбу, і між мужиками існувала негласна домовленість: один у одного не красти. Вони навіть обмовлялися при зустрічі, хто де збирається незабаром ловити. Це не зайве. Ніхто зі своїх точно не поткнеться, а це означало - всі знайдені сітки можуть бути тільки чужими.

А їх і почистити не гріх. Чужі тут не ходять.

Коцюба точно знав, що ніхто з його односельців і рибалок із довколишніх сіл найближчим часом не збирається ловити на Тихому Затоні. Риби тут повно, тільки саме місце погане. Про нього тутешні діди та баби давно різні казки придумали, навіть колись вчені приїздили. Казали - зачароване місце досліджувати хочуть. Тиждень покрутилися, самогонки попили і ні з чим поїхали. Не бачили ані русалки, ані водяника, ані різних воскреслих потоплеників, коротше - жодної нечисті. Ще люди з газет тими місцями часто цікавляться, пишуть різну хрінотень. Гриша, правда, газет не читає - йому тільки переказують жінчині подруги.

Теж іще - ляпалки. Зберуться і чухають язики - ля-ля-ля та ля-ля-ля. До такого договоряються, аж на голову налазить.

Правда, останнім часом місцеві перестали на Тихий Затон їздити. Краєм вуха чув Коцюба - якісь нечисті діла тут творяться. Розбуркали якесь лихо, що довго спало на самому дні, глибоко під темною водою, і лихо це вже кількох людей до себе потягнуло. Знаходять тіла днів через два-три, далеко вниз по течії Десни. Щось ця потвора тут, на Тихій Заводі, стереже.

Гриша Коцюба в усі ці балачки не вірив. Хоча й не поспішав плавати на затон - жінка заклінала, аби туди не потикався, навіть розревілася один раз, корова дурна. Та цього разу поїхали вони кумовою машиною рано в місто на базар, молоду картоплю повезли і вишні. А він радий старатися - ще з вечора готувався, жінці не до нього було, тому й не причепилася з дурними розмовами.

Розрахунок простий: раз ніхто зі своїх на затон не намилився, значить чужі вже там пахнуть. Їм уже точно на пусті балачки наплювати.

Відігнавши набридливих комарів, Гриша нагнувся, примружив очі і почав уважно вдивлятися в гладеньку поверхню води. В цій заводі завжди було тихо, течія біла глибоко під водою, і де те дно - не знав ніхто. Вода тут завжди спокійна і справді якась темна. Руку за-сунеш - не видно.

Сонце поволі сходило, ставало світліше, вода блищала, і нарешті по ліву руку від себе, серед густого зеленого латаття, Коцюба побачив те, за чим заплив сюди. Непомітна недосвідченому оку вішка - позначка коливалася на воді. Тичку встромити ніхто не додумався, та й не вийшло б нічого. Дна в затоні ніхто ніколи не міряв, але знаючі люди можуть сказати - від самого берега воно стрімко уривається і далі краще не ризикувати. Тому спритники прив'язали до волосіні звичайний поплавець, тільки не синій чи червоний, а прозорий, зроблений із звичайної півлітрової пластикової пляшки з-під мінералки. Її обрізали максимально, як змогли, проколупали шилом дірочку, через дірочку проділи волосінь, а волосінь припнули до „екрану”.

У тому, що він знайшов саме „екран”, Коцюба не мав жодних сумнівів.

Ця снасть краща за звичайну сітку. Сплетена з міцної волосіні, має півтора метри в довжину і може опускатися на достатню глибину. Звичайно, дно затону не вимірюється, але до країв прилаштовуються грузильця - і ось вам пастка для риби. Заплутається вона в волосіні, розірвати капкан не так просто, ще більше заплутатися можна. Тут головне - не пе-

ретримати, бо риба швидко задихається ідохне. Половина риби, спійманої за допомогою такого „екрану”, відразу викидається. Тому і вважається це чистісіньким браконьєрством.

Коцюба взяв з дна човна спінінг, підгріб трошки веслом, аби ближче, закинув блешню так, аби гачок зачепив під водою верхній край пастки. Почав змотувати катушку, волосінь натягнулася. Посмикав - е-е-е! Зловилася рибка, велика й маленька...

Треба поспішати. Видно, ставили „екран” грамотні люди. Не кожен чужак зможе на затон впливати, тут треба прохід знати. А ставили вони капкан, швидше за все, вчора після заходу сонця. Раз так, то збираються раненько забирати. Хочеться, аби менше дохлої риби до того часу набралось.

Коцюба обережно потягнув волосінь на себе, підтягуючись разом із човном ближче до латаття.

Човен гойднувся.

Не звертаючи на це уваги, рибалка підтягнувся ще трохи. Тепер до вішки можна дістати рукою. Тільки блешню відчепити треба.

Човен знову гойднувся. Цього разу - сильніше. Так, ніби знизу його щось штовхало. Навче крупна риба плаває десь поруч і чиркає дна човна своєю спиною.

Коли човен гойднувся втретє, Коцюба завмер. Тепер до нього дійшло - це йому не здалося і не він сам розгойдує його. Глянув на воду, але нічого не побачив. Вона, як завжди в затоні, була тихою і темною, аж до чорноти. Лише хлюпнуло щось тихенько - і знову тиша. Лише дзижчання комарів дратує вуха.

Гумового дна човна знову щось торкнулося. Цього разу Гриша точно відчув - внизу, під водою, щось є. І це загадкове „щось” плаває кругами довкола його човна.

Враз пригадалися всі чутки, плітки та дурні бабські розмови. Тільки вони вже не видавалися рибалці зовсім пустими і безглуздими. Смикнувши спінінг, спробував відчепити гачок, але той тримав міцно. Під човном знову щось пропливло, і Коцюба, ковзнувши рукою в кишеню брезентової штормівки, витягнув складного ножа. Мить - і гостре лезо перетнуло волосінь. Бог із нею, із блешнею.

Стиснувши весла в руках, Коцюба відчайдушно почав гребти до берега. Через латаття не пробитися, заплутаєшся, тому він спрямував човна в обхід, до найбільш крутого краю рятівною твердої землі. Гриша не хотів признаватися собі в тому, що йому страшно.

Але йому таки стало страшно.

Щось знову чиркнуло по дну човна, і рибалка буквально сідницями відчув - це „щось” досить велике. А головне - навряд чи схоже на рибу. Ось коли жах охопив його остаточно. Він почав відчайдушно працювати руками, вигрібаючи до берега з останніх сил.

Човна щось сильно штовхнуло знизу.

Досить було одного такого поштовху, аби човник перекинувся і рибалка опинився у воді. Важкі гумові чоботи і штормівка відразу потягнули вниз. Гриша спробував скинути верхній одяг, одночасно борсаючись, бризкаючи довкола себе і молотячи руками. Кричати не міг - подих перехопило. Він тільки розкривав рота, як щойно зловлена риба.

Щось схопило його знизу за ноги і потягнуло на дно. Щось сильне і дійсно не схоже на рибу. Його тримали руки, людські руки... а може, вже давно не людські.

Вони були холодні, бридкі і чіпкі.

Останнє, що відчув Коцюба, занурившись у воду з головою - це міцні слизькі пальці на своїй шії. А потім у очах стало темно, бо темна вода поглинула його.

Назавжди.

2. Особливості національного відпочинку

Після небувалої навіть для серпня спеки потрапити в офіс, де тихо гуде кондиціонер, хто завгодно вважатиме за щастя.

- Ви знаєте щось про перспективи розвитку туризму в Україні?

Мельник мовчки похитав головою. Дивний якійсь чоловік. Запросив на розмову, хоче запропонувати роботу, а сам замість предметної бесіди розвалився на м'якому шкірному стільці і триндить про якійсь туризм, до перспектив розвитку якого він, Віталік Мельник, ставиться зі злочинною байдужістю. Мабуть, це дуже важливо - розвивати туризм в Україні. Тільки колишній офіцер міліції, колишній опер Деснянського райвідділу міста Чернігова, від цього далекий.

Він не був серед кращих оперів. Не хапав зірок із неба. На ньому так само, як на інших, висіла хрінова гора „глухарів”. Він міг заплющити очі на якісь дрібні грішки своїх підопічних, по ходу вербуючи їх у стукачі. Користі від більшості завербованих не було зовсім. Навпаки - геморою більше. Попадеться наркоша на банальній квартирній крадіжці, відразу заявляє: працюю, мовляв, із громадянином капітаном Мельником Віталієм Вадимовичем, даю цінну інформацію, мене ніззя в камеру. Зітхаючи і матюкаючись, Мельник відмазував свого „позаштатного співробітника”, розпивав із тим, із ким треба, кілька пляшок, відписував справу і стоїчно вислуховував скарги на себе від терпил. А в своїй особі - на всю українську міліцію, яка працювати не вмів і не хоче.

Так усі робили. Так усі працювали. Так усі жили. Тільки прийшла нова влада і помінявся міліцейський міністр, відразу почалася боротьба за чистоту рядів та виявлення „перевертнів у погонах”. Місцеве начальство могло полетіти все - дуже багато чого за ними числиться, в тому числі - незаконні арешти активістів антикучмівського руху. Мельник міг точно назвати прізвища тих своїх безпосередніх начальників, хто дав „добро” на підкидання їм наркоти та стволів. Він до цього причетний не був, та й від нього не вимагали брати участь у політичних іграх. Більш надійні люди були для таких випадків у чернігівської міліції.

Тільки все повернулося не так, як думав Мельник. Коли начальство реальну загрозу для себе відчуло, воно вирішило, аби в своїх кріслах утриматися, відігратися на підлеглих. Знайти нечистих на руку правоохоронців серед оперативного складу і кинути їх у апарат по чистці рядів. Мовляв, своїми силами порядки наводимо в своїй парафії.

Мельник вилетів із міліції під цю кампанію одним із перших. Скарг на нього дуже багато, процент розкриття стабільно невисокий, знову ж таки - „глухарів” багато. А скільки справ безпідставно списано? А скількох потенційних злочинців він відмазував? Коротше, викликали Мельника в кабінет і сказали: або ти сам ідеш, за власним бажанням, і з органів тебе звільняють тихо, чи буде показове звільнення. Тоді важче буде. Чорт смикнув Мельника залупнутися. Результат - вилетів з міліції з тріском, навіть у газетних статтях його прізвище та прізвище ще кількох залупастих колишніх оперів згадали всує. Ось, мовляв, ганьба української міліції.

Нічого, обійшлося. Спочатку запросили охороняти автостоянку, потім - приватне підприємство, потім - базар. Ніде колишній опер довго не протримався. Не виганяли - сам ішов. Бо не звик, не в його натурі сидіти добу через троє на стільці, пити чай і дивитися різну муру по телеку, час від часу не пускаючи когось на ввірену йому територію і пропускаючи після того, як йому передзвонять з кабінету.

Але хоча і не міг він приборкати свою натуру, грошей від цього більше не ставало. Тому коли йому подзвонив один знайомий і сказав, що один багатий дядя хоче взяти на роботу колишніх ментів, чоловіків віком тридцять - тридцять п'ять років із досвідом оперативної роботи не менше семи - десяти років, він знизав плечима і подзвонив по номеру, який продиктував приятель.

Тепер він сидить у офісі Павла Павловича Заруби і слухає лекцію про проблеми розвитку туристичного бізнесу в Україні. Поки що - зовсім йому не цікаву.

А Заруба говорить - чисто солов'єм заливається.

- Розумієте, наші люди мало того, що не знають рідного краю. Бог із ним, із краєзнавством. Інша річ, що вони перестали серед наших красот відпочивати і, відповідно, перестали вкладати гроші в економіку своєї держави. Розумієте мене?

Мельник знову обмежився кивком.

- Візьміть нашу Чернігівщину. Розробити тут маршрут, побудувати інфраструктуру, не пошкодувати грошей на рекламу - і можна піднімати гроші, які буквально валяються під ногами. Це в мене, звичайно, в планах є, але найбільш реальна перспектива - не стільки туризм, скільки відпочинок. А коли з відпочинком вирішимо і сюди, на береги Десни, почнуть приїздити спочатку з регіону, потім - із Києва, далі - із Західної України, і нарешті - зі Східної Європи, можна подумати і про те, чим відпочивальників зайняти. Тут я знову підніму питання про створення туристичного маршруту і повірте - знайду інвестора. Люди прийдуть на Десну купатися і засмагати, а ми їм тут екскурсію до стародавнього Батурина, гетьманської столиці. Чи, скажімо, Ніжина - там хто тільки не вчився у місцевій гімназії вищих наук. А наш Новгород-Сіверський це ж взагалі перлина, я вам скажу. Ви там були?

- Був. Виїздили на затримання одного типа. Там же кордон поряд, ну він і хотів через кордон драпонувати.

- Що за тим?

- Якщо вам цікаво - убивця. Пограбування з убивством.

- Ну, то таке... Ви ж там по справах були, не відпочивали...

- Там особливо ніде. Генделики - суцільні гадючники.

- О! - Заруба підніс пальця до стелі. - Бачите - інфраструктури нема. Але я вам морочу голову, так відчуваю. Тому давайте ближче до інших справ.

- Хотілося б ближче.

- Розумію вашу нетерплячку. Тільки змушений просити вас послухати мене ще трохи. Я хочу, аби суть проблеми, яку я намагаюся вирішити, стала зрозумілою вам у повному обсязі. Так би мовити, всебічно і глибинно.

- Нічого, валяйте. В мене час є. Курити можна?

- Легко, - господар кабінету підсунув гостеві пачку „Кемела”, запальничку і попільничку. - Значить, перш ніж замахуватися так далеко і брати на себе непосильний тягар, я хочу почати з малого. Сам я, знаєте, народився в селі біля Десни. Деснянський хлопець, можна сказати. Дитинство моє там пройшло. Точно Довженко писав - зачарована Десна. Потім учився, з села поїхав, доросле життя, бізнес, закордон, усе закрутилося, ну, ви розумієте. Тепер, як пишуть у газетах різні блюстителі духовності, треба повертатися до витоків. Ви, думаю, зрозуміли - людина я не бідна. А багаті люди всі сентиментальні. Можна, звісно, обмежитися тим, що викупити стару батьківську хату і зробити собі там щось на зразок дачі. Але я - бізнесмен, тому свої сентименти хочу поєднати з бізнесом. Ви відпочивали хоч раз на Десні?

- Давно. Коли малим був.

- На базі?

- Коли як. В основному - на базах, один раз дикунами поїхали, в наметах. Це коли я вчився і на канікули приїхав.

- Рибу не ловите?

- Нема коли.

- І у вас зовсім нема сентименту до цієї річки?

- Ні.

Мельнику здалося, ніби Заруба захлинувся, почувши його коротку відповідь. Він явно хотів сказати інше, та не знав, що саме треба говорити тепер. Але господар кабінету дуже швидко переварив ставлення колишнього мента до його дитячих вражень і знову заговорив упевненим у собі тоном.

- Це не так важливо. І означає лише, що ви не зрозумієте мого пориву. Але, з рештою, це лише прелюдія до основної розмови. Отже, я проїхався по берегах Десни, подивися на бази відпочинку, які там збереглися, і побачив - половина з них тупо закрилася через брак фінансування, а половина перебуває в сумному стані. Це при тому, що люди і далі вірні Десні і щороку відпочивають, платячи гроші за чотири фанерні стіни і дах над головою.

- Може, їм більше нічого не треба?

- Я сказав би не так: вони не знають, що може бути інакше. Більш цивілізовано. Коли з'явиться вибір між консервами та салом і нормальною їдальнею з комплексними сніданками, обідами та вечерьми, коли замість засипаного хлоркою будиночка на вулиці можна користуватися нормальним біотуалетом, а в перспективі - ватерклозетом, коли будиночки будуть нормально обладнані і в них навіть стоятимуть кондиціонери, можете мені повірити - в такого відпочинку теж з'являться свої фанати. І з часом кількість тих, хто воліє спати в фанерному будиночку і ходити в дерев'яний смердючий сортир на вулиці, зменшиться. Старе я руйнувати не збираюся. Я просто запропоную альтернативу. Причому на першому етапі планую організувати все так, аби різниця в ціні складала двадцять - тридцять доларів. У гривневому еквіваленті, ясна річ.

- Ви дуже цікаво все це говорите, тільки яка в усьому цьому моя роль?

- Нарешті ми підходимо до цього, Віталію... Можна просто Віталій, без по-батькові?

- Запросто.

- Ви мене, до речі, теж можете називати просто Павлом.

- Дякую. Яюсь розберуся.

- Отже, я все це говорив вам, аби підвести до більш конкретної інформації. Я став співвласником однієї бази відпочинку тут, недалеко, в сусідньому з Чернігівом районі. Придбати її з потрохами я поки що не можу. Вона відомча, вважається майном одного із заводів, і поволі розвалюється. Як, з рештою, і сам завод. Але підприємство мені не потрібне. В нас із тамтешнім керівництвом існує офіційна угода: я починаю своїм коштом ремонт і обладнання бази, а також упорядковую пляж. Забезпечую постачання продуктів у місцевий магазинчик. Його, до речі, я таки викупив, це було дуже просто. Власник узяв п'ятсот доларів і підписав потрібні документи. Цей сезон відпочивальники платять ще старі ціни. До наступного сезону я сподіваюся навести там порядок і почати відбивати свої кошти. Раніше там відпочивали за досить умовні гроші лише працівники підприємства, а „ліві” платили в півтора рази більше за той самий комфорт. Вірніше, за його відсутність. З наступного року всі будуть на рівних умовах. Більше того - реклама піде по області і путівку можна буде вільно купити будь-кому у спеціалізованих агентствах. Звісно, працівники підприємства матимуть певні пільги. Наприклад, їм я запропоную безкоштовне харчування. Словом, я сподіваюся років через три відкупити цей туристичний комплекс, і завод мені його продасть - сам утримати сучасну базу відпочинку він не зможе. А через п'ять років я хочу мати кілька таких баз на різних берегах Десни. Вам подобається ідея?

- Мені подобається. Але ж я особисто з цього нічого не матиму. І навряд чи в безробітного мента вистачить грошей для відпочинку у вашому майбутньому раю.

- Як ви сказали? - Заруба навіть трохи подався вперед. - У раю? Знаєте, я запросив вас на розмову тому, що боюся, як би не опинитися в пеклі. Причому - у справжньому пеклі. З чортами.

3. Хто не боїться нечистої сили

Зараз виник той самий момент, коли Мельнику здалося на мить - він розмовляє з божевільним. Повним шизиком, у якого дах конкретно зсунувся. Та відразу оперське минуле нагадало про себе - за той час, що він працював у розшуку, тижня не було, аби не з'являвся хтось і починав городити таке, що може прийти в голову лише пацієнтові дурдома. І хоча заклопотані більш важливими справами опера намагалися спектися таких відвідувачів чимшвидше, так чи інакше перевіряти ту маячню, яку вони несли, їх змушував професійний обов'язок. У переважній більшості випадків історії, які спочатку видавалися породженням хворої уяви, набували цілком реалістичних ознак. А вся чортівня, нагороджена потенційними пацієнтами, у результаті оперативної перевірки мала досить виразний кримінальний відтінок.

Колись одна бабця тиждень морочила весь райвідділ історією про те, що в неї в хаті завівся домовик. Ходить щоночі по хаті, грюкає, стукає, спати неможливо. Тільки сонце сходить - немає нечисті. Бабці - вісімдесят чотири роки. Один із колег спересердя бовкнув: „А товариш Сталін вам, бабо, не ввижається?” Після цього вона прорвалася до начальника, той мало не зі сльозами на очах просив когось піти раз до заявниці і послухати того домовика. Стуки-грюки вночі справді чулися, тільки опер дуже швидко просік: бабця на першому поверсі живе, під нею - підвал, отам домовик і шурує. Рано обстежив околиці. У сусідньому домі на першому поверсі заграбовані вікна побачив, склопакети новенькі, сигналізацію, і скромну вивіску „Компанія Комп”. Перевірив - там трикімнатну квартиру під офіс обладнали, комп'ютерами оптом торгували. Одна з кімнат повністю під склад віддана. Наступної ночі „домовиків” і заловили. Троє пацанів, один із яких жив просто над бабцею, вже тиждень з підвалу підкоп до сусіднього будинку робили. Чому їм це стукнуло в голову і як вони збиралися проникнути з підвалу сусіднього будинку до комп'ютерного складу - толком пояснити не могли. На допитах „домовики” казали, що збиралися дірку в підлозі продовбати. Навіть не продовбати - зірвати. В них, виявляється, вибухівка була захована. Спеціально для подібного випадку придбали, хотіли щось типу пограбування століття втнути. І це вже серйозно - вибухівку, як з'ясувалося, з армійських складів потишеньку продавали. Ну, це вже інша історія.

Тому Мельник мовчки закурив ще одну сигарету, всім своїм виглядом показуючи: „Я вам не вірю, але уважно слухаю”. А Заруба, витримавши кіношну паузу і цілком правильно зрозумівши поведінку співрозмовника, заговорив далі:

- База наша в Козубах, знаєте таке село? - Мельник кивнув головою. - Там, з одного боку, дуже гарні місця, з іншого - одна з найбільш проблемних ділянок Десни. Вода то піднімається, то стрімко спадає. Причому так само змінюється дно. Тиждень тому, скажімо, на якомусь місці була мілина, а сьогодні вже яма. Коли по річці ще ходили судна, річники подібні місця знали і проходили їх дуже обережно. Але це ще не все: в тому місці річка робить поворот, і від неї відходить невеличкий рукавчик. Там течії майже зовсім немає, купатися, правда, теж не можна. Зате риби - скільки завгодно. Таких місць по Десні вистачає. Їх називають тихими. Саме через близькість тихої річки база користується популярністю і не вмерла остаточно. Рибалки це місце давно облюбували. Ось і суміщають: вдень сплять або купаються, а на ранок чи під вечір вибираються по рибку. Я, до речі, з наступного року планую організувати прокат рибальського обладнання: вудки, спінінги, човни. Наживку продавати...

- Вибачте, але знову повторюся: яка в усьому цьому моя роль?

- Уже зовсім близько, Віталію. Нормально база почала працювати півтора місяці тому, коли я полагодив усі бюрократичні і фінансові справи. А десь через тиждень зник перший рибалка. Приїхав мужик із родиною, сів увечері в човна, переплив річку, перебрався до тихої води - і все. Його тільки через три дні знайшли, далеко вниз течія знесла. Аби труп за сухе дерево по дорозі не зачепився - довго б ще шукали. Куди подівся човен і все, що в ньому було - досі невідомо.

- Таке трапляється на рибалці. Нещасний випадок.

- Правильно. Родині від цього не легше, але ж криміналу справді нема. Тільки через тиждень в тих же місцях другий рибалка зникає. Цього швидше знаходять, а човен раніше випливає, просто до пляжу його рано піднесло течією. Перекинутий догори дном. Човен не новий. У того, першого чоловіка не човник, кажуть, був - ляля. Новенький, друзі на день народження подарували. Це вам така деталь.

- Ви до того ведете, що новий човен міг хтось знайти і не віддати?

- Давайте не будемо зараз розпорошувати увагу. Маємо два нещасних випадки за два тижні. Причому - приблизно в одному і тому самому місці. Обидві жертви не повернулися з рибної ловлі. Вже поповзли погані чутки. Минає вісім днів - знову потопленик. Цього разу рибалка з місцевих, козубський дядько. Теж любив завжди на тихій річці рибки положити. Так само знайшли вниз по течії. Правда, човен у нього дерев'яний, старий, на березі

валявся. Вудки - поруч. І останній випадок - тиждень тому з рибалки не повернувся ще один чоловік із Козубів. Жінка на базар поїхала, повернулася - нікого вдома нема. Нічого поганого не подумала, знала - чоловік по рибу зібрався. Коли ночувати не прийшов - зірвалася і до дільничного побігла. Бо після трьох нещасних випадків відмовляла свого рибалку в ті місця плавати, тільки він не особливо її слухав. Дільничний теж уже знав про те прокляте місце, подзвонив у район. Спочатку його послали, потім опергрупу прислали і заодно - рятувальників із підрозділу МНС. Під ранок тіло виловили - заплуталося в корчах на міліні акурат під самими Козубами, там Десна крутий поворот робить.

- Ви, бачу, знаєте досить багато подробиць, яких цивільній людині не положено знати.

- Цілком справедливе зауваження. Але почалися якісь дивні розмови про прокляте місце. Люди почали боятися. На черговий заїзд багато хто відмовився, довелося повертати гроші. Мені доповіли, що люди навіть у воду заходять із острахом.

- А чого ж страшного на пляжі? Ніхто не тоне наче за дивних обставин...

- Ось-ось, тепер почнемо про дивні обставини. Тільки спочатку я коротеньку історію розкажу. Один мій приятель-бізнесмен купив собі невеличкий старий готель у Криму. Відремонтував, зробив там майже Європу, ціни поставив максимально помірні. Почали до нього люди з грішми приїздити, серед них - банкіри, народні депутати, артисти. В тому числі - російські „зірки”. Рік він так протримався, а потім наче хто поробив: почалися крадіжки в номерах, постояльці їжею з готельного ресторанчику трукаться, коротше - нажив собі готель дурної слави. Так десь пару місяців тривало, і раптом на гарячому ловлять одну покоївку. Номери обчищала, зараза. Буквально через пару днів хлопця на кухні зацапали - якоїсь гидоти в перші страви підсипав. Причому обидва особливо не ховалися. Таке враження, ніби вони самі хотіли, щоб їх зловили. Хто і як про це пронюхав - не знаю, тільки преса і телебачення наче сказалися. Інформація сенсаційна: працівники елітного готелю обкрадають і трукать жильців. Куди далі працювати з такою репутацією? Знаєте, що ще прикро? Надовго посадити обох не вдалося. Знайшовся в кожного спритний адвокат, отримали винуватці по мінімуму. А мій приятель виходу іншого не бачив, як продати справу. Причому - за половину ціни. Фактично він тоді розорився...

- А тепер як? - чомусь вирвалося в Мельника.

- Нічого. Попиячив із місяць, полежав у приватній наркологічній клініці, вийшов із запою, почав усе спочатку. І згодом дізнався: покоївка і той хлопець із кухні працювали на замовлення того, кому він готель продав. Він тоді навіть не задумався, як це так швидко покупець намалювався. За незручності, пов'язані з тюрмою, замовник заплатив їм пристойну компенсацію. Адвокат, до речі, так само його людина. Дуже хотілося вигідний бізнес до рук прибрати. Тепер готельчик квітне. Ті ж самі злочинці там працюють, причому - дуже сумлінно.

Мельник роздушив у попільничці недопалок. Все почуте від цього моменту потроху починало його цікавити. Правда, він досі не розумів, для чого Заруба запросив саме його, але деякі висновки вже народилися в голові.

- Ви підозрюєте, що хтось хоче так само зашкодити розвитку вашого перспективного бізнесу, через те лякає відпочиваючих, місцевих жителів і навіть вбиває рибалок?

- Десь так воно виглядає.

- Теоретично, з великою натяжкою, я можу це припустити. Тільки всі чотири трупи - не кримінальні. Без ознак насильницької смерті. І жодної кримінальної справи, як ви кажете, не заведено.

- Правильно, - кивнув Заруба. - Але раз я вкладаю грубі гроші в розвиток перспективної, як на мене, справи, я можу витратитися і на організацію безпеки власного бізнесу. Не буду казати, що скільки коштує. Просто в мене є певні зв'язки в високих київських кабінетах, які в купі з фінансовими затратами допомогли мені вирішити деякі питання. А саме - домігся ексгумації всіх чотирьох трупів, отримав дозвіл на розтин та замовив ряд інших експертиз, які проводяться у випадку, коли кримінал явний. Причому все це робили в Києві на висококласному дорогому обладнанні кращі криміналісти.

- Широко у вас усе поставлено.

- А як же! Я хочу знати, з чим я маю справу і чого мені боятися в найближчому майбутньому. До речі, жодному з чотирьох розтин не робили на прохання рідних. До того ж поховані всі відносно недавно. Тому вміст шлунку кожного можна було досить дбайливо дослідити.

- Що ви хотіли дізнатися?

- Кожен із них наковтався води. Мені цікаво, де саме це з ними сталося. Власне, я мусив визначити з максимальною точністю, де саме на берегах Десни знаходиться оте саме прокляте місце, на якому рибалок чекає неминуча смерть.

- Ви так красиво говорите, прямо як у кіно чи книжках.

- Дякую. Іноді мене справді заносить. Колись я хотів стати артистом, навіть ходив у драмгурток. Тільки часи потім настали не мистецькі. Перебудова, Горбачов, розвал Союзу, бардак, гроші знецінювалися. Мистецтвом не заробиш.

- Ви збиралися на цьому заробляти? - брови Мельника стрибнули вгору.

- А, - Заруба махнув рукою. - Кажу ж - молодий та дурний був. Усі ми колись такими були. Правда, дехто виріс, а з дурістю не попрощався. Колись іншим разом про це поговоримо. Я вже майже наближаюся до суті, - він на мить замовк, збираючись із думками. - Значить, ось які я отримав результати. Перше: в кожного з потерпілих шиї помічені сліди, так ніби їх душили за горло. При цьому висновок експертів - чоловіки одночасно захлиналися водою і при цьому задихалися від механічної асфіксії. Їх усіх тримали під водою за шию доти, доки вода остаточно не наповнить їхні легені. Навіть якби місцева міліція щось запідозрила, все одно до подібних висновків вона б не дійшла. Умов для проведення подібної експертизи в області немає. Ніхто б не заводився із відправкою трупів до Києва - дорого. До того ж, повторюся, явного криміналу нема. Друге: хімічний аналіз води, яка знаходилася в легенях усіх чотирьох потоплеників. Фахівці робили кілька заборів води в різних місцях, аж поки не знайшли зразки, які ідентичні знайденим. Ясно, трупи провели в деснянській воді багато часу, вода могла затікати всередину вже після смерті. Але деякі частинки залишилися, і спеціалісти, порівнявши зразки, прийшли до єдиного висновку. Я не буду втомлювати вас зараз різними науковими термінами з царини хімії та біології, бо сам, коли чесно, не в усьому розбираюся. Скажу тільки одне: всі четверо потонули, чи, краще сказати, були потоплені в одному місці. Воно тут називається Тихий Затон. Чули щось?

- Чесно - ні.

- Це справді досить дивне місце. Воно зовні нагадує середніх розмірів озеро. Ми їздили туди джипом, для цього довелося зробити досить пристойний гак і продиратися лісом. Кажуть, досвідчені рибалки знають кілька проходів з боку тихої Десни. Ну, на цей затон можна втратити більш коротким шляхом і по воді. Значить, це такий собі відросточок. Вода там, за словами місцевих жителів, смугаста. В одному місці знизу б'ють теплі ключі, в іншому - холодні, далі - знову теплі. Словом, ви розумієте, про що я говорю. Але вода не стояча - там сильні підводні течії. Швидше за все, якимось дивним чином тіла рибалок винесли спочатку на тиху воду, звідти - в основне гирло Десни, а далі вже їх підхопила швидка течія. Принаймні, до такого висновку прийшли ті, хто їздив зі мною на Тихий Затон. Це я вам кажу до того, аби ви зрозуміли: поверхня води в цьому місці справді дуже спокійна. Отже, самі по собі човни перекинутися не могли. Припускаю, що хтось із рибалок у пилу азарту міг скочити на ноги і забути про обережність. Тільки не всі четверо! Навіть якби хто і бухнувся в воду, перевернути човен і залізти на нього дорослий чоловік у тихій воді завжди може.

- А чому їх не могла схопити судома? Самі ж казали про холодні ключі... Потрапив у холодну смугу, ногу звело - і гаплик.

- Віталію, вибачте мені за те, що я вам зараз скажу, тільки мені здається, ви підсвідомо намагаєтеся, як це робиться в міліції, відписати справу. Знайти десятки причин, чому труп може бути не кримінальним і розшук, який ні до чого не приведе, починати не треба.

Мельник посміхнувся кутиками губ.

- А ви правильно думаєте. Я вже вас просік: ви хочете, аби колишній опер у приватному порядку розкрутив цю справу. Хтось топить рибалок на Тихому Затоні. Причому робить це навмисне, аби відлякувати від того місця, а заодно і від тієї бази відпочинку потенційних клієнтів. Ніхто не хоче відпочивати там, де в околицях систематично вбивають людей. Коротше кажучи, невідомий конкурент хоче загубити ваш бізнес на корню. І моє завдання його вирахувати. Ситуація просто як у американському детективному кіно.

- Не думав, що опери дивляться кіно.

- Колишні опери дивляться. Часу вільного - хоч залийся. Ну, я правильно вгадав?

- Майже. Тут, власне, є один нюанс, який повертає справу зовсім іншим боком...

- Момент! - Мельник виставив перед собою руку долонею вперед. - Секундочку. Чому б вам не передати всі матеріали експертиз відповідним органам? Якщо вже ви змогли організувати ексгумацію трупів, розтин, коштовні аналізи, то невже на підставі цього хтось, особливо - сьогодні, коли в міліції тотальні чистки, ризикне відмовитися від порушення явної кримінальної справи? У вас на руках незаперечні докази того, що чотирьом рибалкам допомогли потонути. До того ж один човен зник. Відоме навіть місце, де все це трапилось. При всьому бажанні я, будучи при виконанні службових обов'язків, не зміг би відписати справу, підкріплену такими серйозними паперами. До того ж ви можете стимулювати процес розслідування власним авторитетом. Я так розумію, ви можете впевнено рухати різними важелями. Офіційне розслідування може стримати вашого ворога, навіть зупинити його. Принаймні, на деякий час. А може - назавжди. Для чого вам цей зарубіжний детектив із приватним розслідуванням?

Заруба не поспішав відповідати. Замість того він, помовчавши, підвівся, підійшов до вбудованого в стіну сейфа, набрав потрібну комбінацію цифр, відкрив дверцята, вийняв почату пляшку „Тиси”. Не закриваючи сейфа, повернувся за стіл, прихопивши по дорозі с полиці два срібних келишки, наповнив їх коньяком. Один підсунув Мельнику, другий взяв сам і, заклично хитнувши ним, перехилив його вміст собі до рота. Примружився, поплямав губами.

- Чому не п'єте? Звикли до горілки?

- Швидше не звик до дорогого коньяку, - Мельник так само одним ковтком осушив свій келишок, покрутив його в пальцях, обережно поставив на гладеньку поверхню стола.

- Значить, повертаючись до наших справ, у всьому ви праві. Логіка є в кожному вашому слові. Але є речі, - знову пауза, - є, знаєте, такі речі, які не піддаються жодному логічному поясненню. Тому я не поспішаю вимагати офіційного розслідування. Про висновки експертиз правоохоронні органи не знають. Я дізнавався - при бажанні документи завжди можна пустити в діло. Тут інше... Розумієте... хоча, гм, це важко зрозуміти нормальним осудним людям... Ви тут сказали, що я знаю місце, де все це сталося. Справа в ньому - в цьому самому місці. В Тихому Затоні, будь він проклятий... Власне, ходять такі чутки, що це місце справді прокляте. Погане місце.

- Можна якось більш чітко висловлюватися?

- Куди вже чіткіше! Люди кажуть, що в Тихому Затоні водиться нечиста сила. І чотири жертви - її рук справа... Якщо, звісно, в нечистоті сили є руки. Тепер ви розумієте, чому я не в захваті від перспективи швидко почати офіційне розслідування? В мене є солідний бізнес і певна репутація. Мене ж на сміх піднімуть: вирішив базу відпочинку на Десні до ума довести, а сам чортів боїться! Тоді всі мої задумки швидше поганим місцем накриються.

Тепер настала черга Мельника помовчати, переварюючи сказане.

- Чому ви вирішили, що я з вас сміятися не почну і повірю всьому, що ви мені зараз скажете?

- Дуже просто: бо я вам гроші пропоную за те, аби ви розібралися, що до чого. Можете сміятися, але сам із собою, перед дзеркалом удома. Можете вважати мене придурком,

якому нема куди бабло дівати. Головне - аби робота робилася по можливості швидко. У стосунках із міліцією я собі цього дозволити не можу.

Мельник знову помовчав.

- Щось не так? - поцікавився Заруба.

- Скільком таким, як я, ви вже пропонували цю роботу?

- Ви хочете знати, хто вже відмовився?

- Ага.

- Нічого не вийде. Ви - перший, і, сподіваюся, єдиний на сьогодні кандидат. Я навів певні довідки і багато передумав, перш ніж з усіх запропонованих кандидатур зупинитися саме на вашій.

- Дякую, звичайно, за довіру... Тільки цікаво, чим вона викликана?

- Дуже просто, - Заруба налив по другій. - Я зібрав про вас багато відгуків і характеристик. Різних. Позитивних і не дуже. Так завжди буває, коли шукаєш відомості про неоднозначну людину. З усіх мені одна сподобалася. Один із ваших колег сказав: „Віталік Мельник міг би далеко піти, тільки ж він такий, що і чорта не боїться. Коли йому чого треба - напролом пре. У нас таких не люблять”. Враховуючи те, чим я пропоную вам займатися, без людини, яка не боїться чорта, мені не обійтися.

4. Правила гри

Якійсь час співрозмовники дивилися один на одного. Нарешті Мельник випив свій коньяк, закурив, підсунув стільця ближче до столу, сперся на його поверхню ліктями, як любив робити в своєму кабінеті, і заговорив тоном, яким він звичайно опитував потерпілих:

- Давайте по порядку. Чому ви вирішили, що тут втрутилася нечиста сила? Бо я в чортів не вірю, чорт у людях сидить...

- Про чорта я так, фігурально висловився. Насправді йдеться про іншу нечисть. Потопленників, які воскресають. Русалок, водянників, що там ще може водитися в річках.

- Ви самі вірите в те, що зараз говорите?

- Не знаю. Зерно сумніву в мені зародив один тамтешній абориген, котрий нас до затону проводжав. Самі б ми через ліс дорогу не нашли. Він казав - можна водою пропливти, тільки після всього не хоче ризикувати.

- Після чого?

- Ну, після всіх цих історій з рибалками. Провідник не надто балакучим виявився. Лише товк усю дорогу якісь загальні речі. Мовляв, давно Тихий Затон нехорошим місцем вважається, там кількасот років нечисть усяка живе. Тільки переважно вона не показується на люди. Треба, аби щось сталося таке, від чого сили зла пробудяться і почнуть свою чорну справу робити.

- Погодьтеся, це якось так звучить...

- Погоджуюся, - перебив Мельника Заруба, випив коньяк, почав крутити келишок у пальцях - так мусульмани перебирають чотки. - Я сам це сприймав за маячню, аж поки ми на місце не приїхали. А місце, я вам скажу, не з приємних. Якимсь там так дерева повиростали... Чи, може, ми в такий час приїхали, коли сонце майже зовсім не світить. Зате пелена туману над водою стоїть. Не густа. Так це виглядає, наче оце ви в мене в кабінеті накурили, і дим сизий стелеться. Ніби все видно, а пелена очі роз'їдає. Вода гладенька, наче хто скло поклав. Уздовж берега від краю десь метри на три все чисто лататтям заросло. В одному місці очерет густий. Довкола - суцільний верболіз, густий - не пройти, наче хто навмисне таку живу неприступну стіну зробив. Тиша - помацати можна, хіба тільки жаби крекчуть і комарі дзеленчать. Справді, не надто гостинний куточок природи.

- І з цього ви зробили висновок, що там може водитися нечиста сила?

- Я взагалі тоді ні про що не думав. Наш провідник, тільки ми вийшли, відразу каже: „Дна в цьому затоні нема. У війну над цим місцем літак збили, „мессер”. Зайшов він у во-

ду в крутому піке, носом уперед - так і не знайшли”. „Шукали?” - запитую. „Батько говорив, після війни ніби шукали. Водолазів з Києва привозили. Троє приїхало, двоє назад поїхало. Один пірнув і не сплив. Ті двоє пірнали-пірнали, шукали-шукали, дарма. Більше не поверталися”.

- Не буває річок без дна. Навіть глибину Маріанської впадини проміряли, хоча куди вже бездонніше...

- Отут, Віталію, дива і починаються. Я теж тоді під сумнів його слова поставив, а він каже: „Підійдіть до берега і гляньте на воду. Вона не прозора. Руку засуньте - не видно буде”. Я так і зробив. Що ви думаєте? Справді, якась незрозуміло темна вода. Тоді чи загальна атмосфера так подіяла, чи я не знаю - коротше, мені страшнувало стало. А цей ніяк не заспокоїться: „Сам не бачив, але старі люди кажуть - багато всякої нечисті в цій затоці водиться”. „Де ж вона, - питаю, - живе, коли дна немає?” „Ну це чорт її знає, де вона живе. Жила б собі - і нічого. Головне, воно ж все з води вилазить. Давно, правда, нічого про тутешніх бабаїв не чути було. Значить, щось таки сталося, раз почало воно людей топити. Може - водяник який, може - русалка лоскоче, а може ті, хто тут утопився, ніяк собі спокою не знайдуть”. „Ти чого тут городиш?” - визвірився я. А він спокійно так: „Я - нічого. Старі люди більше знають. Краще вночі сюди не ходити, а коли видно - довго тут не гуляти”. „А як же сюди по рибу їздять?” „Так давно нічого не було, а риби навалом. От народ і перестав боятися. Не будіть лихо, поки тихо, знаєте приказку? Краще давайте звідси від гріха”. Ну, завантажилися в джип та й поїхали собі.

- І після цієї розмови ви почали вірити в нечисту силу на Тихому Затоні?

- Аби на тілі загиблих рибалок виявили сліди від кулі чи, наприклад, ножового поранення, я б забув про цю розмову. Але напасти на людину і занурити її в воду цілком здатен який-небудь водяник. Такі жести навіть у його стилі...

- Ви наді мною знущаетесь чи серйозно вірите в водяника? Або, ще краще, в русалку чи взагалі в Джейсона з хокейною маскою на морді?[\[1\]](#)

- Давайте так домовимося: я, можливо, і не сприймаю слова того чоловіка буквально. Та цілком можу припустити - насправді водяника не існує, зате є цілком реальна людина з плоті і крові, яка зацікавлена, аби всі в нього повірили. Не обов'язково у водяника, взагалі - в нечисть. Страшне і сумне Щось живе під водою і сіє смерть довкола себе. Хоча я припускаю і таке: Тихий Затон - унікальне місце, де можна досліджувати паранормальні явища. Ну, це вже не в нашій компетенції.

- Мені більше до вподоби ваше перше припущення. Воно опускає нас усіх на грішну землю. Я розвину цю думку - в того, кому вигідні русалки та водяники в Тихому Затоні, можуть бути свої інтереси максимально відлякати від цього місця сторонніх. Не обов'язково в даному випадку, що цей „хтось” неодмінно намагається зашкодити вашим інтересам. Звідси перше запитання - хто цей казкар, з котрим ви їздили на затон?

- Звати його Іван. Прізвище не пригадую, так само, як і вік. Знаєте, як у сільських мужиків, зроблених і спитих: однаково даси і сорок, і шістдесят років.

- Так сорок чи шістдесят?

- Швидше за все, десь так п'ятдесят із копійками. Тільки він усе на батька свого посилався. Вам би слід ним поцікавитися. Іван обмовився - батько ще живий, причому такий бадьорий старий, молодим заздрісно. Само собою, спільних знайомих у нас нема, раніше я його не знав і не бачив. Мої помічники запитали в селі, хто може провести до Тихого Затону, нам Івана і назвали. Якщо потрібна його хата, вам розкажуть, як її знайти.

- Тепер так - кого ви особисто підозрюєте?

- Поки що - нікого. Це я до того, що вам не треба буде мотатися по всій крайні, перевіряючи алібі моїх партнерів по бізнесу чи потенційних конкурентів. Я відчуваю, що розгадка всієї цієї чортівні - тут, тобто - там, - Заруба махнув рукою кудись у бік вікна. -

На самому Тихому Затоні, на базі відпочинку, в довколишніх селах. Припускаю - навіть у Чернігові. Якщо все це змова, тут, у місті, повинен осісти мозковий центр.

- Змова, мета якої - напустити на вас нечисту силу? Вселенське зло?

- Ну, не іронізуйте вже аж так. Всяке може бути. Хтось може начитатися родинних легенд і оживити собаку Баскервілів. Читали книжку чи фільм дивилися?

- Кіно.

- Значить, зрозуміли моє порівняння. Ну, а хтось надто розумний може начитатися легенд та міфів рідного краю, і так само за допомогою багатої розвиненої уяви перетворити Тихий Затон на місце, де сконцентрована вся довколишня нечисть. Чим не версія?

- Версія, - погодився Мельник. - Тільки ви не відкидаєте того варіанту, що вся це нечисть може водитися в темній воді насправді.

- По ваших очах я бачу - ви теж не відкидаєте такого повороту, - посміхнувся Заруба.

Мельник волів не відповісти, хоча зловив себе на думці - цей мужик класно його вираховував. Щось подібне майнуло в голові, тільки за це „щось” колишньому оперові раптом стало соромно. Хоча на обличчі цей сором не відбився.

- Більше у вас нема для мене ніяких зачіпок?

- Аби були, я б без вас розібрався, - досить жорстко відрубав співбесідник. - Інакше б мені справді лишалося тільки покликати міліцію і заарештувати всіх підозрілих. Нехай далі розбираються самі.

- Скільки в мене часу?

- Отже, ви погоджуєтеся?

- Все одно треба шукати роботу.

- З цим простіше. Я все одно збирався набирати штат охоронців, і якби ми на цей момент ні до чого не домовилися, я збирався все одно лишити вас біля себе в службі охорони. Я ж не лишу базу відпочинку без професійного нагляду...

- Теж правильно.

- Таким чином, офіційно ви оформляєтеся охоронцем. Живете на території бази в окремому будиночку. Я поповнюю рахунок вашого мобільного телефону. У вашому розпорядженні - транспорт. Іномарку не пропоную, в місцях, де все буде відбуватися, вони кидаються в очі. Старенька „Нива” надійніша, до речі - також у плані всюдихідності. Начинка в „Ниви” новенька, двигун форсований, тільки хто це бачить? Про те, чим ви займаєтеся насправді, знаю лише я.

- Крім мене на базі є охоронці?

- Ні. Проте хай вас це не турбує. Ваша присутність навряд чи буде аж так помітною, а значить і відсутність не кидатиметься в очі. На разі особливої роботи саме для охоронця я там не бачу. Рятувальники більше потрібні. Був один, я розширив штат до трьох. Відпочиваючим, до речі, подобається, коли на пляжі гуляє багато людей, готових урятувати їх у будь-яку хвилину. Ну, а в разі справді нештатної ситуації вийдете на перший план, швиденько вирішите її і знову зайдете в тінь.

- Обов'язково звітувати вам щодня?

- Для чого? Не будемо бюрократами. Мене цікавить проміжний або кінцевий результат. Поточна буденна робота - це для вас. Хіба виникнуть проблеми технічного або фінансового характеру. Ага, зовсім забув попередити: звітувати мені особисто вам щодня і не вдасться. В мене справи, я не можу і не повинен стирчати на базі постійно. Мене там просто не буде, я в офісі чи на мобільному. А телефонні переговори по таких делікатних справах я вести не звик. Та й ви, думаю, так само. Ви поселитеся в окремому будиночку, вам надається повна свобода дій. В межах розумного, звісно. Деякі досить своєрідно трактують саме поняття „свобода”. До речі, зброя у вас є?

- Гм... Як би вам сказати...

- Ясно. Навряд чи вам треба постійно мати її при собі. Ви ж не збираєтеся відстрілюватися від водяника?

- Ви пропонуєте мені взагалі не брати з собою зброю?

- Я прошу вас не застосовувати її без крайньої потреби. Поясню, чому: є причини, через які мені не хочеться, аби моє ім'я зв'язали з людиною, яка незаконно зберігає зброю під моїм, як би це сказати, патронатом.

- Останнє запитання - скільки? Ставка охоронця, чи...
- Чи. Давайте обговоримо це питання. Ще по коньячку? - Заруба простягнув руку до пляшки.

5. Як стають мільйонерами в Україні

Навіть будучи опером, Віталій Мельник завжди брав у розробку потерпілого. Живий він чи мертвий.

Прокачати терпилу він вважав першочерговим завданням, причому не особливо приховував це від тих, хто вважався жертвою злочину. Терпили писали на нього скарги, і хоча стандартної форми такого документу ніхто не придумав, і жоден із них не був знайомий з іншим, висловлені в скаргах претензії були приблизно однакові. Мовляв, ми постраждали, нам завдали великих матеріальних та моральних збитків, а оперативний уповноважений, капітан міліції Мельник збирає про нас відомості і ставиться до нас так, ніби ми самі скоїли цей жадливий злочин проти себе. Словом, у такому дусі. Мельник отримував регулярні пістони за гальмування роботи по справі, і все одно вперто відпрацьовував разом з іншими й потерпілого.

Він мусив знати, чим той живе. Його звички. Коло його знайомих. Гастрономічні, алкогольні та інші пристрасті. Прізвища друзів, ворогів, коханок, коханців. Де він працює, яку отримує платню. Причому з'ясувати джерело фінансових надходжень, тобто роздобути інформацію, яку навіть добродійні громадяни старанно приховують, в тому числі - від своїх рідних, Мельник вважав одним із основних своїх завдань.

Бо сьогодні крадуть лише гроші. І вбивають лише за гроші. Або за їхній еквівалент: квартири, машини, престижні посади, нарешті - дорогих коханок чи перспективних коханців. Навіть якщо хтось когось порубав сокирою із заздрощів, то позаздрив він тому факту, що жертва має більше грошей, аніж він сам.

Всі злочини, з якими за свою десятирічну оперську практику стикався Мельник, так чи інакше скоювалися через гроші.

Він і далі не вірив у нечисту силу. Чотирьох рибалок хтось вбив. Затягнув під темну воду Тихого Затону і тримав там, доки вони не захлинуться. Поки що це єдиний доконаний факт. А раз так, то навіть у річкової нечисті мусить бути причина систематичного нападу на мужиків, які ловлять у затоці рибу. Не рибки ж для них водянники з русалками пожаліли...

А раз Павло Заруба вважає, що вся ця потойбічна сила пробудилася заради того, аби чимось насолити персонально йому, то, значить, на то повинні бути реальні вагомі підстави. Виходить, йому треба більше дізнатися про свого несподіваного багатого працедавця.

Знову ж таки з власного досвіду Мельник знав: заможні люди або колись були „клієнтами” відділу по боротьбі з економічною злочинністю, який утворився з колишнього об'єкту, або далі залишаються ними. Судячи з усього, свою трудову діяльність Заруба починав на малій батьківщині, тобто - в самому Чернігові або в області. Знайомі в потрібному відомстві в нього, як і в кожного опера, нехай колишнього, були. Лишалось тільки подзвонити, нагадати про себе і домовитись про зустріч.

Із майором Локотковим він зустрівся наступного вечора на Валу[2]. Раніше приятель не міг - міністерські перевірки запарили. Взавши по пляшці пива, вони розташувалися на лавці під деревами. Пиво було тепле - дівча у віконечку кіоску печально повідомила, що від спеки зранку полетів холодильник. І чомусь додала, ніби двоє незнайомих мужиків можуть їй чимось допомогти: приходив хазяїн, вірменин Вардан, і попередив - ремонтувати холодильник вона повинна за власний рахунок.

- Нічого собі, - свиснув Локотков. - І чого це так?

- Він мені не зарплату платить, а процент від виторгу, - дівча шморгнуло носом. - Значить, якщо в мене не буде холодного пива, я його мало продам. І так само мало зароблю. Холодильник у спеку - гарантія моєї зарплати, він так сказав.

- Може, ну його? Іншу роботу знайдеш?

- Не. Таку саму знайду. Я ж некваліфікована... Тільки не кажіть нікому, - раптово стихла вона голос. - А то мене точно ніхто не візьме, тоді все. Я мамці в селі сказала, що в технікум поступила.

- Хоч поступала?

- І далі що? Зароблю трохи - і відразу в інститут.

Локотков купив у неї ще дві упаковки копчених кальмарів, і вже коли вони сіли, буркнув:

- Тьолка дурна, Вардан - мудило. Тільки на дурних закону не придумаєш, а на таких варданів закони не діють. По нашій лінії його не протягнеш, в нього з документами все гаразд. Податки платить, легальний підприємець. Більше того - у нас тут почали вірменів відпрацьовувати, так вони міністру Луценку скаргу настрочили: чернігівські правоохоронці переслідують приватних підприємців за національною ознакою. Націоналісти ми, коротше. Так що хай дівка зі своїм Варданом сама розбирається.

- Давай їй порадимо на згвалтування подати, - Шульга ковтнув пива. - Він же, скотина чорна, сто пудів її кілька разів на тиждень безкоштовно дере на правах роботодавця.

- Щоб чорні її взагалі на лоскути порізали?

- Можуть порізати. А можуть домовитись - штука баксів відступного і ніхто ніякої заяви не бачив. Сімсот дівчині, триста - операм за послугу. Вона таких грошей у цього Вардана за рік не заробить.

- Ти збираєшся вирішувати її проблеми чи свої?

- Ні те, ні інше, - Мельник легко припинив світську розмову. - По вашому департаменту такий собі Павло Павлович Заруба ніколи не проходив?

Локотков відірвався від пива, глипнув на приятеля зацікавлено.

- Ну, по твоєму колишньому департаменту він точно не проходив. У всякому разі, останніх років десять.

- Я тоді як раз після армії і школи міліції в розшук прийшов.

- Це я до того, чому ти раптом зацікавився шановним громадянином, бізнесменом та меценатом?

- Вони ще й меценат?

- А хулі! Опікає сімейний дитячий будинок. Купив їм двоповерховий дім за Черніговом і бусик-мінівен. Глава великого сімейства його під маршрутку переробив, зареєструвався як приватний підприємець і тепер з Чернігова на Київ і назад людей возить. Бач, скільки користі пан Заруба одним махом людям приніс. Так скажеш, чим він тебе зацікавив?

Мельник зробив великий ковток із пляшки, зажував шматочком кальмара.

- На роботу сватає. В охорону.

- Особистим охоронцем? Ростеш, Віталику!

- Та ні. Просто територію охороняти. В мене чорного пояса по карате нема, лише розряд по самбо. І то, здається, форму втратив з усім таким життям.

- Його мільйонер у службу охорони кличе, а він ще на життя скаржиться! Жлоб ти, Мельник, ось що я тобі скажу.

- Значить, Заруба - мільйонер...

- А чого ти дивуєшся? В нього обігового капіталу кілька сотень зелених мільйонів. Банкір, причому основний офіс не в Києві, як це не дивно, а в нашій провінції. В столиці, тільки не смійся, в нього філія. Ти з ним що, не в офісі зустрічався?

- В офісі. Тільки на дверях нічого не написано. Просто броньовані двері, чувак при вході, секретарка за комп'ютером в приймальній, і сам Заруба в кабінеті.

- Точно. Це все на Рокосовського [3]? Можеш навіть не кивати, знаю я це помешкання. Понти в Павла Павловича такі. От у солідних людей в офісах є кімнати для переговорів, а

в нього - цілий окремих офіс для таких зустрічей. Він і телефон того переговорного офісу всім дає. Секретарка переключить на мобільний, якщо така потреба є. А немає - просто запитає, чи хоче він зараз із тим-то чи тим-то говорити.

- Значить, банкір. Ну-ну...

- А чого ти? Репутація в банку хороша. Інвестує гроші в будівництво. Кватирки елітного планування, елітні приватні котеджі в замиській зоні, нежитловий фонд - це приміщення під офіси. Спонсор академічного камерного хору, до твого відома. При цьому з'являється лише на банкірських тусовках, і то - не завжди. В політику не лізе...

- Тепер всі лізуть, - відмахнувся Мельник. - Швидше за все, лізе, але непомітно для інших. Не каже просто, не афішує.

- Ну, цього я вже не знаю. Що тебе ще цікавить? Одружений другим шлюбом, дві доньки. Від першого дітей нема, перша дружина спилася, стояла на обліку в психдиспансері, два роки тому повісилася.

- Нічого собі чистенький банкір! Меценат і спонсор!

- Перестань. Заруба тут ні до чого. Він з нею одружився для того, аби за бугор випустили. Американці холостякам із колишнього Союзу візи не дають. Залишив її тут, потім уже з-за кордону через два роки оформив розлучення.

- Заочно?

- А чого ж? Так можна. Дітей у них нема, квартиру на неї записав, від права на спільне майно відмовився. Прислав якогось спритного юриста, той все швиденько оформив - і хай живе свобода! - Локотков блазнювато відсалютував пляшкою.

- Ти, бачу, стільки про нього знаєш, наче член його сім'ї.

- Він же мій давній знайомий. Навіть аби ти в когось іншого спробував довідки про Зарубу навести, тебе б усе одно до мене спрямували. На початку дев'яностих Паша бухгалтером працював на одному нашому заводі, який ще в перебудову по швах тріщав. Ну, він прокрутився і примудрився практично все, що можна було перетворити на брухт кольорових металів, із заводу вивезти. Спочатку - в Київ, потім на Росію переключився, благо до кордону тут до плюнути можна. Але найбільше йому сподобалося гнати брухт у Прибалтику. Сам ніде не світився, тому коли всю його підприємницьку компанію замели, Заруба викрутився. Прикинувся нещасним бухгалтером, який просто списував те, що інші крали. Головне - всі інші в один голос заявляли на слідстві, що бухгалтер справді прямого відношення до їхнього брухтового бізнесу не мав. Словом, усіх посадили. А Заруба кудись пірнув, аби виринути, коли тут у нас у області одна фінансова піраміда почала будуватися. Реклама в газетах, нібито прозорий бізнес. Схема традиційна: сьогодні покладете у ямку п'ять золотих монет, а на ранок дерево з монетами виросте. Тільки в тій схемі один нюанс був: на носі обмін купонів на гривні, і народу пропонували зараз віддати чим більше купонів, аби потім отримати в два рази більше гривень, ніж це передбачатиме офіційний курс обміну. Якого тоді, до речі, ніхто не знав.

- Здорово! Зарубу за це не посадили?

- Навіть не збиралися. Ти що, він же знову офіційно не при ділах. Він тільки купони на долари перетворював і на кілька різних рахунків клав. Аби потім, будучи фаховим бухгалтером, перекинути всі гроші на один рахунок, до якого мав доступ тільки він один. Думаю, це стало основною причиною, чому його причетність до такого грандіозного кидку не вдалося довести. Швидше за все, він пообіцяв подільникам: тільки-но все закінчиться, розділить гроші. Тому коли хто попався - краще мовчати і максимально відмазувати його. Адже він, Павло Заруба, їхній грошовий мішок.

- Невже ніхто не попався?

- Вони, Віть, півроку жирували. Щойно другого вересня дев'яносто шостого року ввели гривню, як народ погнав за своїми грішми. Перші п'ятдесят чоловік навіть щось отримали. Іншим, хто в черзі стояв, оголосили: гривнева готівка закінчилася, все ж таки гроші нові, мусите розуміти ситуацію. Люди зрозуміли і розійшлися. Наступного дня лавочку вже прикрили. Коли нам косяком заяви пішли, нікого з аферистів уже не було в зоні до-

саяжності. Це вже потім нам стукнули про ймовірну причетність Заруби. Але він, на відміну від інших, нікуди не тікав. Я його особисто на допити викликав, він каву приніс, пилю, тринділи ні про що. Вираховували процент лохів на душу населення. Ось тобі і все розслідування. Після цього Заруба почав готувати документи для виїзду в Америку.

- І його випустили?

- Не було підстав затримати. Він же навіть у якості підозрюваного не притягався. Завжди виступав свідком.

- Він туди назавжди милюся?

- Візу отримував гостьову. Потім якось крутнувся і залишився там. Через п'ять з копійками років повернувся сюди вже з подвійним громадянством. Американську грін-карту заробив. Ну, далі бізнес у нього почався легальний. Наш земляк із Америки поважним громадянином прибув. Я так собі мислю, гроші з тутешніх рахунків потроху до штатівського банку течуть. Але ж Заруба їх тут тепер чесно заробляє. Ось ти на це уваги не звертаєш, а він кілька разів публічні акції влаштовував: банкір декларує власні доходи. Прозорий бізнес, людям подобається. Ага, знаєш він у нас ще хто? Революціонер, туди його мати!

- У смислі?

- В прямому! Коли минулого року все це на Майдані в Києві почалося, Заруба туди продукти і теплий одяг машинами відправляв. Навіть сам один раз їздив. Помаранчевий шарфік купив, на „5 канал” сховався, коли там усі, кому не лінки, революцію підтримували. Виступив у прямому ефірі і сказав приблизно так: „Я, звісно, міг би перерахувати на зазначений рахунок певну кількість грошей. Міг би прийти на Майдан і роздавати людям ці гроші на руки. Тільки це - вода на млин наших противників. Вони й без того кричать, що все це продажне і люди мерхнуть за гроші. Тому я закликаю своїх колег-бізнесменів не козиряти тут своєю готівкою. Продукти, одяг, ліки, бензин - це важливіше зараз”.

- Ти бач, що робиться? Ти ж казав - Заруба поза політикою?

- Даремно іронізуєш. Тоді не політика була, а громадянська позиція. А ось той факт, що тебе з органів вичистили - це вже справа політична.

- Ну, ти на мене стрілки не переводь... Значить, Павло Заруба - чесний банкір і його руки нічого не крали?

- Нічого іншого не доведено. Те, що я тобі розповів, лише факти. Які самі по собі нічого не означають, - Локотков допив пиво, поставив пляшку поруч із лавкою на траву. - Тепер ти мені скажи - для чого мій старий знайомий тебе наймає?

- Так я ж казав уже - служба охорони, - Мельник теж допив своє пиво. - Він, бач, хоче вздовж Десни кілька комплексів для відпочинку побудувати. Дещо - на основі старих турбаз. Одну вже потроху викуповує, я в нього територію охороняти буду.

- Хороша робота для колишнього опера.

- Нормальна. Поспішаєш?

- Тебе ще щось цікавить?

- Власне, ті люди... Ну, кого колись посадили, а він викрутився. Чи ті, хто так своєї частки грошей за „піраміду” не дочекався... Вони ж не дочекалися, правильно? І в міліцію скаржитися не побігли, так?

- Говори, говори, сищик...

- Я ось про що: хтось із них може нині успішному легальному бізнесмену, банкіру, інвестору, спонсору і меценату бажати зла? Причому настільки, що почав робити конкретні кроки проти Заруби?

- А він цього боїться? Йому вже хтось погрожує? І він найняв тебе, безробітного мента, аби ти все це розкрутив?

Шульга покрутив у руці порожню пляшку. Нахилився, поклав її на асфальтовану поверхню доріжки, крутнув рукою. Пляшка прокрутилася довкола своєї осі, а коли зупинилася, горлечко націлилося на сандалі Локоткова.

- О! - задоволено підніс пальця догори Віталій. - Аби ми грали з тобою в „бутилочку”, я б тебе повинен був цілувати.

- Чого ти дурника вмикаєш? Я, здається, тебе про щось запитав...

- А я, Локотков, не знаю відповіді. В таких випадках у телешоу дзвінок другові роблять. Я такий дзвінок зробив, тільки друг, тобто - ти, відповіді не знає. Лишається підказку шукати.

- Ти, Мельник, не крути. Якщо я правильно тебе про все запитав, справа тут серйозна.

- Куди серйозніша... Можеш знайти тих, хто колись проходив по справі металобрухту? Про кидал не питаю, їх точно в околицях нема. То як?

- Не знаю, Мельник, за що я тебе люблю і за що тебе так не любить начальство, - Локотков легенько тицьнув його кулаком у плече. - Взагалі-то в мене ще справи були сьогодні, але давай ще по пиву? Я ставлю.

- Думаєш, продовжимо розмову?

- А ми її можемо закрити. Хіба нема про що язиками почухати?

- І то правда. Тільки пішли кудись, де пиво холодне. Не хочеться Вардану на холодильник збирати...

Наступного ранку Мельника збудила мелодія з „Бумера” - він поставив її на свій мобільний. Спочатку глянув на годинник - восьма. Безробітні не звикли вставати так рано. Потім глипнув на дисплей телефону. Там висвічувався номер Заруби, вбитий у пам'ять “труби” позавчора після зустрічі.

- Доброго ранку, Павле Павловичу.

- Вам того ж, Віталію. Радий, що не помилився в вас. Хочу подякувати за серйозний підхід до справи.

- Буль ласка. Це ви про що?

- Ну як - ви ж серйозно цікавитеся моєю персоною. Всі мої гріхи молодості з мішка витрушете. Не знай я всіх обставин справи, подумав би - під мене копаєте.

Мельник тихенько присвиснув.

- Ви організували за мною топтунів чи Локотков сам признався?

- Ми з майором подружилися ще тоді, коли він був лейтенантом, - у трубці це прозвучало з ностальгійним відтінком. - Ви нічого не думайте і не поспішайте з висновками. Я не плачу йому зарплату в конверті. Наші стосунки не настільки бруталні. Аби це так було, то Локотков намалював би вам словесний портрет ангела з крильцями, а не розповідав про так зване кримінальне минуле. Якщо за такими мірками всіх міряти, то весь нинішній легальний бізнес починався із проблем з чинним законодавством. Так що не поспішайте записувати мене в страшні злочинці.

- Але ж майор вам подзвонив. І нашу розмову переповів.

- А як інакше? Я ж йому про свої нинішні проблеми нічого не говорив. Бо він мені реально не допоможе. Хоча б через те, що він лишився працювати в міліції, тоді як моя проблема потребує більш делікатного вирішення. Приятелями ми лишилися, ви нагнали на нього жуті: мовляв, Зарубі хтось за старі гріхи помститися хоче. Ну, звісно, він мене відразу після зустрічі з вами набрав. Так і так, чому не до мене з такими проблемами, оперативно вирішимо. Довелося його заспокоювати. Все в мене хокей, просто новий працівник служби охорони відразу після співбесіди почав активно доводити власну професійну придатність.

- Ви пояснили, чому співбесіду з кандидатом у охоронці проводив не начальник служби безпеки вашого банку? До речі, на свій сором так і не запитав у Локоткова, як же він називається...

- Ганьба вам, пане сищик. Двічі ганьба, навіть тричі! - судячи по тону, настрої у Заруби з ранку був хороший. - Ну, подумайте трохи, як міг назвати свій банк той, хто народився і виріс на берегах Десни? Хто настільки любить цю річку, що вирішив зробити все, аби інші теж її полюбили і вибиралися туди відпочивати?

Точно. Тепер Мельник ніби просто перед собою побачив вивіску на капітально відремонтованому будинку в центрі міста - „Банк „Деснянський”. Рекламні заклики в газетах так само пригадав - депозитні внески, кредити, проценти, вигідно і все таке.

- Значить, банк „Деснянський” - це ви?

- Оцінка „п’ять”, Віталію!

- У вас правда в Києві філія є?

- Чому б і ні?

- Так, просто запитав... Дивно... Всі в столицю перебираються...

- Нам усім при потребі до Києва дві години їхати. А по київських вулицях ви стільки ж само по справах діставатися будете. По центру просто не проїхати, пробки - страшно! Ні, мені тут комфортніше. Вибачте за гучні слова, але я патріот.

- Ніколи не бачив патріотів.

- Вважайте, позавчора бачили одного. Значить, вас іще цікавлять ті контрабандисти, котрі все, що могли, в металобрухт перетворили і за кордон контрабандою вивезли? Можу прізвиська назвати, дечю навіть адресу знаю.

- Ви що, зустрічалися з ними?

- Років чотири тому. Вони вже на той час повиходили. Ну, я розшукав, подивився, хто як живе. Кому треба - невеличку матеріальну допомогу надав.

- Відкупилися?

- Чесне слово, мені правду про вас розповіли, Мельник! Знаєте, що мені подібні закиди можуть не сподобатися - і все одно прямо в лоба! Ви точно знайдете мені ту нечисту силу в затоці...

- Так я повторюю своє питання.

- Думайте, що хочете, але я скажу ось що. Судили тоді шістьох. Один заготовляв і зберігав, другий на митниці домовлявся, ще один папери підмахував і печатки ставив, на одного фіктивну фірму оформили з його відома і дозволу. Решта двоє - водії, з них узагалі як із гуся вода. Хто з них, на вашу думку, настільки мене ненавидить, що заради зведення рахунків убив чотирьох чоловік? Ті двоє шоферів, до речі, після того в жоден кримінал не влазили. Зони їм із головою вистачило. Мужики вони порядні, сімейні. Їм я на життя підкинув, що міг. У межах пристойного, звичайно. Той, хто мав справу з митниками, сидить уже по третьому колу. Контрабандист-рецидивіст. Той, на кого фірму записали, квартиру в Чернігові продав і в село перебрався. Там жити дешевше і пити так само.

- Тобто?

- Спивається дядько. Інші - добропорядні громадяни. Виїхали з Чернігова, в Києві щастя шукають. Один, правда, хотів на історичну батьківщину податися. Тільки до Ізраїлю, як і до інших країн, із судимостями не приймають.

- Кого треба, того приймають.

- Згоден. В того мого колишнього колеги стільки грошей справді не було. І тепер нема. Так що можете для очистки совісті записати їхні координати. Але час даремно витратите. Між іншим, робочий час. Ви ж тепер на мене працюєте, тому я не стільки ваш, скільки свій час економлю. Хоча ви теоретично вірний напрямок обрали - ворогів моїх у моєму минулому шукати.

- Умовили. Не лишили ви в минулому ворогів. Пошукаємо в сьогодні.

- Тоді до справ. Якщо ви все про мене вже з’ясували, ваше койко-місце на базі відпочинку „Метеор” чекає. Директор про все знає.

- Взагалі про все?

- Не чіпляйтеся до слів. Ще одна ідіотська міліцейська звичка. Розумію, ви так спілкується з підозрюваними. Тільки давайте вже введемо мене з їх числа. Чи ви ще це питання для себе не вирішили остаточно?

- Поки що вирішив, - Мельник зітхнув. - Так що там із директором бази?

- Він чекає, коли прибуде охоронець. Знає, що ви будете стежити за порядком на суші, так само як рятувальники відповідають за безпеку на воді. В курсі того, що ви підпорядко-

вані безпосередньо мені. Хоча в критичних ситуаціях він так само може віддавати вам певні розпорядження. Правда, вони навряд чи виникнуть - відпочивальники ще не жодного разу не скаржилися на небезпеку. Ага, можете заїхати в офіс. Туди, на Рокосовського, де вибули. Там для вас приготовані якісь продукти. Це аби вам менше мороки. Все, успіхів.

6. Сонце, повітря і вода

Не обдурив Заруба. На базі відпочинку із класичною назвою „Метеор”, жодних проблем у Мельника не виникло. І жодних питань йому ніхто не задав.

Директором виявився печальний чоловік непевного віку. Віталій спробував прикинути, скільки йому може бути років, і швидко облишив цю дурну справу. Худий засмаглий невисокий чоловік, стрижений під йоржик і вдягнений лише в сині шорти, які колись були джинсами, власним прикладом доводив: не треба вигадувати ніяких еліксирів молодості, сідати на кремлівські дієти чи купувати різні стимулятори-метелики. Ось вам три джерела і три складові частини здорового вигляду - сонце, повітря, вода. Шульга підозрював, що Василю Обухівському далеко за п'ятдесят, і що останніх років двадцять він шість місяців на рік проводить тут, на ввіреній йому території. Звідси і причина смутку - нові часи, нові поняття, нові люди. Прийшли ці нові люди з новими поняттями, показали кому треба купувати грошей, і тепер невідомо - хазяїн він, Обухівській, на цій базі чи тільки лялька, яку за мотузки смикають і яка вже нічого не вирішує.

А ще не ясно, чи залишить новий власник його на робочому місці. Ясно, є йому чого сумувати і є причини дивитися вовком на кожного, хто приперся після особистого дзвінка хазяїна.

- „Люксів” у нас нема.

- Для чого? - Мельник узяв у нього ключ із бляшаною бирочкою, на якій була вибита цифра „13”. - Ой, а іншого номеру в нас нема?

- Забобони?

- А то!

- Не ти один! - відрубав Обухівський. - Зараз народ такий пішов - не хоче свої гроші за тринадцятий номер платити. Тому тільки він у нас гуляє навіть коли пік сезону. Значить, він єдиний зараз вільний.

- Слухайте, а раптом я заплачу - і ви дасте мені будиночок із іншим номером?

- Нічого не вийде. Зайнято все. Хочеш - бери намет, у нас тут прокат.

- Раз так, то нехай - яюсь переживу, - знизав плечима Мельник.

- Куди дінешся, - буркнув Обухівській і повів його до вказаного будиночка.

Це виявилася пофарбована в жовтий колір фанерна споруда, яка більше нагадувала шпаківню чи собачу буди великих розмірів. До неї прибудували невеличку тераску. Від будиночка до будиночка тягнулися дроти.

- Обережно, розетка там іскрить, - Обухівський відчинив невеличкий навісний замок. - І бажано не курити всередині. Бо пропалиш матрац, а в на їх поки мало.

- Поміняти розетку не додумалися?

- Для чого? Там же не живе ніхто ніколи, я ж казав тобі!

Мельник зазирнув усередину. Голі стіни, дві койки з панцерними сітками, стоять біля стін одна навпроти одної. Дерев'яна поличка, на ній - чайник, каструля, два полумиски, в одному з них - дві ложки і дві виделки. Два емальованих кухлі. Все на вигляд дуже старе. Відразу при вході біля розетки - холодильник „Кристал”.

- Працює? - кивнув на нього Віталій.

- Якщо ти його не уграєш, - Обухівський обережно всунув штепсель у розетку, холодильник сильно загудів, здавалося - зараз випустить жмут вогню з сопла і полетить, провалити фанерний дах. - Білизну отримаєш у мене. До речі, поки що білизна - тільки для

персоналу. Твій хазяїн обіцяє видавати з часом кожному, чистий тобі готель... Цей раз народ іще обходиться своїми простирадлами.

- Н-да, зі зручностями не густо, - слово „хазяїн” Мельник пропустив крізь вуха, розуміючи - Обухівський хотів його вкусити.

- А ти, як я розумію, не відпочивати збираєшся, а нас усіх тут невідомо від кого охороняти. Ніколи охорони не було, скільки себе пам'ятаю, і тут - нате вам, жопо, Новий рік...

Мельник відчував - із цим аборигеном йому треба поговорити. Але - не тут і не тепер. Взагалі треба роздивитися, що тут до чого, і виходячи з цього запитувати. Тому він вирішив поки помовчати. А Обухівського, видно, це влаштовувало.

Він полежав горілиць майже годину, але в голову не приходило жодних думок. Такого він за собою помічав не часто. Невміння відключатися повністю і тримати голову порожньою й чистою Мельник вважав то своїм недоліком, то - чеснотою. Все залежало від конкретних обставин. А в цьому куточку природи в голові наче протяг гуляє - всі ідеї, міркування та просто думки ніби видуло.

Ось, мабуть, одна з причин, чому народ сюди валом валить. Хоча тут смердючі сортири на вулиці, один на всіх рукомийник, оси вдень, хмари комарів вечорами, спартанські умови проживання і не надто привітний начальник бази. Ну, останнє може бути виставою, розіграною персонально для нього, небажаної особи. Але то не рахується. Головне - тут, видно, атмосфера не спонукає ні до чого, окрім відпочинку з порожньою головою. Шульга міг із ким завгодно битися об заклад, що про таке мріє дві третини населення земної кулі.

Правда, аж так глобально він ще ніколи не мислив.

Тому рвучко підвівся, скинув джинси, шкарпетки, білу футболку, кросівки, провів себе по боках. Н-да, за місяці вимушеного безробіття чи сидячої роботи встиг набрати трошки жирку в боки. З рештою, сила справжнього мужика не в боках. Перевдягнувся в новенькі сині плавки, шорти-„бермуди”, розцяцьковану всіма кольорами райдуги безрукавку. На голову - бейсболку, на ніс - темні окуляри, до рота - цигарку. Тепер він мало чим відрізнявся від пересічного відпочивальника. Хіба шкіра молочного кольору. Але це не на довго - сонце вже пекло немилосердно.

Так. Пора обстежити ввірену територію.

Мельник кілька хвилин вагався, дивлячись на свою сумку, але тут без варіантів: заховати пістолет на собі нема куди. Тому, зітхнувши, ризикнув залишити його на дні сумки. Зачинив будиночок, вірячи, що ніхто не ризикне ритися в його речах за його відсутності. Глянув на годинник - половина дванадцятої.

Пішов.

Територія бази відпочинку „Метеор” виявилася не дуже великою. Півсотні різних за розміром, але зроблених, мабуть, із однієї партії фанерних листів будиночків вишикувалися за квадратно-гніздовим принципом. Більш місткі стояли по один бік широкої стежки, маленькі двомісні, близнюки того, який займав Шульга, займали іншу сторону. Біля кожного вкопані в землю столик і досить широка лавка.

В центрі цього маленького фанерного містечка стояло здоровенне дощате приміщення, схоже на склад якогось інвентарю. Поруч притулилося приміщення поменше - їдальня. Звідти пахло чимось пригорілим, цей запах нагадав Віталію аромати гуртожитку, в якому кілька років прожив, поки не вдалося пробити квартиру як молодожону. Судячи з усього, тутешній харч хоч і входив у вартість путівки, популярністю не користувався. Або, швидше за все, відпочиваючий люд поглинав перше, друге і компот, але зовсім не наїдався. Бо інакше для чого в будиночках стояли холодильники? Адже свого часу за чийсь рахунок було закуплено сюди півсотні „Крісталлов” та „Днепров”.

Відповідь Мельник знайшов дуже швидко. Трошки далі, фактично за територією бази, примостився звичайнісінький вагончик. У таких, як правило, живуть будівельники чи вахтовики. На зеленій стіні вагончика білою фарбою було старанно виписано великими буквами, так, аби можна здалеку прочитати:

ПРОДУКТИ. НАПІТКИ. МОРОЖЕНО

Відчинені двері гостинно запрошували зайти. Біля них навіть кучкувалися мужики, тримаючи в руках пластикові літрові пляшки з пивом. Мельник пройшов повз них, подолав три сходинки, ступив усередину.

Задуха всередині стояла сильніша, ніж надворі. Вірніше, не спека - задуха. Сонце вже встигло напекти дах, і Віталій здивувався, як тут витримує огрядна молодиця в блакитному купальнику і в рожевому парео, пов'язаному довкола потужних стегон. Тим не менше, відразу при вході стояла прямокутна холодильна камера, наполовину заповнена морозивом. А за імпровізованим прилавком гудів традиційний старенький холодильник.

На полицках за спиною продавщиці стояли товари першої необхідності: чіпси, солоні горішки, бульйонні кубики, „Мівіна”, жуйка, льодяники-шипучки, рибні та м'ясні консерви, горілка, коньяк, пиво, мінералка та лимонад. Із голоду та спраги, принаймні, не помреш.

Молодиця подивилася на Мельника байдужим поглядом і запитала:

- Ну?

- Що - „ну”?

- Ну - значить, слухаю вас, - вона вимовляла „л” м'яко, як це часто роблять по селах, до того ж трошки гугнявила. Підійшовши ближче, Шульга і з такої відстані не міг точно визначити, скільки їй повних років.

- Та я поки що подивитися зайшов.

- Телевізор дивитися треба, - відрубала продавщиця, але в погляді майнуло зацікавлення. Видно, так вона дивиться на всіх, хто заходить до неї вперше.

- У мене нема, - не знайшов іншої відповіді Мельник.

- Так і в мене тут нема! - розвела руками вона. - Дивитися нічого, отак.

Поки Віталій думав, що сказати, всередину зайшли двоє міцно засмаглих хлопців років по тридцять, у самих лише плавках і панамках. Трохи відсторонивши Мельника, вони розташувалися біля прилавку, наче в себе вдома.

- Людочко, ми знову прийшли, - повідомив один.

- Ага, це ми знову, - вставив інший. При цьому обидва синхронно реготнули. Могутня Люда перевела байдужий погляд із одного на другого.

- Ну?

- Так той... ще по чашечці б нам.

- Точно? - перепитала Люда.

- Заочно! - той, котрий стояв ближче, знову реготнув.

Молодиця не звернула уваги на його репліку, мовчки простягнула руку, прочинила дверцята холодильника, видобула з його надр почату пляшку горілки. Тим часом хлопці вже озброїлися порцеляновими чайними чашками з відбитими вушками, що притулилися с краю прилавка. Люда передала пляшку їм. Один швидко розлив, міряючи на око, а швидше за все - на „буль-буль”, вони миттю перехилили вміст чашок, видихнули. Тільки тепер Мельник помітив - один із приятелів тримав у руці невеличке яблуко. Хлопці по черзі гризнули, повернули пляшку Люді і вийшли, не озираючись і коротко подякувавши. Молодиця повернула пляшку назад і знову запитально глипнула на Віталія.

- Так що?

- Гм... А це всім можна?

- Можна, - кивнула вона.

- Тоді давайте для першого разу сто грамів того ж самого.

- Розливу нема, - почулося у відповідь. - На „Аврорі”.

- На якій „Аврорі”?

- Там, на пляжі. Не були?

- Взагалі я шойно приїхав... А ось тут люди шойно...

- То їхня. Купляють тут, я в холодильник ставлю. Це вони так від жінок ховаються. В мене таких клієнтів повно. Чого - я до десятої вечора, встигають усе. Наче не п'ють - а цілий день п'яні.

- Знаєте що, Людочко, ви мене спокусили, - Мельник витягнув із кишені шортів купюру. - Нате вам, і здачі не давайте. Я, вважайте, у вас на всі купив горілки і ще, може, пляшку коньяку. Вистачить?

- Та хвате наче, - молодиця покрутила в руці купюру.

- Значить, давайте я соточку зараз потягну, а решту ви поставте в холодильник. Ми ж домовилися. Ви не забудете?

- Тю на вас, мужчина... Мені вона треба, ваша водка...

Думка заpastися алкоголем прийшла спонтанно. Але зараз Мельник вже не шкодував, що затарився. Був би алкоголь, а де і з ким його випити, завжди знайдеться. Цілком можливо, сьогодні ввечері він візьме якусь пляшку і сходить до Обухівського налагоджувати контакти.

Так, у всякому разі, повинно бути простіше.

На пляжі, як і очікував Мельник, у таку шалену спеку ніде було не те що примоститися - ногою ступити.

Максимально, наскільки дозволяли правила пристойності, оголені людські тіла вкривали собою всю прибережну ділянку. Вода на цей час уже трохи спала, звільнивши, таким чином, ще трохи місця для пляжників. Біля самої води гасали з вереском діти. І, здається, дорослі заздрили їм - ці точно можуть поки що бігати повністю голими, не дотримуючись тих умовностей, з якими можуть рахуватися старші. Практично всі пляжники лежали на животах, блаженно заплющивши очі, розстебнувши бретельки купальників на спинах і спустивши їх до самих плечей. Це вся відвертість, яку тут могли собі жінки.

Мужики тягнули пиво, грали в карти, хрумкотіли чіпсами і ліниво переговорювалися. Час від часу вони піднімалися, аби зайти в воду. Це, до речі, теж виявилось практично неможливим - у річці бовталосся чи не більше людей, ніж засмагало на березі. Постоявши хвилин десять, Мельник запідозрив: ті, хто розлігся на пляжі, не дуже хочуть підводитися, а ті, хто купається, не прагнуть виходити з води.

Дитячий вереск змішувався із захопленням реготом дорослих. Біля самої води хтось завбачливо поставив металеву дитячу гірку із довгим спуском, нижній край якого занурювався в воду. Із бажаючих ковзнути з неї в воду утворилася величенька черга. Тут дорослі явно витіснили дітей, хоча ті теж рвалися на цей атракціон. Чоловіки ковзали мовчки, лише голосно відфоркувалися, виринувши з води. Жінки вищали, реготали і навіть матюкалися, переповнені емоціями. Але якщо вони традиційно ковзали на задах, мужики експериментували - лягали на гірку животом, сідали задом наперед, умошувалися горілиць і мчали на спині головою вперед.

До всього цього домішувалася музика, яка линула з матюгальника, причепленого на спеціально для цього діла стовпі, вкопаному збоку від проходу, що вів із території бази на пляж. Тут, як зрозумів Мельник, дуже добре брало кийські FM - станції. В даний момент горлало „Наше радіо”.

Пройшовшись очима по пляжу, Віталій спробував вирахувати серед чоловіків у плавках рятувальників. Ніхто з відпочиваючих не звертав надто пильної уваги на те, що робиться в воді і біля неї. Спеціального місця для рятувальників тут теж не було обладнано. Зате знайшлася відповідь іще на одне запитання - Мельник дізнався, про яку „Аврору” говорила йому продавщиця Люда.

Неподалік від огорожі, на самому початку пляжу біля куців стовбичив корабель. Вірніше, це був звичайний річковий буксирний катер, видно, списаний на металобрухт. Але хтось із підприємливим розумом використав його інакше: пофарбував у темно-жовтий колір, обладнав на палубі щось на зразок відкритої тераси кафетерію, заставивши її

столиками та стільчиками, рульову рубку переробив під бар і на довершення картини написав синьою фарбою на борту: „АВРОРА”.

Чому „Аврора”, Мельник зрозумів відразу.

Звичайно ж тому, що крейсер.

І не інакше.

На палубі за столиками не було вільного місця. А по сходинках туди-сюди сновигав народ, в основному - молоді хлопці та дівчата. Забігши туди з порожніми руками, назад пацани поверталися з пивом, їхні подруги - зі слабоалкогольними газованими напоями, яких Мельник на дух не переносив.

Попри загальний галас і коктейль звуків, змішаний із дитячих криків, реготу та вищання „екстремалів” біля гірки та музики з динаміка Віталій раптом вирізнув для себе якесь додаткове джерело гамору. Воно видавалося какофонією в цьому таки справді гармонійно замішаному одне на одному тарарамі. Повівши головою на цей шум, Мельник наткнувся очима на трьох кремезних хлопчаків років по сімнадцять-вісімнадцять, чимось невловимо схожих один на одного. Двоє були в плавках, один - у смугастих „сімейних” трусах. З приводу свого купального костюма він явно не комплексував, так само як не відчував дискомфорту від попечених плечей. Про що вони говорили, Мельник не зрозумів, та й не дослухався до розмови. Але поява в полі його зору цієї трійці насторожила. Причому навіть звичайна пересічна людина, не знайома зі специфікою живої щоденної роботи карного розшуку і взагалі - міліції, повинна була підсвідомо відчутти небезпеку для себе і про всяк випадок триматися від них подалі.

А Віталій навіть не підозрював - він з першого погляду готовий був закластися на сто баксів, що ці троє являють собою маленьку хижу зграю.

В чому вони винні, колишній опер ще не знав. Зате знав напевне - до кожного з них при бажанні можна причепити розбій, пограбування, хуліганство, зумисне завдання тілесних пошкоджень, як важких так і середньої тяжкості. Навіть замах на вбивство. Такі, коли налітають на когось всі гуртом, менш за все дбають про те, аби ненароком не вбити людину. А крадіжка відпадає. Вони не полізуть, крадучись, у чийсь порожню квартиру, аби забрати кілька тоненьких золотих ланцюжків і сто доларів із сховку в шафі під чистою білизною. Це саме вони з більшим задоволенням готові зробити темного вечора в тихий підворотні.

Причому якщо не всі, то один із них точно вже мав проблеми з законом. Хто саме, Мельник не міг отак відразу вирахувати. Не міг і пояснити, чим ця компанія нагадує йому вуличну гопоту. Та цей не можливо пояснити. Такі речі опера і звичайні патрульні менти відчувають на підсвідомому рівні. І практично ніколи не помиляються в підозрах.

Від цих та їм подібних треба чекати неприємних сюрпризів, а то й просто біди. Ніхто інший з людей на пляжі на подібні думки та висновки Мельник не спровокував.

По залізних сходах „Аврори” трійця перла напролом. Причому той, що рухався перший, і не подумав пропустити хлопчину з пивом. Той спробував посунути назад, але його шарпонули рукою за плече, штурхонули вниз і той буквально скотився сходами вниз, примудрившись зберегти при цьому рівновагу і не впустити з руки пиво. Він щось вигукнув. Бичок у трусах розвернувся до нього з півдороги усім корпусом, подався головою вперед, ступив крок униз. Ображений хлопчина зрозумів - краще не гратися в героя, і швиденько чкурнув геть. Кривдник провів його таким поглядом, що Мельнику мимоволі стало страшно за хлопчину. Якщо в того є хоча б мінімальне почуття самозбереження, нехай краще надалі уникає зустрічі з цією компашкою.

Протаранивши невеличкий гурт спраглих біля стійки, трійця голосно привіталася з барменом. Кілька хвилин - і вони вже сунуть назад, тримаючи в руках по літровій пластиковій пляшці „Чернігівського”. Той, у трусах, почав глушити пиво вже на ходу. Інші не поспішали. Ніхто, крім Мельника, не звертав або не хотів звертати на них увагу.

Пройшовши на пляж, трійця оточила хлопця, який розлігся просто на траві - місця на піску вже не вистачило. Лежав він трошки далі від основної маси пляжників, причому

вклався на бік, примостивши руки під голову, і, здається, спав. Ніби по команді ті, хто не відкоркував пиво, скрутили кришечки з горлечок, і на голосне: „Раз, два, три!” полили лежачого пивом.

Той з матюками скочив на ноги, і почав махати руками а ногами, намагаючись зачепити терористів. Ті стрибнули в різні боки, регочучи і так само матюкаючись. Нарешті політий зловив одного, ткнув кулаком у живіт, але, як видалося Мельнику, не сильно, швидше для порядку, граючись. Потім після короткої боротьби заламав його, стиснув шию в замок і видряпав у переможеного пиво. Після того пустив його, відваживши стусана під зад.

Виглядає, ці четверо - одна команда.

І там, де твориться щось кримінальне, та ще й із втручанням нечистої сили, четвірка відвертих гопників так і проситься в число перших, хто може бути якимось боком реально причетний до цих подій.

Відмахнувшись від настирної осі, яка з'явилася біля носа, Мельник визначив для себе завдання номер один прокачати „чотирьох мушкетерів”. А оскільки в самий розпал полудневої спеки, коли довкола дуже багато народу, вони навряд чи ризикнуть чинити якійсь екстрим, Віталій вирішив відволіктися від основної мети свого перебування тут. Пройшовши вузьким проходом через лабіринти людських тіл, він дістався води, зайшов у неї, занурився з розгону і поплив.

Спочатку - навперейми течії, а потім - повністю віддавшись їй.

7. Коньячок під огірочок

- Тук-тук. Не проженеш, хазяїн?

Обухівський похмуро глянув на Мельника, потім - на годинник.

- Половина десятої.

- У вас у такий час уже спати лягають?

- Дивись там... Тільки гуляти народ починає. Он, „Аврора”, приватне підприємство - там життя тільки починається. Вони до останнього клієнта.

- Хіба це не ваша контора?

- Наша - отой вагончик, ти його вже бачив. Крейсер цей довбаний стоїть фактично за межами території, яка належить до бази. За ним - чисте поле і дикуни.

- Бачив я сьогодні вже ті намети. Серед власного сміття люди живуть.

- Я б не називав тих, хто бере там, де спить і їсть, людьми, - Обухівський зітхнув. - Так ти заходиш чи через поріг будемо говорити?

- Ну, раз хазяїн не проти...

Викупавшись, відчувши заодно на собі силу течії Десни і всі підводні сюрпризи, які вона приготувала, Мельник повернувся до себе. Він не знав, за якою системою буде тут харчуватися, тому вирішив це питання для себе просто: сховався до Люди в вагончик, накупив бульйонних кубиків, консервів, кілька пачок вермішелі „Мівіна”, випив заодно ще сотню зі своєї персональної пляшки і, зачинившись із середини в будиночку, заліг спати. Проспавши так більше трьох годин, сховався із чайником на кухню, де йому без проблем дозволили кип'ятити воду, приготував собі військово-польовий обід холостяка, перекусив і знову прогулявся по околицях. По обіді людей на пляжі значно поменшало.

А веселу „бичачу” гоп-компанію він надібав на тому місці, про яке щойно згадав Обухівський. Всі четверо спали біля намету за територією бази, серед кількох подібних „диких” наметів. Довкола валялися порожні балони з-під пива і спустошена горілчана тара.

Поруч із їхнім наметом у тіні розлогої верби лежав здутий рибальський човен.

Мельник не думав, що все буде так просто. Але зовні він був схожий на той, імпортований, на якому плавав на Тихий Затон перший із загиблих рибалок. Зважаючи на те, що три інших човни були не новими і знайшлися, Віталій вивчив опис зниклого човника.

Схожих човнів багато. Імпорتنі в нас - не дефіцит. Тільки ніхто з цих молодих бичків не був схожий на людину, котра може собі дозволити купити дорогий човен, та ще й так просто кидати його під дерево. До свого власного оснащення справжні затяті рибалки так пофігістично не ставляться.

І все ж таки це було б надто просто. Люди про нечисту силу говорять, а тут - четверо молодих довбодятлів явно без царя в голові. Навіть якби з якихось причин хтось і придумав нечисту силу, в жодного з них окремо, так само як і в усіх разом, не вистачило б звинувинуватися під нечисть.

Мент із офіційними повноваженнями уже давно отримав би санкцію на затримання лише на підставі того, що в чотирьох підозрілих осіб знаходиться човен, схожий на той, на якому плавав загиблий рибалка. Їх би розвели по камерах і пресували до ранку. Результат Мельник знав наперед: хтось перший не витримав би і признався - човен знайшли випадково, валявся безхозний або плавав десь. Замість того, аби шукати господаря, вони тихцем забрали собі. Може таке бути? Може.

Більше того. Мельник, не маючи жодних законних повноважень, переконаний - приблизно так усе відбувалося насправді.

Правда, він ще не з'ясував для себе, чи здатен хтось із четвірки на вбивство людини. Вони - зграя, причому некерована, і це очевидно. Можуть закопати когось ногами і навіть не надати цьому особливого значення. Подадуть потім як подвиг... Але щоб отак старанно все спланувати - і при цьому не знищити такий важливий речовий доказ, як прикметний імпорتنий човен...

В будь-якому разі пороти гарячку він не збирався. Через те в бутність свою опером мав низькі показники розкриття злочинів. Зате в тій ганебно невисокій, порівняно зі звітністю колег, кількості розкритих справ усі факти були старанно, до занудства, перевірені. І на зону йшли реальні злочинці, провина яких підтверджувалася солідною доказовою базою.

Тому, лишивши гоп-компанію в спокої до завтра, Мельник прихопив коньяк і пішов до Обухівського. Не вийде розмови, так хоч випити буде з ким...

Побачивши пляшку, директор бази скривився.

- У Люди брав?

- А де ще?

- Їй нормального нічого не завозять.

- Чим поганий? „Борисфен”, наче нічого...

- А, ну його... Все одно... Тільки ми з тобою по любе не подружимося.

- Так я хіба дружитися прийшов? Просто розмова є. Мені тут ніби як працювати треба.

Охороняти типу... А що, де, як, кого і від кого...

- Це ти в хазяїна свого запитай. До тебе в нас тут охоронців не було.

- Без потреби чи просто не вистачало бюджету?

Відповідати Обухівський не поспішав. Знайшов два гранчаки, витягнув з холодильника копчену ковбасу, з плетеного кошика в кутку взяв кілька огірків та помідорів.

- Звиняйте. До коньяків не звичні. Чим закусямо, тим і добре.

- Ну, коньяк узагалі не закусяють...

- Так ми ж не кацапи!

Залізний аргумент, нічого не скажеш.

- Тут будемо чи на повітрі?

- На повітрі комарі нами закусять.

- Тут звикнути треба! - багатозначно підніс пальця догори Обухівський. Причому промовив це з очевидної гордістю. Ех ви, мовляв, жевжики міські. Кинути вас на природу - дня не протягнете. І комарі вам, і мухи, і какати без унітаза...

- Значить, я ще не звик.

- Тоді сідай! - кивнув хазяїн на вільний стілець, сам примостився навпроти. Нарівав ковбаси, перекраїв навпіл кожен овоч. На правах старшого розлив коньяк по чарках.

- Ну що, погнали наші городських? - Мельник підніс свою чарку і заклично гойднув.

- Давай, давай, - Обухівський ледь торкнувся його чарки своєю, швиденько випив, хрумкнув огірком. Навздогін своїй порції Мельник послав шматочок ковбаси. Помовчали.

- Нічого так пішло, - порушив мовчанку Віталій.

- Угу. Як діти в школу - рівненько, гладенько і тихенько, - погодився директор бази. - Ти, знаєш, не шукай тут до мене підхідців. Мент?

- Хто?

- Папа римський. Не роби таких круглих очей, в тебе все на морді написано. Мент?

- Ну, скажімо, вже ні. Колись був, тепер - на вільних хлібах. Розшифрував ти мене, значить, начальнику...

- Це ти начальник, коли вже на то пішло. Давай по другій, - вони випили ще, тепер уже - не чокаючись і не закушуючи, Обухівський витер губи тильним боком долоні і повів далі:

- Ти не аж так зашифрований, скажу я тобі. Кого в нас у охорону наймають? Колишніх ментів чи пацанів молодих після армії. На молодого ти явно не тягнеш, виходить - лягавий. А, з тобою просто все, - він потягнувся за сигаретами, закурив. - От аби мені хто пояснив, для чого мені тут ще двоє рятувальників і де таких беруть.

- В смислі?

- Ти ж слухати прийшов, та к слухай. Я тут начальником за царя Гороха. І якщо людина дурна, її підрозділ МЧС не врятує. Скажімо, поліз хтось п'яний серед ночі при місяці купатися. Причому не сам, а з дівкою своєю. Обидвоє голі - русалки, блядь. А течія когось із них раз - і потягла. Кричи, не кричи, завжди всі думають, що п'яні забавляються. Поки туди, поки сюди - вже все, гайки, потонула людина. Тепер ти мені скажи: оці, хто вночі купатися біжить, повинні розбудити рятувальників, аби ті на березі стояли і в разі чого рятували? - тепер він наливав сам, свою чарку перехилив, не припрошуючи, гризнув помідора, затагнувся цигаркою, - Це я до того, що цілком нормально справлявся з одним рятувальником. А тут приходять багатий дядя і відразу оформляє мені в штат ще двох. Результат - такий самий. Що один мій Саня на березі з ранку до вечора товчеться, що тепер всі троє по пляжу гуляють. Розумна людина сама не полізе річку перепливати, дитину від себе не відпустить ні на крок, а на придурків, я ж кажу, управи немає взагалі. Багатий дядя цього, думаєш, не розуміє?

- Думаю, розуміє, - Мельник випив і теж закурив, витягнувши з кишені шортів завбачливо захоплені свої цигарки.

- Бачиш, а зарплату їм платять. Причому вони в нього, здається, за окремою відомістю проходять. Чи як там у них розрахунки - не знаю. Коротше, в мого рятувальника одна зарплата і він її в заводській бухгалтерії отримує, так само як я і наша медичка. Ну, всі, хто тут у мене в штаті працює. А нових рятувальників ніяк не оформили, я дізнавався. Значить, хазяїн їм гроші зі своєї кишені дає. І, мабуть, більші, ніж ми тут дістаємо. А тепер скажи: для чого Заруба платить їм ці гроші, якщо розуміє - ці дві штатні одиниці сьогодні тут не потрібні. Причому - зовсім.

- Ну, як тобі сказати... Заруба мені казав, що бачить тут перспективу. Потроху все відбувається, перебудується, модернізується. Почнуть грошовиті клієнти їздити відпочивати. І їм звичайно більш спокійно та приємно, коли на пляжі за їхньою безпекою стежить не один рятувальник, а цілих троє. Вони теоретично повинні чергуватися якимось. Поки один пісяти чи їсти пішов, двоє за водою стежать.

- Не сміши мене, - Обухівський знову налив і знову випив, не припрошуючи. - Рятувальників, значить, троє, а охоронець - один. Де логіка? За великим рахунком, охоронців так само мусить бути кілька. Я, правда, не знаю, кого тут від кого охороняти. На моїй пам'яті тут ніхто ні в кого нічого не крав, бо народ сюди з собою дорогих речей не бере. Гроші - так вони в кожного мало не в труси зашиті. Приймачі - теж не здобич, дешевенькі. Ну, на „Аврорі” бійки майже щодня, але я її не прикрию. Знаєш, чому? - хитро примружився він.

- Здогадуюся. Приватне підприємство. На тебе зареєстровано?

- Я схожий на ідіота? На сина. Всі це знають, але ніхто нічого не каже, бо ця „Аврора” формально розташована за територією бази відпочинку. Поряд з нею - але не на території. Пляж у нас так само загальнодоступний. Я чув, Заруба збирається цю лавочку прикрити...

- Тут тобі нічого не скажу. Знаю тільки, що в планах у нього обмежити доступ на пляж тим, хто не відпочиває на базі. Пісочку сюди завезти, впорядкувати сам пляж, обгородити його. Словом, усе цивілізовано. Сторонніх лише за гроші хоче пускати. Додатковий заробіток.

- Во-во, і в мене теж додатковий... „Аврора” ця... Синок, ясно, якусь копійчину батькові підкидає. І боюся я, мужик, що Заруба корабель цей потопить. Під себе підімне.

- Поки що ніхто нічого ні під кого не підминає. Ми тут про бійки говорили...

- Куди ж без них у такому кабаку? Але все це - за межами території, - знову наголосив Обухівський, націливши на співбесідника вказівного пальця. - І на ранок жодних скарг. Одні п'яні доколупалися до інших п'яних. Ну, звісно, коли хтось чужих дівок чіпає, теж заступники знаходяться. Все одно до начальника бази ніхто скаржитися не біжить, ментів так само ніхто не вимагає викликати. Порядні люди, яким спокою треба, беруть у Люди спиртне і сидять у себе в будиночках. На „Аврорі” шпана переважно...

- Значить, і там охорони спеціальної не треба? Ти до цього ведеш?

- Так точно. Я абсолютно з тобою згоден: троє рятувальників - це солідно. Хай не сьогодні, хай у майбутньому, але - солідно, хоча зараз цю солідність нема перед ким виставляти. Тоді чому вас, охоронців, так само зараз тут не дуже потрібних, не троє, четверо чи восьмеро, а один ти, колишній мент?

- У багатих свої причуди, - знизав плечима Мельник, хоча доводи Обухівського видалися йому не позбавленими певної логіки. Це була логіка людини, яка не перший рік працює на своєму місці і знає ситуацію зсередини краще, аніж будь-хто, навіть багатий інвестор Заруба. - Може, в нього якійсь розрахунок, про який нам з тобою знати не положено. Ось ти на сина „Аврору” записав? Записав. А раптом ці двоє рятувальників - його родичі? Куми, скажімо, чи хрещеники. І Заруба, почавши вливати бабло в базу, відразу приткнув сюди родичів чи знайомих. Своїх або жінчиних. Він же теж людина. Он президент наш - і той спочатку кумам роботу дав, потім усім іншим. Чим Заруба гірший?

- Та воно то так, - Обухівський налив знову, критичним оком подивився на вміст пляшки, випив, доїв огірок. - Тільки щось не схоже. Нема йому чого робити, як для того, аби родичам роботу дати, купувати занюхану базу відпочинку на Десні.

Знову запала мовчанка. Чоловіки курили, перетравлюючи разом із коньяком інформацію, отриману одну від одного. Мельник не знав, про що зараз думає Обухівський. Він ще раз відзначив про себе, що начальник бази правий у своїх розрахунках на всі сто. Немає жодного розумного пояснення тому, що штат рятувальників збільшився на двох чоловік, тоді як охороняти територію бази від непроханих гостей, які і так сюди не лазять, найняли одного колишнього мента.

Все правильно. За винятком однієї деталі.

Це в Обухівського не було пояснень. Він же нічого не знає про справжню причину перебування Мельника тут, на базі. Швидше за все, він ніяк не пов'язав чотири смерті на Тихому Затоні із появою поруч із цим нехорошим місцем оперативника, нехай колишнього.

Але, з іншого боку, не буде Заруба задля димової завіси, заради прикриття Мельника, якого і так ніхто ні в чому не запідозрить на перших порах, наймати ще з півдесятка людей для охорони. Оце вже справді викидання грошей на вітер, причому - не виправдане. Те, про що говорить зараз Обухівський, не підозри, не пошуки відсутності логіки, а звичайна образа. Чоловік керує цим куточком природи більше як чверть століття. Відчуває, що його часи невідворотно проходять. І його дуже скоро замінять іншою людиною, молодшою і перспективнішою. Яку називатимуть можним словом „менеджер”, яка носитиме на поясі мобілку, в сумці - ноут-бук, розгорне бурхливу діяльність по викачуванню з цього місця максимальної кількості зелених грошей. А він, Обухівський, вийде на пенсію. Яку нарахують, до речі, в національній валюті.

Словом, нинішній директор бази тримається за своє місце. Тому й шукає різні причини, аби пояснити собі та іншим недоречність і зайвість тут усіх чужаків.

- Я чув, у вас тут люди в околицях гинуть, - Мельник розлив по чарках рештки коньяку.
- Це до питання про охорону і рятувальників.

- Що значить - гинуть? - підозріло примружив очі Обухівський.

- Тонуть. Кілька потоплеників за останній місяць. Наче пороблено...

- Це хто тобі сказав?

- Про що? Про потопельників?

- Про „пороблено”.

- А хіба ні?

- Слухай, не дивися на мене такими очима. Рибалки щороку тонуть, бо риба їм до одного місця. Вибираються з дому, аби горіляки нажерлися і проспатися десь під кущем. Потім рибу десь прикуплять, бо заначки від жінок уже зроблені для такого діла, і пхаються додому. Ось тобі і все „пороблено”. Ти для чого це запитав?

- Бо почув. Я все ж таки в ментурі працював. І раз мене охоронцем наймають, вирішив наперед розпитати про оперативну обстановку. Кого і від кого тут можна охороняти. В сільмазі запитав, коли сюди їхав. Мені й кажуть - чотири трупи на „Метеорі”. Топиться народ.

- У церкві ще попитай, - буркнув Обухівський. - Тамтешній батюшка двох відспівував, це правда. Тільки не в мене на території вони втопилися. Кажу ж тобі - рибу ловили на Тихому Затоні. Може, нарвалися...

Мельник відчув - співбесідник хоче сказати йому щось важливе. Але наперед закинув вудку, перевіряючи покльовку, наче справжній рибалка. Йому цікаво, чи ковтне Мельник наживку.

Доведеться ковтати.

- В смислі - нарвалися?

- Рибу ловиш?

- Ніколи.

- Воно й видно. Я тобі зараз дещо скажу, тільки ти міліцейські свої штучки заховай в кишеню і просто слухай, без висновків. Бо насправді це робиться не перший десяток років. Правда, тільки останніх років п'ять-шість злісно стало, до того часу - без фанатизму.

- Ти про що?

- Сітки та „екрани” формально вважаються браконьєрством. Чув про це? - Мельник кивнув. - Але на вудку чи спінінг зятято тільки риболови-спортсмени ловлять. Решта браконьєрствує. Одні сітку поставлять, а інші, такі ж самі, на ті сітки полюють і їх вичищають. Ось ця босота давно і негласно поділила територію. Це так, як у вас у місті бомжі смітники поділили - кому звідки пляшки визбирувати.

- Ясно, не треба зайвих пояснень.

- Ага. Значить, якщо хто на чужу територію залізе, можуть зловити і так по голові дати, що навіть проламається вона.

- І до смертельних випадків доходило?

- Ніколи не чув про таке. За рибу тут ніхто нікого ніколи не вбивав. Човни пробивали - це було. Значить, пливе чужак на човні, йому раз - ножом борт прокололи і попливли собі далі. Чужак сам мусить впливати. Такі закони наших джунглів.

- Отак, значить... А якщо, скажімо, людина тонути почне?

Обухівський допив свій коньяк, відхрумнув відразу половину огірка, старанно його прожував.

- Я тобі так скажу, колишній ти мент. Справді, чотири тіла минулого місяця з води вилунали. Двох із них я добре знав - Васька Мироненко і Гришка Коцюба. Обидва з Козубів, - він мотнув головою кудись позад себе. - Це якраз ті, що полюбляють час від часу чужу рибку потрусити. Причому, знаєш, вважають Десну своєю, бо всі інші тут приїздять і їхню

рибу виловлюють. Мироненко - той взагалі з цього цілу філософію вивів, наскільки може філософствувати колгоспний тракторист. Більше нічого не можу тобі сказати, аби заспокоїти.

- Криміналу, кажеш, нема?

- Кримінал кругом є, - Обухівський багатозначно підніс пальця вгору. - Тільки він різний буває. Скажімо, дам я тобі зараз по морді. Стаття?

- За що?

- Не важливо. Ти скажи - стаття?

- Якщо я заяву накатаю і в міліцію віднесу - стаття.

- Бачиш. А якщо ти замість заяву нести мене по морді отовариш, ми зап'ємо мирову і розійдемося - буде стаття?

- Ні, звичайно.

- Але ж кримінал у всьому цьому залишається?

- Ніби так.

- Ну, я тобі все сказав. А якщо тобі в сільмазі про якусь нечисту силу говорили, так ти слухай більше. Ні, не так, - Обухівський мотнув головою. - Хочеш більше слухати про це - в сільмаг не ходи. Живе в Козубах дядько Іван, дуже цікавий чоловік. До нього постійно якісь журналісти приїздять, він їм байки розповідає. Колись учителем у Козубській школі працював, тепер на пенсії. Причому вже давно. Скільки йому років - не знаю, він не міняється. Цікавий дядько.

- А сам ти що думаєш про все це?

- Нічого не думаю. Як у тому кіно казали, про Гліба Жеглова - не шукай чорного kota там, де його нема. Ми випили, потринділи і розійшлися.

- Тонкий нам'юк пойняв, - Мельник випив, захопив із собою помідорчика на доріжку з мовчазної згоди господаря, махнув рукою і вийшов у зоряну ніч.

Його відразу обсіли комарі, тому довелося бігти до свого будиночка підтюпцем. Відмахуючись, Віталій буквально ловив набридливих кусючих комах жменями. Довкола всі спали, лише з боку „Аврори” чулася музика, та на терасі тримісного будиночка навпроти його бунгало стояла в світлі вікна постать. Схоже, жіноча.

Чого їй не спиться?

Чи здалося, чи жінка кивнула йому. Мабуть, здалося - в голові трошки шумить від випитого. А навіть якщо кивнула - чому б і ні? Сусідка все ж таки.

Прокинувся Мельник ніби від якогось сильного поштовху. Відразу сів, рипнувши продавленою за десятиліття використання панцерною сіткою, труснув головою. Він не міг зрозуміти, що саме змусило його прокинутися. За вікном сірів ранок. Примружившись, Віталій глянув на циферблат годинника, близько піднісши руку до очей. Нічого собі - п'ята десять ранку.

Раптом по тілу ніби струм пройшов, а в голові блиснуло, наче проводи замкнуло. Ранком, десь у такий час, мисливці за своєю чи чужою рибою зазвичай виходять на полювання. Ця інформація, підкріплена з кількох джерел, підсвідомо відкладалася в голові, і тепер, очевидно, спрацювала.

Власне, він знав одних рибалок, які точно повинні спустити ранком човна на воду.

Застрибнувши у спортивні штани і вдягнувши зелену брезентову штормівку, Мельник запхав ноги у кросівки, секунду повагавшись, поклав пістолета в кишеню куртки, прочинив двері і вислизнув у ранкову прохолоду.

Навкруги все спало. Попереду, над водою, стелився густий туман. Рухаючись обережно, Мельник пройшов до виходу на пляж, там пригнувся і одним стрибком перебіг у густий верболіз, що кущівся біля дротяної огорожі. За кущами він присів, а потім - заліг. Бо побачив уже знайомих йому пацанів, котрі вовтузилися на березі. Їх чомусь було троє, зате човнів - аж два. Один звичайний, непоказний, зате інший - той самий, примітний. Двоє саме спустили його на воду, а третій, повернувшись до прибережних кущів, гукнув:

- Лютий, блін, ти скоро там?

- Та вже йду, йо-мойо! - почулося у відповідь, і з заростів вибрався четвертий, найбільш прикметний з компанії. Його Мельник змалював для себе найкраще: перебитий ніс і густі брови, що зрослися на переніссі. На ходу той, кого назвали Лютим, застібав штани.

Тим часом перша пара вже запливла в туман. Двоє інших швиденько зіпхнули на воду свого непоказного човника, Лютий взяв у кожену руку по маленькому веслу і вправно запрацював ними по воді.

Якщо вони на рибалку, то, мабуть, збираються ловити рибку руками. Ані вудок, ані спінінгів, ані жодного іншого рибальського знаряддя Мельник у човнах і в руках хлопців не помітив.

Лютий, значить. Ну, це вже щось...

8. Русалка деснянська

Того ранку, повернувшись до свого будиночка, Мельник зміг поспати не більше двох годин. Причому поспати - сильно сказано. Ворочався з боку на бік, у напівдрімоті будуючи плани на найближчий час. Діяти хотілося негайно, і він би діяв, не дивлячись на ранню годину, але, як на зло, не знав ані домашнього, ані мобільного телефону потрібної йому людини. На роботі цей чорт з'являвся, як усі менти середньої ланки, з восьмої. Якщо його не зловити протягом п'ятнадцяти хвилин, до десятої нема чого рипатися - за звичкою ходить по начальству. Потім до обіду сто пудів буде десь на виїзді. Отже, третій у таких справах Мельник вирішив дзвонити потрібній людині рівно о восьмій.

Аби якось згаяти час і не морочити себе питаннями, на яких усе одно мінімум до кінця дня не буде відповіді, він змусив себе вилізти з-під тоненької ковдри і піти до річки. Ранкового купання Віталій ніколи не практикував, але тут - особливий випадок. Треба було швидше прокинутись. І ранкові водні процедури цьому сприяють.

Він заліз у шорти, запахав босі ноги в капці, трошки подумавши, вирішив не брати футболку. Накинув на плечі махрового рушника і вийшов на свіже повітря. Довкола всі, як і дві години тому, спали. Порівняно з учорашнім гармидером ранкова тиша навіть у чомусь насторожувала. Потягнувшись до хрусту кісток, Мельник почовгав до води. Йому не хотілося купатися просто тут, на пляжі, і він придивися до себе місцинку, де річка робила поворот. Там, за кущами верболозу, він іще вчора примітив маленький піщаний п'ятачок. Той, хто займе його першим, міг розкошувати подалі від загального пляжного галасу.

Уже наблизившись до верболозу впритул, Мельник раптом почув:

- Стояти на місці!

Від несподіванки він справді вкляк, і лише тоді до нього дійшло - наказ віддали жіночим голосом. Рішуче посунувши вперед і обійшовши кущі, Віталій почув сплеск - хтось шубовснув у воду. Вийшовши на пісок, він побачив просто перед собою на гілках верх в низ блакитного жіночого купальника-бікіні, під ногами - пляжний рушник з добрим тигром, який гуляє джунглями, біля нього - такі самі, як на ньому, турецькі гумові шльопки, тільки значно меншого розміру, а у воді - біляву жіночу голову. Вже знаючи, що в цьому місці біля берега не глибоко, Шульга здогадався - жінка присіла, аби зануритися по плечі. Що ж, суду все ясно.

- Ви хіба глухий? - запитала жінка.

- Чому глухий?

- Ви хіба не чули, як я вас попередила?

- Я думав, ви це не мені.

- А кому? - Мельник театральнo озирнувся. - Тут більше нікого нема.

- Вимкніть дурня, добре?

- Ви б ще сказали щось типу „Стій, стріляти буду!”

- Аби було з чого - точно б стрельнула. Чого ви стовбичите? Не бачили голих жінок?

- Ага-а-а, так ви там гола! Любите ранішнє купання в костюмі русалки, значить...

- Можна подумати, ви не любите, раз приперлися сюди в таку рань!

- Чесне слово! - Мельник поклав розчепірену долоню правиці на серце. - Ось чесне слово - не люблю. Вірніше, раніше не любив. Тепер буду ходити плавати тільки рано і тільки - на це місце.

- Якщо ви думаєте, що я вас боюся, ви помиляєтеся, - білявка намагалася утриматися на місці - течія тягнула за собою. - Але якщо я ота просто перед вами вийду з води гола, ми посваримося. А сусідам сваритися не можна.

- Яким сусідам?

- Ми з вами сусіди. Я живу в будиночку навпроти вашого.

- Ага, це ви мені вчора кивали вночі?

- Не певна, що кивала, але принаймні бачила, як ви поверталися. Здається, ви були п'яний.

- Неправда - лише випивший. Від півпляшки коньяку не дуже-то сп'янієш.

- Ну, не знаю. Кому що. Мені, наприклад, цього досить, аби була така, як треба. А ви, до речі, в Люди ще вчора горілку купляли.

- Отак! Ви за мною стежите?

- Ще чого. Звичайна жіноча цікавість. Навпроти поселився молодий-інтересний, от я і вирішила - все одно до Люди отоварюватися піде. Ми всі до неї ходимо. Запитала про вас, вона каже - не знаю, що за один, але водку і коньяк купив.

- Це ви так із нудьгою боретесь? Здається, у вас будиночок на трьох...

- Нас було троє. Подружки втекли. Десь почули, що тут під водою потвора якась плаває і людей душить.

Білявка промовила це знічев'я, так, між іншим, наче потішну байку. Але Мельник відразу напружився - його несподівана співбесідниця була першою, хто сказав про це прямо.

- Ви в це вірите?

- До чого тут я? Бачите - лишилася. Дівчата змоталися, аж зашуміло. Так що нудьгувати сам Бог велів. Тільки я заплатила за три тижні, так свої гроші тут відсиджу.

- Скільки лишилося?

- Вісім днів.

- А подруги коли втекли?

- Чотири дні назад. А вам для чого?

- Так, про своє думаю...

Мельник справді думав про своє: вісім днів тому знайшли тіло Григорія Коцюби. З дивними слідами на шиї.

- І що, ніхто більше з бази не тікає? Потвори ніхто не злякався? Може, мені її злякати-ся?

- Чому? Кілька людей з'їхало, але справді дуже мало. Яюсь ця чутка не особливо розповзалася між людьми. Просто мої дівчата в село поїхали - за молоко домовлятися. Там від бабів почули, бігом повернулися, шмотки в сумки - і до побачення.

- Ви, значить, не з боязких...

- А ви не з розумних. Ми хіба не можемо потім поговорити, в більш придатній обстановці? Вода з ранку прохолодна. Хотіла підбадьоритися, а замість того через вас змерзла.

- Йду, йду, йду, - підняв руки догори Мельник, і вже збираючись забратися звідси, запитав ніби між іншим: - Так як вас звати, сусідко?

- Оля. Знайшли місце для знайомства! Дайте голій жінці з води вийти!

Купатися Віталію вже розхотілося. За всією інформацією треба їхати в село. Але перед тим подзвонити - за цими знайомствами із місцевими русалками час швидко минув.

9. Лютий, Кора, Малий, Череда

На тому кінці дроту приятель з обласної міліцейської управи пообіцяв зробити все, аби установочні дані на молоду людину з погонялом, або, може так бути, що й прізвищем Лю-

тий проб'ють ще до кінця дня. В крайньому випадку - до наступного ранку. Мельник старанно продиктував прикмети Лютого, ті, які встиг роздивитися. Заодно попередив - якщо на нього щось накопається, там поруч із ним обов'язково намалюються ще троє. Або хоча б двоє.

Насправді цей колега з головного управління Чернігівської обласної міліції міг запросто послати Мельника, тепер уже - цивільну людину, до того ж звільнену з органів, за всім відомою адресою. Більше того - навіть якби Мельник зараз ще працював опером, його так само могли послати. Нема чого робити відповідальному працівникові, майору на підполковничій посаді, окрім як особисто вирішувати проблеми опального сискаря. Все дуже просто: з Льошею Скрипником, до якого зараз дзвонив Мельник, вони вчилися спочатку в одному класі, потім - у школі міліції, а потім Мельник був свідком на весіллі Скрипника і хрестив його сина.

Ніхто не винен. Так уже доля розпорядилася, що більш активний Олексій Скрипник швидко зробив і продовжує робити непогану кар'єру. Опер з нього вийшов посередній, зате на адміністративній роботі він проявив себе з кращого боку. Тому й пішов у керівники. Це не заважало кумам регулярно спілкуватися. З рештою, навіть президент України своїх кумів намагався пристроїти. Бо кум - найголовніший родич, тут нема куди подітися. Правда, Скрипник нікуди Мельник не тягнув - знав, що друг дитинства краще ходитиме все життя в простих операх, ніж почне пнутися в начальство і гратися в апаратні ігри. Зате в Мельника опинилася своя людина в головній управі. Яка завжди може допомогти організувати щось без того, аби писалися десятки паперів і витрачався час на збирання купи резолюцій та закарлючок-віз. Папери, з рештою, завжди можна підготувати заднім числом, тим більше - якщо це треба кумові.

До того ж Віталій Мельник ніколи не зловживав своїми стосунками. А Олексій Скрипник, у свою чергу, знав - без нагальної потреби кум його напружувати не стане. Словом, теперішній міліцейський чиновник і колишній міліцейський опер розуміли один одного завжди, зрозуміли і тепер. Тому отримання відповіді на свій запит було для Мельника лише справою часу.

Поки що, поснідавши „Мівіною” і рибними консервами, він поїхав у Козуби. Уже перед самим виїздом вирішив дотримуватися правил гри. Адже зараз він - формально підлеглий Обухівського. Значить, треба поставити його до відома про потребу на кілька годин відлучитися. Начальнику бази за великим рахунком пересування охоронця в часі та просторі виявилось глибоко до лампочки. Але він так само дотримувався правил гри, тому поважно кивнув, не заперечуючи проти короткої відлучки Мельника з робочого місця.

Та поїздка в Козуби нічого нового не дала.

Вдова Григорія Коцюби саме готувалася відбувати дев'ять днів, тому говорила без особливої охоти. Хоча й не поцікавилася, для чого людині, яку вона знати не знає, раптом знадобилося дізнатися щось про її трагічно загиблого чоловіка. Видно, вона звикла розповідати про Коцюбу купі незнайомих людей, схожих на міське начальство як зовні, так і за манерою триматися. Мельник на начальство схожий не був, та хто знає - може, те саме начальство його послало...

Вона нічим не відрізнялася від більшості сільських жінок, котрі вже в тридцять років можуть виглядати на всі сорок, у сорок - на всі п'ятдесят, і чим далі, тим важче дати їм їхні справжні роки. Город, базар, кілька вечірніх серіалів - і спати поруч із чоловіком, від якого вже традиційно смердить або щойно випитим самогоном, або вчорашнім перегаром. Ще треба передати дітям продуктів у місто. Для чого їм купляти картоплю, капусту, цибулю, моркву та сало, коли в матері все це безкоштовно... Головне - такі жінки можуть дожити якщо не до ста, то до дев'яноста років - це точно.

Мельник від удови Коцюби дізнався про самого Коцюбу дуже мало. Хоча б через те, що нічим особливим земне життя трагічно загиблого сільського дядька не відрізнялося. Ні з ким не сварився, навіть коли випивав добряче. За межі рідних Козубів вибирався не часто. Подружжя Коцюб лише один раз, десь за два місяці після весілля, поїхали на Чорне море.

Тепер, правда, до райцентру на базар почали вчашати. Життя таке почалося: не винесеш свою городину на продаж сам, іншим способом не заробиш. Ну, ще кілька разів на рік до Чернігова їздили, до родичів та взагалі - по сімейних справах.

Правда, риба родину дуже виручала. Особливо коли доньки вчитися почали. Гроші треба, от Грицько і насобачився чужі сітки потрошити. Про це вдова говорила, наче про щось буденне. Ніби її покійний чоловік офіційно оформився на цю роботу і тепер регулярно на неї ходить, причому тримається за місце всіма кінцівками і навіть зубами. Чи виникали довкола цього проблеми? А які? Грицько знав, хто з своїх де рибалить, на чужих він плювати хотів.

Тепер, виходить, нема кому рибу в хату приносити і на базарі продавати. Годувальника родина втратила.

Про нечисту силу в Тихому Затоні вдова Коцюби нічого не чула. І не знає, хто міг би щось про це сказати. Так само не знає жінка, вірить вона в нечисту силу чи ні. Майже так само пройшла розмова зі вдовою ще одного загиблого - Василя Мироненка. Тут, правда, син родину годував - малий підприємець, тримав свою пилораму, дурницями голову не забивав. Через те родинний бюджет Мироненків не залежав напряду від риби, яку приносив з річки Василь.

Ще їм не подобалася історія з вириванням із свіжої могили Василевого трупа. Міліції якась дурня в голову стукнула - почали в могилах копатися. Це ані вдова, ані син, ані невістка загиблого обговорювати невідомо з ким не збиралися.

Про нечисту силу так само нічого не знають. Жінка ляпнула спересердя: вся нечисть у сільмазі сидить, і звати цю всю нечисть Галка Штанько. Ось у кого не язик - помело брудне!

Завідувачка козубським продуктовим магазином, вона ж на сумісництвом і через брак коштів на ще одну зарплату - продавщиця Галина виявилася куди більше говіркою. Правда, намолола вона Шульзі сім бочок арештантів. Йому довелося докласти чималих зусиль, аби спрямувати розмову в потрібне русло. Тільки всі її підозри стосовно чудовиська, яке живе в Тихому Затоні і нападає на людей, так само основані на різних чутках. А вони йдуть від дядька Івана. Взагалі-то, відразу виправилася Галина, він дід Іван. Бо йому десь років, дай Боже пам'яті, за шістдесят. Чи взагалі під сімдесят... Коротше, вчителював він тут, у козубській школі, скільки вона, Галка, себе знає. Він ще її вчив, тільки нічому не навчив. Чому треба - вона сама кого завгодно навчить, отако-о! Дядько Іван крім того, що читав у школі мову з літературою, різні місцеві казки та небилиці збирав. У нього навіть книжечка десь років із десять так вийшла. Її на пошті продавали - щось про легенди рідного краю, отаке.

Де живе? Вона, Галка, вже задовбалася всім дорогою показувати. До нього часто з різних газет приїздять, навіть обласне телебачення було. І всі - прямою дорогою в сільмаг, наче вона, Галина Петрівна Штанько, тут довідковим бюро працює, а не магазином завідує. А ті, що могилу Мироненка копали, так само дядька Івана шукали. Здається, на Тихий Затон із ним для чогось їздили.

Бурчала вона так, для порядку. Все одно пояснила молодому-інтересному, куди і як їхати треба. Тільки вдома дядька Івана Мельник не застав. Сусідка сказала - поїхав до сина в Чернігів, онука провідати. Повернеться хіба завтра після обіду.

Хай буде так. Більше Мельнику в Козубах шукати нема кого.

Кум спрацював оперативно.

Уже близько третьої дня Скрипник озвався на мобільник Віталія. Той саме прогулювався по пляжу, вдаючи, що стежить за порядком, через те мусив відійти подалі від людей, у затінок, аби говорити вільно. Правда, йому довелося більше слухати і запам'ятовувати.

Власне, оперативність, з якою Скрипник отримав інформацію на підозрюваного, пояснювалася дуже просто: той, кого називали Лютим, справді був давнім „клієнтом” як міського, так і обласного карного розшуку. Не дивлячись на те, що станом на

сьогоднішній день йому виповнилося лише повних сімнадцять років. Шульга не стикався з Лютим лише через те, що працював в „убійному” відділі. А Лютого кілька разів притягували за крадіжки, пограбування і нанесення тілесних ушкоджень середньої тяжкості.

Прізвище його - Лютик, звати Юрій Миколайович. Народився і виріс у Чернігові, на легендарній в середовищі чернігівських малолітніх злочинців вулиці імені Рокосовського. Там же у десять років разом із гуртом старших хлопців уперше попав під кримінал - пацани залазили в якійсь офіс, а його, наймолодшого, поставили на шухері. Ясно, що тоді обмежилися профілактичною розмовою з батьками. Ті, хто втягнув малолітнього в злочин, так само тоді на зону не пішли, отримали умовні терміни. Та вже через чотири роки Юра Лютик, тоді вже - Лютий, сам попався на спробі обікрасти приватну квартиру. Засипався на дурниці - у квартирі застряв, із відеоплеєром у руках. Ніяк не міг приміритися, як зручніше вилізти, тут як раз господарі повернулися. Лютий уже тоді вважався повноцінним „важким підлітком”, та суд урахував його вік - присудив два роки умовно. Але протягом наступних семи місяців він обікрав ще три квартири. Тому, коли на четвертій знову попався, суд уже не ліберальничав. Лютий поїхав у Прилуки на знамениту тамтешню зону - „малолітку”, та свого не досидів, через два роки якимось чином його випустили по амністії.

Мельник дуже добре знав ці розклади. Насправді зони переповнені, і час від часу адміністрація просто чистить їх, випускаючи раніше тих, хто сидить за „легкими” статтями.

Уже через два місяці Лютий, а разом з ним - такі собі Сергій Корбут і Олег Мальцев залетіли за групове пограбування та побиття людини. Пізно вночі ця трійця перестріла на вулиці підпилого дядька. Лютий, погрожуючи ножом, почав вимагати з нього гроші. Як на зло, потерпілий того дня отримав зарплату, і обмивав з приятелями цю знакову подію. Дія відбувалася в Бахмачі, Лютик і Мальцев приїхали туди в гості до свого друга Корбута. Аби дядько не випив тоді, він би точно віддав гаманця. Та хміль надав сміливості, він почав опиратися, і тоді трійця накинулася на нього хором. Ударом в щелепу Лютий вибив йому два зуби, потім звалив на землю, і всі троє заходилися копати дядька, зламавши два ребра.

Знайшли нападників тоді дуже швидко. Правда, до суду справа не дійшла: терпило раптом забрав заяву. Ну, не зовсім раптом, пояснив Скрипник. Виявляється, батьки в Корбута постійно десь на заробітках, гроші водяться. До того ж Бахмач - містечко невелике, всі всіх знають. Тобто, в даному випадку батько Корбута знав замначальника міліції і навіть заочно знав потерпілого. Вони втрьох зачинилися в міліцейському кабінеті, результатом цих переговорів стала забрана заява. Скільки Корбут-старший заплатив і кому, не знають навіть у главку. Хоча, враховуючи той факт, що один із фігурантів справи про розбійний напад рецидивіст, матеріали вже пішли з міста в область. Тільки не такі справи закривали.

Протягом наступного року, за різними відомостями, Лютого і його гоп-компанію могли посадити мінімум тричі. В усіх випадках - вуличні пограбування, розбиті носи, вибиті зуби, поламані кістки. І так само в кожному разі терпили забирали заяви. Хоча Скрипник був певен, і Мельник із ним погоджувався: більше гопники не відкупалися. Швидше за все їхні жертви забирали заяви після тривалих погроз. У ділі Віталій нікого з них іще не бачив, але точно знав - раз вони погрожують, що буде гірше, якщо не забрати заяву, то люди їм вірили відразу. До того ж нема гарантії, що всі їхні жертви бігли в міліцію.

Ця компанія вже не раз пускала людям кров. Кожен уже знає її смак, п'яний від власної безкарності. Скрипник припустив, а Мельник із ним так само погодився: рано чи пізно вони почнуть залишати після себе трупи. Якщо вже не залишили і якщо деякі знайдені на смітниках та в лісополосах замордовані чи згвалтовані трупи, котрі автоматично приносять „убійникам” ненависні „глухарі”, не на їхній совісті.

Про Мальцева на прізвисько Малий та Корбута на прізвисько Кора відомостей було менше. Власне, вся інформація зводилася до того, що обидва свого часу вчилися в Чернігівському ПТУ N17 і рахуються робітниками заводу „Октябрьський молот”, який

фактично нічим не відрізняється від інших підприємств області, тобто - більшою частиною простоює. Живуть у гуртожитку, перебиваються випадковими заробітками, періодично потрапляють в міліцію, та само регулярно виходять звідти. Органам є чим зайнятися, окрім як виховувати дрібних гопників. Якщо вони за рік не підуть до війська, то за півтора підуть на зону, ось такий висновок.

Четвертий у їхній компанії не фігурував. А оскільки Мельник не знає ні прізвища, ні прізвиська, і не може надати відбитків пальців для ідентифікації, то відпрацювати його мусить сам. До речі, хто з них Малий, а хто - Кора, він так само повинен з'ясувати сам. Прикмети їхні ніде не описані.

- Я тобі допоміг? - поцікавився Скрипник.

- Чим міг.

- Звиняйте, дядьку, але справді - чим міг. Люди, до речі, дивувалися, чим це таким важливим ця шелупонь зацікавила головне управління.

- Що ти хочеш почути?

- Нічого. Мені тут уже встигли капнути, ніби ти на Зарубу зараз працюєш.

- Здорово. Скільки народу з нашої управи до нього на доповідь ходить?

- Ти не кривляйся, куме. Заруба калиткою труснув, і для нашого главку п'ять „бумерів” купили. Бачив, їздять такі...

- Ага, так ось звідки колеса вирости! Бачив, бачив ці машинки. Вони ж для оперативних заходів, правда?

- Правда. Перший крок до поліпшення технічного оснащення обласної міліції. Не повинні ж опери свою зарплату на таксі витратити...

- Скажи, а районним відділам теж щось перепаде?

- З часом так.

- Н-да, вигідно бути спонсором міліції.

- Абсолютно вигідно. Дивись, куме, обережно. Без своїх штучок. Бо Заруба може бути корисним, а може реально закопати.

- В прямому сенсі? В землю?

- В переносному. Якщо в нього не втримаєшся, нормальної роботи в місті точно не знайдеш.

- Дякую, куме. Буду мати на увазі.

- Я тобі це серйозно кажу...

- Так і я серйозно! Все, відбій, справ багато.

Справ у Мельника після розмови зі Скрипником справді виникло багато. Наприклад, зайти до Люди і поцікавитися, чи ціла ще її холодильнику вчорашня почата пляшка горілки. Коли підходив до її вагончика, звідти саме вийшла четвірка Лютого в повному складі. Кожен тримав у руці по літровій пляшці пива. Далеко не відходили - присіли кружка на травичку і, попиваючи пивце, проводжали кожного, хто заходив і виходив, ціпким поглядом.

Принаймні, Мельник відчув такий погляд на собі.

- Драстуйте, Людо!

- Ну?

- Ви хіба забули - вчора я водку тут не допив...

- Ага, забудеш тута, - продавщиця байдуже витягнула холодну пляшку, поставила перед Віталієм. - Забираєте?

- Та хай ще постоїть. Зайвий раз зайду...

- Один чорт зайдете, - „ч” вона вимовляла як м'яке „т”, і виходило „тьорт”. - Ви ж у столовій не їсте.

- О, ви і таке вже знаєте? - Мельник хлюпнув горілки в склянку, випив одним великим ковтком, рішуче закрив її і підсунув до Люди. - Ховайте, бо спокуса велика.

- Так я знаю, що ви тут охоранником. Мені Серій, матрос-спасатель, щось таке сказав сьогодні. Ви тут нас охороняти будете?

- Ну, раз матрос-спасатель сказав, тоді ясно, що буду.

- І мене?

- Вас, Людо, в першу чергу. Ви мені таке скажіть: тут рибуносять?

- І рибу, і молоко, і яблука, і сир домашній, і кукурудзу. Вам риби треба?

- Так точно.

- Оно пацани на вулиці сидять, бачили?

- З пивом?

- З пивом. Вони сьогодні вже носили рано. Лящиків, карасиків, навіть щуки бувають. Можна з ними домовитися, бо люди розбирають.

- Ви їх знаєте, Людо?

- Одного знаю. Це наш, козубський. Коля Черета, вухатий такий. А ті, думаю, в гості до нього приїхали. Вони вже ціле літо тут крутяться.

- Друзі?

- Чий?

- Ну, Колин?

- А я знаю? Мені воно надо?

- Та ясно, що вам воно не треба. Де ж вони рибу беруть?

- Де всі - в річці, - знизала вона плечима. - Вона там живе. Плаває.

- Ясно, - кивнув Мельник. - Дайте, я ще ковтну, і ховайте вже пляшку на сьогодні. Завтра ще зайду.

- Бога ради, - продавщиця знову знизала плечима.

Мельник купив у неї сухариків, випив, розірвав пакетик і відправив одного сухарика до рота, захрумкотів. Коли вийшов із вагончика, четвірка далі сиділа і пила пиво. Клаповухий Коля Черета справді вирізнявся серед інших. Значить, лишилося вирахувати, хто з інших двох Кора, а хто - Малий.

Тепер Мельник знав напевне: сьогодні рано гоп-компанія подалася кудись на двох човнах. Потім пацани продавали відпочиваючим рибу. Сидять вони тут ціле літо, причому, швидше за все, не постійно стирчать у друга-Череди, а бувають тут наїздами. Бо не можуть такі орли зависати тут постійно.

Кинувши до рота ще одного сухарика, Мельник повернувся на пляж. По дорозі зустрів ранкову русалку - вона вже відлежала своє на сонці і поверталася додому. Білявка стримано кивнула йому, він відповів таким самим стриманим кивком.

10. Справжній пістолет

Пізно ввечері Мельник вирішив прогулятися до „Аврори”. Враховуючи вчорашню розмову з Обухівським, вирішив не зайве прихопити пістолет. Начепивши наплічну кобуру, він поклав туди зброю, зверху вдягнув куртку. Від води тягнуло прохолодою, тому чоловік у куртці не особливо кидався в очі, хоча ночі цього серпня після денної спеки стояли задушні.

Нічне життя на „Аврорі” та біля неї було ключем. За столиками на палубі не було вільного місця. Гриміла з динаміків музика, верещали дівки, реготали і беззлобно матюкалися нетверезими голосами чоловіки, в основному - молодь, трошки старша двадцяти років. Хоча Віталій помітив тут і старших відвідувачів. Вони як раз говорили тихо, міцно засіли за столиками в глибині палуби, і могли собі дозволити закусувати: хлопчина-бармен періодично підносив їм загаріті в мікрохвильовці сосиски, гарячі бутерброди та піцу. На вигляд все це було підозріле і явно гидотне. Саме те, що може зашкодити організму більше, ніж цигарки та самогонка з сивушними маслами.

Але ж гурмани сюди не прийдуть. Всіх усе задовольняло.

За одним із столиків у компанії відразу трьох дівчат, жодної з яких Мельник серед мешканців бази не бачив, сидів рятувальник Сергій. Нічна прохолода і комарі його, очевидно, мало турбували. Бо з одягу на ньому були, як і вдень, лише стильні чорні плавки. Треба визнати - йому було що показувати: м'язиста фігура нагадували ожилу скульптуру давньогрецького бога. Час від часу він ніби між іншим грався біцепсами, і, як помітив Мельник зі свого місця, дівки немов чекали цього моменту - шебет на якусь мить припинявся, три пари захоплених очей стежили за коливанням бугрів мускулів. Простецьке обличчя рятувальника Серьоги, особливо - ластовиння та кирпатий ніс, зовсім не відповідали накачаному торсу. До такого атлетично збудованого тіла пасував би справжній античний профіль. Тільки не лише в Козубах, але й по всій Чернігівщині важко знайти прямих нащадків давніх греків.

За їхній столик хлопчина-бармен у турецькому спортивному костюмі приніс пляшку вина і розігріті сосиски на паперовій тарілці, щедро, видно - по блату, політ кетчупом.

- Коньяк є? - запитав Мельник, коли бармен повернувся на своє місце.

- „Десна”.

- Ну ясно, не „Закарпатський” же на Десні пити. Соточку зробиш?

- На розлив коньяку нема. Пляшку беріть.

- Ага. Тоді сто горілки, тільки чернігівської.

Говорити доводилося головно, аби перекричати музику.

Бармен кивнув, жестом фокусника поставив перед Мельником пластиковий стаканчик, відміряв спеціальною міркою порцію, вилив горілку в стаканчик, запитально подивився на Мельника:

- Ще щось?

- Водички солодкої.

Не чекаючи, поки з'явиться запивка, Віталій випив горілку, витер губи тильним боком долоні. Уже простягнув руку до стаканчика з водою, коли хтось торкнув його ззаду за лікоть. Повернувся. Поруч стояла вранішня білява русалка. Здається - Оля. Світла білябарної стійки було досить, аби Мельник побачив на її обличчі переляк.

- Добре, що я вас побачила!

- Що таке?

- Пішли, швидше! - вона шарпонула його за лікоть.

- Куди?

- Ви тут охоронцем працюєте, я вже знаю.

- То й що? Вам охорона треба?

- Там людину вбивають! Швидше, швидше!

Білявка потягла його за собою сходами вниз. Навздогін йому щось обурено закричав бармен, та зараз Мельнику стало не до нього. Відмахнувшись рукою, він поспішив за Ольгою, на ходу витягуючи зброю.

На цю невеличку пригоду ніхто на „Аврорі” не звернув увагу.

Білявка вела Мельника до кущів, які густо росли метрах в тридцяти від корабля. Тут було темно, і чим ближче підходили вони до заростів, тим ясніше чули приглушені крики і голосне хекання. Так хекають, коли рубають дрова.

Якщо десь і була стежка, Мельник її не шукав. Відсторонивши Ольгу, він проломився крізь кущі і вийшов просто на невеличку круглу галявину. Весь її простір зайняли собою чотири людських постаті, котрі, здавалося, тупцюли на одному місці, ніби виконуючи тільки їм відомий ритуальний танок. Очі вже звикли до темряви, і Мельник побачив просто в них під ногами щось живе. Це живе звивалося вужем і зойкало від болю, а чотири пари ніг далі продовжували несамовито топтати жертву. Вона були настільки захоплені своєю справою, що не звернули уваги на появу стороннього.

- Назад! - викрикнув Мельник, тримаючи пістолет перед собою. - Розійшлися, мать вашу!

Розправа припинилася. Але ніхто з чотирьох і не думав розбігатися. Вони повернулися на крик, і Віталій не сумнівався, кого зараз побачить і впізнає. Ближче всіх до нього стояв Лютий. Поруч із ним - клаповухий Коля Череда. З іншого боку від жертви стояли Малий і Кора. Всі четверо важко дихали, чотири пари очей недобро блищали в темряві.

- Стояти! - повторив наказ Мельник, виставивши руку з пістолетом ще далі вперед. Дуло дивилося просто в груди Лютому.

- Це хто тут? - промовив той, розтягуючи слова на блатний манер.

- Мене звати Бетмен. Я тут порядки наводжу.

- Козел ти, а не Бетмен, - Лютий не говорив, а ніби випльовував слова. - Ставай у чергу, якщо теж хочеш. Ми зараз зайняті.

- Зараз, - наголосив на цьому слові Мельник, - от саме зараз, пацани, ви поки що вільні. Поки я добрий.

- Ти диви - добрий, блядь! - Лютий озирнувся на свою зграю. - Чули, пацани? Він добрий!

- Зате ми злі! - гаркнув той, що стояв на нього ближче і з усієї сили вгатив носом по боку жертви, яка тим часом спробувала виповзти з кола. - Лежи, сука! Ми ще з тобою не все!

- Правильно, Малий! Ми сьогодні злі! - погодився Лютий.

Тепер Мельник точно знав, хто з них хто. Так простіше.

- Злі як собаки? - поцікавився він.

- Ага! - реготнув Лютий. - Покусаємо!

- Ну, а я ветеринар, - Віталій зробив півкроку вперед. - Уколи від сказу роблю.

Розійшлися на хер звідси, собаки, бо дядя зробить ваву!

- З чого?

- Лютий, в нього волина! - попередив Малий.

- Бачу. Тільки це не волина. Вона не стріляє. Понти.

Поки Лютий говорив, інші вже перегрупувалися і тепер насувалися на Мельника півколом, забувши про свою жертву. Скориставшись моментом, той, кого били, таки відкотився в бік і заповз у кущі.

- Назад, - стишив голос Мельник. - Стріляти буду.

- Давай, вали! - весело дозволив Лютий. - Мені вже цікаво. Ти жопою пукнеш чи як?

- Отак!

Опустивши руку, Мельник натиснув на спуск.

Гахнуло. Темряву на мить розрізав сніп вогню.

Він стріляв просто під ноги ватажкові. Лютий від несподіванки цапом підскочив на місці, сахнувся, відступив. Решта зграї вклякнула на місці.

- Ще раз? - запитав Мельник, не підносячи голосу. - Друга - в ногу, якщо мало буде, тоді третя - в голову. Кому - не знаю, на кого Бог пошле. Ну, чого стали?

- Стріляє! - Череда позадкував першим, за ним - Кора з Малим. Лютий лишився стояти, опустивши стиснуті в кулаки руки вздовж тулуба.

- Міліція! Міліція! - почулося по той бік кущів. Голос жіночий - Ольга кричить.

- Ладно. Не прощаюся, - сплюнувши під ноги, Юра Лютий, так само задкуючи, відступив, і лише відійшовши на безпечну відстань, повернувся і зник серед заростів. Пацани слухняно пішли за ватажком і полянка спорожніла.

Тишу, яка настала раптово, порушував тільки тихий стогін побитого. Мельник заховав пістолет, підійшов до лежачого, присів біля нього.

- Що тут у вас?

- А ви не бачите? Могли вбити, козли малолітні! - чоловік, стогнучи, сів і почав обмацувати себе. - Ох, блін, мудаки! Хоч кістки цілі...

- Точно? Може, лікаря?

- Якого, на хрін, лікаря! Здається, все ціле... Я голову закривав, яйця і живіт. Все одно пару разів хтось добре приклав, - побитий потрусив головою. - Ф-фу-у! Ви вчасно...

- Це не я. Тут є кому дякувати, - Мельник глянув на Ольгу, яка саме підходила до них. - Як ви побачили?

- Очима! - вона так само присіла поруч. - Цей чоловік ішов на „Аврору”, а вони його перестріли, оточили і в кущі повели. Я давно помітила цю компашку - добра від них не буде.

- І ви відразу до мене побігли?

- Чесно? Я не знала, що робити. Там той рятувальник здоровий сидів, знаєте, ходить тут такий місцевий мачо... Тільки навряд би він чимось допоміг. Тут же мало не щоночі бійки.

- Ви кожну ніч тут гуляєте? Сама? - Мельник не приховував подиву. - І купатися сама не боїтеся. І потвори не злякалися. Ви смілива жінка, скажу я вам.

- Момент! - побитий чоловік ураз ніби ожив. - Ви щось знаєте про місцеву потвору?

- Ми з вами тільки що бачили чотирьох місцевих потвор, - відповів Мельник, внутрішньо напружившись.

- Ви ж знаєте, про що я говорю! - чоловік схопив його за руку. - Мене ж через це мало не вбили, ясно вам!

- Так-так, - Мельник підвівся. - Тут без півлітри не розібратися. Я через вас бармену не заплатив. Піду розрахуюся, заодно поговоримо!

- Ще чого! Це я вам винен! - врятований, крекчучи, підвівся, далі спираючись на руку Віталія. - Мене Антон звати, - він лягнув себе по кишені. - Гроші не забрали, хоч це добре.

- А може, треба було віддати їм гроші відразу?

- Я ж вам кажу - не в грошах тут справа. Скільки хто там у барі винен?

У нового знайомого вистачило грошей на пляшку коньяку. Ольгу він від себе не відпускав, називав її рятівницею і Мельнику нічого не лишилося, як забрати до себе в будиночок обох. Білявка тільки заскочила до себе, принесла шоколадку - купила вранці в Людиному вагончику. Антон швидко поламав її на дрібні кубики, Мельник тим часом заходився наливати коньяк. У нього в бунгалі, розрахованому теоретично на двох, знайшлося тільки два емальованих кухлі. Довелося Ользі йти до себе ще за одним.

Тепер, при світлі лампочки, вони змогли роздивитися врятованого ближче. Йому було років під сорок, був він дуже худим і патлатим. Каштанове волосся сягало майже до плечей. Джинси і теніска викачані в землі, на обличчі - кров та синці. Хоча Антон умився біля річки, все одно розбиті губи кривавили. Ліве око являло собою щось суцільне синьо-лилове.

- Так і вибити могли, - Ольга обережно торкнулася підбитого ока пучками пальців.

- Запросто, - погодився Антон, збираючи волосся за спиною в „хвіст”. - У вас випадково немає чим цю гриву зтягнути?

- Жіноча заколка? Підійде?

- Смієтеся? Смійтеся, я справді смішний, - Антон дав волоссям спокій, взяв наповнений кухоль. - Ви мені життя врятували, правда.

- Знаєте, Олю, він зовсім не перебільшує, - погодився з потерпілим Мельник.

- Вірю. Кажу вам - я їх бачила.

- Зараз ви мені розкажете, чому, в такому разі, ви ходите вночі сама туди, де точно можна зустріти цю компанію. Причому - нетверезу. Білявкам такі зустрічі особливо протипоказані, - Мельник чокнувся з обома, випив, зажував шоколадом.

Антон спішив, тому закашлявся. Ольга поляскала його по спині, та він смикнувся і зойкнув. Видно, вона зачепила якійсь із його свіжих синців.

- Ой, вибачте...

- Нічого, нічого! - махнув той рукою. - Ви краще розкажіть, що про потвору знаєте. Мене це дуже цікавить.

- Давайте так, - Мельник поставив кухоль на стіл. - Говорити ви будете по черзі, а я - запитувати. Так простіше звести кінці з кінцями.

- Ви з міліції? - поцікавилася білявка.

- Колись там працював. Тільки це нічого не означає. Ми тут усі - приватні особи, які задовольняють власну цікавість. Згода?

- Взагалі-то я відпочиваю, - встала Ольга. - І такі пригоди не входять ані у вартість так званої профспілкової путівки, ані в мої особисті плани.

- Ваші плани порушили подруги, залишивши вас саму?

- Можна сказати й так. Вважайте, що я нуджуся.

- Тоді чому ж не поїхали? Грошей шкода? Оцей будиночок на турбазі і те харчування, яке пропонує їдальня, не можуть коштувати так дорого, аби про ці гроші не можна було забути. Тим не менше, ви лишаєтеся нудитися.

- Я повинна вам зараз відповідати?

- Ні, - чесно признався Мельник. - Ви можете йти спати. Але ж вам нудно - це раз. Ви фактично врятували нашого дорогого Антона, тому хоча б заради ввічливості мусите посидіти з нами - це два. Нарешті, від вас першої я сьогодні рано почув про існування якоїсь потвори. Тепер про неї заговорив Антон. Тому, думаю, нам краще обговорити цю проблему тут і тепер.

- А що - є проблема?

- Значить, так, мої хороші, - Мельник виклав на стіл пачку цигарок, узяв одну сам, жестом запросив курити інших, та гості відмовилися. - Значить, так, - повторив, прикурюючи, - Давайте домовимося: ніхто ні з кого не робить ідіота. Олю, ви сказали мені таке: подруги, з якими ви сюди приїхали, почули щось про чудовисько, яке живе в річці і нападає на людей. Тому швиденько забрали речі і втекли. Звідки вони це почули? Чи, може, вони бачили те чудовисько?

- Як вони могли його побачити? - широким оком дивувалася Ольга.

- А так: бо прозвучало слово „потвора”. Аби назвати щось чи когось *потворою*, треба мати на це підстави. Наприклад, побачити цю саму істоту.

Антон поривався влізти в розмову, але Мельник налив йому ще коньяку, тицьнув кухля в руку, і він трошки попустився.

- Мабуть, ви праві, - промовила Ольга. - Тільки з мене та моїх подруг можете зняти підозри.

- Боже збав, я нікого ні в чому не підозрюю. І вже точно не думаю, що хтось із вас попустив цю міфічну потвору в річку.

- Хоч за це спасибі. Ми домовилися з жінками, які приходять сюди з села і приносять різні продукти, про молоко. Він них мої дівчата і почули страшну казку про річкове чудовисько. Потворою його назвала якась тітонька. Як її звати - поняття не маю. Ми ж приїхали сюди не знайомитися з жителями села Козуби.

- Як саме про це розказали? В якому контексті чи з якого приводу?

- Якійсь сільський дядько на рибалці утопився. Перед тим - ще один. Ніби міліція була, і говорили про вбивство. Але, знову ж таки, вбивала не людина. Такі чутки, в усякому разі, ходять по селу. На чому вони базуються - не знаю. А купатися я не боюся, бо живе те чудовисько десь у затоні, куди спеціально треба діставатися або на човні, або - берегом. Тільки берегом далі.

- Ви думаєте - це казки?

- А ви думаєте інакше?

- Ми всі розумні люди. Чудовиська нападають на людей лише в казках та фільмах жахів.

- Значить, ми з вами казкові персонажі. Або знімаємося в такому фільмі, - Мельник струсив попіл в порожню консервну банку. - Коли двоє людей, не знайомих між собою, протягом одного дня говорять мені про те, що десь тут живе якась потвора, це не може бути випадковістю. Більше того - один з цих людей твердить: його били саме через ту загадкову почвару. Навіть якщо всіх хтось цілеспрямовано лякає, в цьому треба розібратися. І потім - для чого сільським тіткам спеціально когось лякати? Бачите, скільки питань. Антоне, ми слухаємо вас.

Перед тим, як почати говорити, врятований сам хлюпнув собі коньяку і швиденько випив.

- Так болить менше... Ви все правильно говорите. В мене ситуація більш складна. Не знаю, як сказати... Словом, я приїхав сюди ловити цю потвору.

Запала тиша. Мельник та Оля перетравлювали отриману інформацію. Нарешті білявка обережно запитала:

- Виходить, вона існує?

- Поза всяким сумнівом, - твердо заявив Антон, для переконливості труснувши своїми патлами. - Мені ніхто не вірить, але коли я її зловлю і пристрелю, то цьому відкриттю ціни не буде.

- У вас є з чого стріляти? - насторожився Мельник.

- Тепер є, - врятований скривив у посмішці розбиті губи. - У вас же справжній пістолет чи це просто пугач із шумовим ефектом? Можна подивитися? - він простягнув руку.

- Не можна, - відрізав Віталій, легенько ляснувши його по кисті. - З чого ви взяли, що я дам вам зброю?

- Значить, ви підете зі мною. Ми заляжемо в засідці, вистежимо його і завалимо. З живою тварюкою нам не впоратись.

Антон говорив дуже впевнено. Ольга і Мельник презирнулися.

- Ви знаєте, як він... ну, чи вона... воно... ну, як *це* виглядає?

- В мене є вдома бестіарій. Але я, коли чесно, не ідентифікував його.

- Що у вас дома?

- Така книга спеціальна. Там описані всі бестії, які тільки існують в природі. Всякі різні монстри.

- Гм... Ви переконані, що все це існує в природі?

- А як же! Інакше б їх ніхто ніколи не бачив і не описував. Є в мене пізні версії, я можу зараз...

- Не треба! - поспішно перервав його Мельник, відчуваючи, що зараз їхня розмова зайде в царину шизофренії. - Скажіть краще, хто ви і як збираєтеся ловити вашого монстра?

- Прізвище моє Кулаков. Я дослідник, біолог, у мене хата під Черніговом, у Количівці. Знаєте, біля аеродрому.

- Знаю, - Мельник ніколи там не бував.

- Про невідоме чудовисько, яке живе в Тихому Затоні, не так давно всі газети писали. Навіть київські, з науковими коментарями. Я дізнався, де цей Тихий Затон, і приїхав сюди. Будиночок пощастило зняти через знайомих. виявляється, сюди не так просто потрапити. Аби мені не заважали, заплатив за двомісний і живу в ньому сам. Це на тому краю, останній ліворуч. Відразу біля сортирів. Дуже воняє, тому так просто вдалося пробити саме це місце. Повадки цієї тварюки я знаю: вона нападає рано-вранці на рибалок. Не себе ж я живцем поставлю! І вмовити нікого не вийде, наперед знаю. Тому я почав стежити за всіма, хто плаває на той берег, до затону. Найчастіше це роблять ті четверо, що напали сьогодні на мене. В мене навіть човен є, тільки вправлятися з ним - ціла наука...

- Стоп, - підніс руку Мельник. - Значить, громадянин Кулаков, ви вирішили, що рано чи пізно чудовисько, котре ніби-то живе в Тихому Затоні, нападе на них.

- Звичайно нападе. Так їм і треба.

- І як ви планували діяти далі?

- Програма мінімум - побачити потвору і переконатися, що вона є. Стільки жертв, воно ж не зупиниться. Тепер у нас є справжня зброя.

- У кого - „у нас”?

- Хіба я не переконав вас полювати на озерне чудовисько?

- Ні, - жорстко відрізав Мельник. - Думаю, далі дії розвивалися так? ця четвірка побачила, що ви їх пасете, і вирішили розібратися. Їм не так важливо, хто ви і чого шукаєте. Вони не хочуть, аби за ними стежили. В чомусь вони праві, хоча самі - чудовиська більш ре-

альні, аніж те, за яким ви полюєте. Я б не радив вам далі займатися цією справою. Або, принаймні, робити щось самостійно. Домовились?

- Отже, пістолета не дасте?

- Здається, я чітко висловився. Тепер з вами, Олю...

- Хіба зі мною ще не все, сусіде?

- Не все. Хто вам сказав, що я працюю охоронцем бази?

- Сергій, рятувальник.

- Ви добре знайомі?

- Я не знайомлюся з місцевими мачо. Навіть із великої нудьги. Не хочу конкурувати з тутешніми шмаркачками. Ми розговорилися випадково. Чомусь зайшла мова про безпеку. Здається. Я запитала, чи приписаний до бази хоча б один пост міліцейської охорони. Особиста безпека всіх цікавить, особливо коли молода жінка живе в благоденському бунгало сама, згодні? Ну, Сергій і обмовився: мовляв, тепер тут є цілий охоронець...

- Так і сказав - цілий?

- Так і сказав. Ще сказав, що боятися нема чого. Ви типу вирішуєте всі проблеми. Ось чому я підійшла саме до вас, коли побачила проблему.

- Хто ще говорить про чудовисько в затоні?

- Здається, ніхто. Може, хтось і думає, але аж такого ажіотажу я не помічала.

- Я теж, - вставив Антон. - І добре - це моє чудовисько!

Мельник з Ольгою знову перезирнулися. Сто п'ятдесят грамів коньяку і кілька ударів по черепу не можуть так подіяти на людину.

- У такому разі пропоную і нам цю тему не розвивати. Я спробую розібратися. Хто лякає людей. Заодно, Антоне, я б просив вас не особливо розводитися про те, що в мене є справжній пістолет. Згода?

- О'кей!

- Чому ви мене не попереджаєте? - поцікавилася Ольга.

- А ви, думаю, знаєте це і без мене, - Віталій глянув на годинник. - Ого! Початок першої! Засиділися ми з вами. Лягаємо спати чи...

- Ви пропонуєте з принципу допити цю пляшку? - посміхнулася Ольга.

- Я пропоную віддати її Антону. Все ж таки він у нас потерпілий. Ви як, не проти?

Антон мовчки підвівся і, буркнувши щось собі під ніс, вийшов, лишивши пляшку на столі.

- Образився, що йому не повірили?

- Думаю, Олю, він образився, що йому не дали пістолет. Я ви думаєте, він - нормальний?

- Рівно настільки, наскільки нормальний довколишній світ, - вона підвелася. - Піду і я. Тепер спатиму спокійно. Я ж сусідка цілого охоронця. До речі, а вас як звати?

- Віталій.

- Нарешті познайомилися остаточно. Добраніч, Віталію...

Коли на ранок Мельник вийшов, аби перевірити, як там Лютий з компанією, їхнього намету та речей він не побачив. Після них лишилася тільки купа сміття. Виходить, утекли...

Де їх тепер шукати і чи потрібно це робити взагалі. Чомусь Шульга був переконаний - вони рано чи пізно самі нагадають про себе.

Адже вчора вони не втекли. Вони лише відступили.

11. Божа людина

Прокачати того, хто назвав себе Антоном Кулаковим, дослідником із Количівки, виявилося нескладно. Тут Мельник обійшовся своїми силами. Рано, традиційно поставивши Обухівського до відома про потребу відлучитися по справах і отримавши у відповідь бай-

дуже знизування плечима, він сів за кермо і поїхав у Количівку. Від Козубів - якихось нещасних сімдесят кілометрів.

Селищного дільничного інспектора Мельник знав. Не особисто, але чув про нього: років сім чи вісім тому після того, як у нього на допиті від серцевого нападу помер підозрюваний, міг вибухнути грандіозний скандал. Слідів від побоїв на тілі не знайшли, і це врятувало ситуацію - опера не вигнали, а довічно вислали в Количівку, без жодних перспектив службового зростання і зміни звання старлея хоча б до капітана. Але зовсім несподівано своїм новим призначенням той виявився задоволений - в тихому селищному болітці йому жилося спокійніше. В Чернігові він був одним із рядових оперів, у Количівці - відома і навіть шанована людина. Словом, те, що більшість амбітних колег сприйняла б як трагедію, цей вважав великою удачею. Саме тому Мельник та інші часом, коли все діставало до печінок, тихо заздрили йому.

Дільничний, виявляється, так само пам'ятав Мельника по райвідділу. Тому навіть не розпитував, для чого йому ця інформація, дав Антону Кулакову коротку характеристику: „Шизик!”, і порадив переговорити з чоловіком його рідної сестри. Родичі жили в різних краях селища і особливо не спілкувалися. Хоча й ворожнечі між ними не було.

Родичі тримали кіоск поруч із автобусною зупинкою. Сестра Кулакова так само поставилася до цікавого незнайомця без жодної підозри. Просто махнула рукою, ніби відмахуючись від набридливої комахи, і коротко та, судячи з усього, звично переповіла Мельнику братову історію.

Зараз Антону сорок три роки. За словами сестри, люди з віком розумнішають, а її брат - навпаки. В дитинстві був дуже розумним, золотий медаліст, учився в Київському університеті на біофаці, після закінчення якимось дивом вибив собі розподіл у Чернігів і працював якійсь час у школі. Але вже тоді в його голові щось відбулося. Спочатку почав товкти всім про інопланетні цивілізації, потім об'явив себе контактером із мешканцями космосу, почав читати специфічні брошурки, а потім - писати такі самі статті в різні газети та журнали, які охоче це друкували. Виявляється, маса людей перейнята такими ж проблемами. Згодом Антон Кулаков переключився на нечисту силу і став мисливцем за привидами. Навіть знаходилися такі, хто запрошував його до себе додому очищати помешкання від злих духів. Перша дружина з Антоном розвелася, бо він публічно назвав її посередником між цим світом та темними силами. Але дуже скоро з ним почала жити інша жінка - за словами сестри Кулакова, така сама трахнута, як і Антон.

Зі школи його вигнали після того, як у нього просто серед білого дня стався несподіваний випадок. Він пройшов обстеження, і отримав діагноз - легка форма шизофренії. З віроком медиків Антон не погодився, і лікуватися відмовився категорично. Хоча на цій стадії хвороби сучасна медицина могла допомогти. Зате з часом Кулаков став місцевою знаменитістю. Про нього писали газети, до нього навідувалося телебачення. Він пророкував то кінець світу, то голод, то навпаки - економічне процвітання. З роботою якось вирішилося - влаштувався кудись двірником. Співмешканка його працювала добу через три санітаркою в обласній лікарні. Грошей, звісно, не вистачало. Тоді Кулаков продав свою чернігівську квартиру і з допомогою родичів купив невеличку хатку в Количівці.

Останнім часом, за словами сестри, Антон заманячив на якесь страшне чудовисько, котре нібито живе десь на дні однієї з деснянських заток. Звідки він про це дізнався, сестра не знає і знати не хоче. Нехай це виглядає не зовсім по-людські, тільки проблемний братець їм уже в печінках сидить. І якщо вже родинні зв'язки зобов'язують спілкуватися, то сестра з чоловіком намагаються робити це якомога рідше.

Жінка, з якою тепер жив Антон Кулаков, виявилася вдома - на чергування їй тільки завтра. Вона підтвердила: чоловік, як вона його назвала, вирушив робити відкриття століття - вистежувати мутантів на Десні. Для чого взяв на роботі відпусту за свій рахунок. Мельник не був лікарем, але вчора вночі він спілкувався з самим Антоном. І зараз, дивлячись на цю жінку і слухаючи її, він готовий був закластися на все, що завгодно: якщо вона рано чи пізно надумається вбити людину, її визнають після того неосудною.

Звісно, він не лікар, але сам Кулаков видався йому лише диваком із тарганами в голові. А це нічого не означає - в кожного свої таргани. У цієї жінки їх точно більше, ніж у пересічної людини.

Усе б добре. За інших обставин Мельнику було б досить цих відомостей для того, аби припинити справу. Але його нинішній винаймач банкір Заруба, подруги-боягузки білявої Ольги і жінки з Козубів навряд чи будували свої підозри та побоювання лише на дивацтвах шизофреніка Антона Кулакова.

Божа людина, ображати гріх. Так про Антона і йому подібних люди говорять. І віри їхнім словам не ймуть.

Але ж Кулаков, Божа людина, так само, як інші, звідкись дізнався про дивні та моторошні справи, які творяться на Тихому Затоні. Просто зробив свої висновки і поставився до цього інакше. Можна сказати, що Кулаков - така сама жертва чуток та пліток. Причому - потенційна жертва. Таким, як він, дуже просто повірити в різну чортівню. Хоч інопланетну, хоч потойбічну, хоч підземну, хоч підводну.

Треба знайти, звідки вони йдуть, ці чулки. І пошуки причини загибелі чотирьох рибалок так само ніхто не відміняв.

Повернувшись під обід на базу, Мельник застав на лавочці біля свого бунгало біляву сусідку. Ольга нервово курила тоненьку жіночу цигарку з ментолом. Побачивши його, навіть не ворухнулася. Дочекалася, поки підійде, і, дивлячись знизу вгору, повідомила:

- Він пішов ловити чудовисько.

- Хто? - запитання випередило логічний хід думок.

- Наш із вами друг Антон.

- Він уже наш друг?

- Ми ж врятували його, правильно? Значить, відповідаємо за того, кого приручили.

- Ми його вже приручили?

- Ви говорите так, ніби вам байдуже.

- Олю, - Мельник присів напроти неї. - Зранку я б ще поставився до ваших слів серйозно. Тепер я про нього дещо дізнався. Не буду вдаватися в подробиці та медичну термінологію, але наш із вами, як ви кажете, друг цілком може піти шукати в околицях місце висадки марсіан.

- Ви серйозно?

- Ми з вами не працюємо в міліції. І не родичі Кулакова. Тому довідку з дурдома нам не дадуть.

- Тим більше! - тепер вона підхопилася і дивилася на Віталія згори. - Якщо він справді хвора людина, ми тим більше повинні зараз знайти його! Це серйозно, Віталію! Він пішов ловити чудовисько сам!

- Олю, ви присядьте, - вона слухняно сіла. - Отак. А тепер скажіть - яке чудовисько, де воно живе і хто його бачив. Про що, власне, йдеться? Про маячню людини з легким розладом психіки чи...

- Стосовно чудовиська, потвори чи як воно там називається, я ще не готова вам нічого сказати, - запально заговорила білявка. - Але ті відморозки, що ледь не скалічили його вчора, реальніші за будь-яку річкову примару.

- Вони тут до чого? Їх нема, я перевіряв...

- Антон переконаний: це вони щовечора годують чудовисько в Тихому Затоні. Тому він хоче, вистеживши їх, вистежити і навіть зловити ту почвару. Він уже намагався це зробити. Тепер поруч із ним вас із вашим пістолетом не буде, ви розумієте мене?

- Гм... Це він вам сам сказав?

- Дві години тому. Я не змогла його втримати, тому побігла шукати вас і не знала, як це зробити. До речі, Антон образився, що ви не дали йому зброю.

- Нічого. Я це переживу, - Мельник звівся на рівні ноги. - Що я повинен робити? Йти до начальника бази, ставити його до відома, що один із відпочиваючих - псих, який кудись

забіг і треба шукати неадекватну людину з міліцією? Навіть якщо я його переконаю, на зв'язок із відповідними органами піде дуже багато часу. І нема гарантії, що хтось зможе переконати якогось відповідального мента віддавати наказ про пошуки зовсім не шкідливої людини. До того ж поки все це буде крутитися, Антон може знайтися. Як все це виглядатиме?

- Але ж, - білявка дивилася на нього круглими очима, - треба щось робити... Він справді не усвідомлює власної небезпеки...

- Він повернеться, - зараз Мельник переконував у цьому швидше її, ніж себе. - Даю вам слово, що зроблю якісь кроки.

Ольга зітхнула, кинула недокурену цигарку в траву і посунула в бік їдальні. Мельник провів її замисленим поглядом, потім сам присів на лавку і закурив. Загалом білявка правильно хвилюється. Але ж і він так само вірно оцінив ситуацію. Нехай це виглядає не зовсім добре, тільки зараз його паніки просто ніхто не зрозуміє. Ось якщо Антон Кулаков не з'явиться до пізнього вечора, тоді доведеться бити на сполох.

Попри все Мельник більш ніж сподівався: мисливець на чудовиськ повернеться, причому - не надто пізно. І розповідь кілька нових неймовірних історій про примару Тихого Затону.

Між іншим, Мельник давно вже збирався послухати подібні історії з вуст більш адекватної людини. Козубський вчитель-пенсіонер Іван Шалига сьогодні ближче до вечора мусив повернутися додому.

12. Страшні казки на ніч

- Добрий вечір. Іван Мусійович?

Ніколи не скажеш, що цього міцно збитого дядька всі називають дідом. За відомостями Мельника, йому нещодавно виповнилося шістдесят шість, а виглядав Шалига років на десять молодше.

- Іван Мусійович, - погодився він. - А ви з газети?

- Чому ви так вирішили?

- Мені вже сусіди доповіли. Приїздив, кажуть, учора вдень хтось на „Ниві”, розпитував, де я та що я. Мною, крім журналістів, ніхто останнім часом і не цікавиться. Баба померла, а ті, кого в школі вчив, давно в селі не живуть. Хто не хотів учитися - в селі залишився, спився і помер. Так що вдячні учні свого старого вчителя, як люблять писати в книжках, не розшукують, аби сказати слова вдячності.

Цю тираду старий видав на одному диханні, дивлячись Мельникові просто в очі. За свою оперську практику Віталій жодного разу не допитував людину із вищою філологічною освітою. Це відкриття він зробив для себе лише пару годин тому, коли прокручував у голові можливі варіанти спілкування з дідом Іваном. І виявилось: потерпілими, свідками, пойняними та, власне, злочинцями виявлялися люди різного соціального статусу та різних професій, окрім українських філологів, учителів української мови та літератури. Зрозумівши це, Мельник трохи розгубився. Він раптом усвідомив, що традиційного підходу до такого співбесідника він не знайде через те, що хронічно писав із помилками, не дружив із розділовими знаками і свої слова завжди підкріплював ділом. Тоді як для вчителя, особливо - мови, як було спочатку слово, так воно і залишилося на першому місці.

В усякому разі, уроки мови та літератури школяр Мельник намагався прогулювати. А якщо не вдавалося - просто пересидіти з надією, що його нічого не спитають про прийоменники чи образ Миколи Джері.

- Взагалі-то я з телебачення, - Віталій не готував версію спеціально, просто це слово чомусь виринуло в голові.

- А де ваші колеги з телекамерами? - поцікавився Шалига.

- Вони зараз ні до чого. Я сценарист, - зараз Мельник дивувався самому собі, але зупинитися не міг - його несло.

- Дуже цікаво. А чому до мене?

- Розумієте, я з Києва. Ну, власне, сам я чернігівській, працюю на одному там телеканалі... Словом, там такий проект - документальні фільми на краєзнавчу тематику. Зараз своя історія популярна, ви ж знаєте, - це знав і сам Мельник, бо пізнавальні програми про історію України по „ящику” крутили регулярно. Будучи офіційно безробітним, він останнім часом частенько пролежував дні перед телевізором, клацаючи з каналу на канал.

- Я ж не краєзнавець...

- Зате ви знаєте багато місцевих легенд, - вийшов на потрібну тему Віталій. - Ми, власне, на подібних темах будемо наші фільми. Так цікавіше, є якийсь елемент загадковості, інтрига, знаєте...

- І хто ж вас до мене направив, молодий чоловіче?

- Ну, вас багато хто знає... Я статті різні бачив...

- Так я ж вам нового нічого не розкажу, раз ви статті читали, - розвів руками дід Іван. - Там усе написано з моїх слів правильно. Якщо вам мало, в мене книжечка є. „Легенди та міфи Сіверського краю” називається. Подарувати не можу, але в обласну бібліотеку я десяток заніс, можете поцікавитись.

- А чому б нам не поспілкуватися отак, наживо? - Мельник відчув, що втрачає ініціативу. - Розумію, вас усі замучили...

- Ніхто мене не замучив, - відмахнувся дід Іван. - Сиджу тут сам, коли не коли до онуків заїду. Якось не зовсім воно весело. Я чого взагалі про це розмову завів - не хочу просто повторюватися. Звичайно, проходите, поговоримо...

Він відступив, пропускаючи гостя до хати, і Мельник зрозумів: старому справді нудиться. Тому і влаштував цей трошки дивний допит. Причому при бажанні легко міг розколоти „сценариста”, але для чого йому це робити? Представляється ж просто приватною особою, яку цікавить все, пов'язане з Тихим Затонем, не зовсім хотілося. Дід Іван уже їздив туди як на місце скоєння злочину. Через те відразу просіче підозрілий інтерес гостя. І, ясно, не захоче ні з чим підозрілим зв'язуватися.

До речі, буде правий.

Тому треба потроху так повертати розмову, аби самому говорити менше, а дідові не заважати говорити багато. Звісно, такі люди можуть триндіти годинами, дай їм тільки волю. Але Мельник сподівався в процесі розмови потроху зіжмакати її, щойно дізнається максимум потрібної інформації.

Дід Іван виклав у полумисок кілька зварених молодих картоплин, поруч поклав жмутики зеленої цибулі, молодий часничок, порізав старе, ледь укрите жовтим нальотом сало, кудись вийшов і швидко повернувся з півлітровою пляшкою з-під кока-коли, наповненою прозорою рідиною.

- Натурпродукт. Вживаєте?

- Я за кермом.

- Тут ДАІ немає.

- Зате при в'їзді в місто стоять. Я ж повертатися назад буду.

- В такій порі вони не особливо звіріють, - дід Іван поналивав чарки. - Це в мене традиція така. Мусите дотримуватися, раз на моїй території.

- Так я ж не заперечую, Іване Мусійовичу...

Самогон обпik горло. Нічого собі вчителі-пенсіонери - градусів п'ятдесят, коли не більше. Навіть подих перехопило, хоча Мельник у своєму житті, особливо - за роки служби в розшуку, пив практично все, що горить. Включно з нерозведеним спиртом, який постійно пропонували патологоанатоми в морзі.

- Значить, що саме вас цікавить? - дід Іван акуратно поклав шматочок сала на шматочок хліба і відкусив зараз половину цього бутерброду, запитально дивлячись на гостя.

Мельник перевів подих, пожував зелене пір'ячко цибулини.

- Ну, наприклад, один із варіантів - Тихий Затон.

- Знаєте, я чомусь так і подумав, - Шалига перевів погляд на недоїдений бутерброд, поклав його до рота, прожував, витер тильним боком долоні масні губи. - Вибачте, це така звичка в мене: всіх, хто за віком годиться мені в учні, називаю на „ти” після першої чарки. Нічого?

- Ради Бога! - відмахнувся Мельник.

- Так от, - дід Іван вмовився за столом зручніше, - скажу тобі, що Тихим Затonom час від часу народ цікавиться, і не даремно. Тільки я ж ще який не який краєзнавець, тому деякі чутки перевірів. Багато різних легенд про затон народилася не з повітря. Там справді нехороше місце. Я б навіть сказав - страшне.

- Вовкулаки, привиди, інші лісові та водяні потвори - все це правда?

- Істоти, потворнішої за людину, насправді природа не вигадала, - промовив дід Іван тихим голосом, і Мельник відзначив: зовсім недавно він десь уже чув подібну фразу. Хоча, з рештою, він стикався з проявами дикої людської жорстокості щодня впродовж десяти років. Тому в чомусь погоджувався з таким висновком. Тим часом господар налив по другій і повів далі, явно починаючи заводитись, осідлавши улюбленого коника: - Починати треба здавна. До середини вісімнадцятого століття наше село називалося Низове. Бо знаходиться вниз за течією Десни. Налезало село тоді козацькому полковнику Омелянові Бирці - він отримав його в подарунок від самого Кирила Розумовського за вірну службу.

Мельник уже хотів запитати, хто він такий - цей Розумовський, і чому мав право дарувати села наліво і направо. Але вчасно прикусив язика - сценарист, під якого він зараз бутафорив, точно мусив це знати. Тому лише з розумним виглядом кивнув головою.

- Згодом Бирка програв маєток разом із селом у карти поміщику Северину Козубу. Відтоді воно стало називатися Козуби і переходило в спадок від нащадка до нащадка аж до самої революції. Син Северина Козуба - Пантелеймон, якого тут називали Паньком, але тільки поза очі, відрізнявся лютим норовом. Міг запросто забити до смерті будь-якого кріпака за найменшу провину. Або собаками зацькувати - в нього здоровенна псарня була. Любив таку, наприклад, розвагу. Візьме якогось винуватця і скаже: „Можу наказати забити тебе батогами до напівсмерті, а всім іншим під страхом смерті забороню до тебе підходити. Так і помреш повільно, в страшних муках. А можу просто так на волю відпустити. Якщо, звичайно, від собачок моїх утечеш”. Бігти бідака мусив через широке поле до лісу. Добіжить до дерев - урятується. Звісно, надія якась з'являлася. Тільки нікому не вдавалося втекти від лютої псячої зграї. Сам Панько Козуб скакав за ними верхи і гарцював довкола того місця, де його собаки терзали спійману жертву за горло та мошонку.

Уявивши собі цю картину, Мельник здригнувся. Йому здалося, що він сам відчуває той шалений біль від гострих собачих ікол, що впиваються в тіло.

- Але найбільше страждали молоді дівчата-кріпачки, - дід Іван говорив, наче читав учням урок. - Матері боялися народжувати дівчаток, а коли вже народжували, то просили Бога, аби не наділяв їх вродою. Та як на лихо дівчата в Козубах виростали красунями. Панько терпляче чекав, поки їм виповниться п'ятнадцять, і забирав до себе в маєток покоївками. Якщо дівчата були слухняними і покірними, то скоро поверталися додому з байстрам від пана. Далі змушені були няньчити байстрючат, і дуже сильно щастило, якщо знаходився хлопець-кріпак, який погоджувався одружитися і прийняти жінку з, так би мовити, додатком. Та частіше дівчата все ж таки намагалися опиратися. І тоді їхні скалічені тіла вірні слуги пана Козуба вивозили серед ночі до Тихого Затону. Там забавлялися з дівкою наостанок, а тоді топили у темній воді затону. Скільки молодих життів поховано під водою, точно не знає ніхто. Чутки про забави Козуба ходили по окрузі, доходили до губернії, тільки ніхто нічого не міг, а швидше - не хотів робити. Але там же, у Тихому Затоні, знайшов свою смерть і сам Панько.

Раптом, ніби на замовлення, враз погасло світло. Мельник машинально лапнув зброю, та господар пробурчав щось явно нецензурно на адресу підстанції, з якою все постійно так. З вікном було ще не зовсім темно, та сутінки поволі огортали все довкола. Сидіти так і слухати страшні історії за інших обставин справді було б більш цікаво. Та Віталію рап-

том стало від цього всього не по собі. Тим часом дід Іван уже чиркав сірниками, запалюючи гнотика напівобгорілої свічки, що стирчала в глиняному горщику. Полум'я затремтіло, кидаючи на стінки химерні тіні. Дід заклично взяв чарку. Після того, як вони випили, він заїв шматочком сала з хлібом і продовжив:

- Були кріпаки, що наважувалися тікати від своїх панів. Вони відразу оголошувалися поза законом, тож ховалися в лісах та промишляли розбоями. Від Козуба, сам розумієш, тікало дуже багато. Ось ці самі збігли якимось влаштували на пана засідку в ніч на Різдво. Той повертався з гостей від сусіди, п'яний в димину. Отямитися не встиг, як вискочили зза дерев на засніжену дорогу зарослі обірвані брудні мужики, зупинили коней, стягнули його з саней і потягли через ліс до затону. Морози стояли люті, але на темній воді лід завжди стояв тонкий. Кажуть, чим більша глибина, тим слабкіший лід. А до дна Тихого Затону вже тоді ніхто ніколи не діставав.

- Виходить, правда, що те місце бездонне? - Мельник чомусь заговорив пошепки, хоча оповідач не знижував голосу.

- Не знаю, - повів плечима Шалига. - Не міряв. Люди кажуть. Мо', брешуть. Тільки з дна затону ще ніхто нічого не діставав. А там, за чутками, ого-го скільки всього може бути. Особливо - після останньої війни. Але це так, не має значення. Зіштовхнули лісові мешканці свого кривдника на лід. Проломилася крига і пішов Козуб під воду каменем. На ранок збігли здалися поліції, їх засудили на довічну каторгу, а син Козуба, успадкувавши маєток, повів зовсім іншу політику. Злякався, що повторить батькову долю. Хоча вбивці в Сибіру зогнили, але ж тіло Панькове так і не знайшли. Ось звідси і починається містика, яка тобі так цікава, - оповідач перервався, ніби чекаючи, що Мельник щось скаже, та той мовчки стежив за тіннями на стіні, тож дід Іван повів далі: - Кажуть, мається неприкаяна душа вбитого і не похованого поміщика. Ось і мститься він усьому людському. Кілька разів на рік серед ночі виходить він з води і починає шукати собі чергову жертву. Побачить якогось необережного рибалку - хап за горло, і тягне під воду. Все думає, що знайдеться колись така сама чорна душа, яка не відійде, а так само буде між світами маятися, спокою не мати. Тільки не так багато чорних душ на світі, як того хочеться привидові. Заблудлі є, чорні не зустрічається. Ще кажуть: уся нечисть, яка довкола Тихого Затону водиться, вважає його серед себе чимось на зразок старшого. Не знаю, як це в них насправді називається, але всі вони його бояться і слухаються.

- Хто - вони?

- Ну, там різного вистачає. Русалки, водяники, лісовики, перевертні. Все це - чорні душі лихих людей, які після їх смерті, природної чи наглої, перевтілилися в різну нечисту силу. Кажу ж тобі - погане місце цей Тихий Затон. Це тепер люди боятися перестали, бо науково-технічний прогрес та різні інші чинники. А ще років сто назад нікого в ті краї калачем не заманити. Різні люди, які вважали себе освіченими, час від часу билися об заклад одне з одним, що переночують на березі Тихого Затону і нічого з ними не станеться. Мертвими нікого з них на ранок, ясно, не знаходили. Гірше - знаходили божевільних, які не могли сказати, де вони і як їх звати. Де в кого взагалі мову відбирало. Страшно?

- Не знаю, - чесно признався Шульга.

- Ось і я не знаю, де там правда, а де - придумка народна. А кажуть різне. Наприклад, мало не щоночі виходять з темної води затону русалки і хороводи водять, панночку викликають.

Він замовк, ніби навмисне витримуючи паузу. В тиші було чути, як шкребуться десь під підлогою хати миші, а ще щось порипувало в сінях і потріскував гнотик свічки.

- З тією панночкою так вийшло, - знову заговорив дід Іван. - Полюбила вона попри батькову волю простого сільського парубка. Кріпосне право тоді вже скасували, але все одно сільських парубків кохати для панночок - зась. Ну, тікала вона до свого милого по-тайки, аж поки не відчула - його дитина під серцем у неї. Тоді вона швиденько спокусила на балу в губернатора молодого панича-офіцера, а той в пристрасному запалі і не встиг зрозуміти, що вона - не дівчина. Відразу ж попросив її руки. Дитина народилася майже

тоді, коли треба. Тільки сама панночка чорнокоса, її чоловік так само чорнявий, а дитинка - білява, як її справжній батько. Швидко все вплигло. Обдурений офіцер свого суперника в солдати відправив. А через рік його десь на війні з турками вбили. Панночка і так щастя з немилим, та ще й рогатим чоловіком не знала, а тут узагалі з лиця спала. Через тиждень після сумної звістки втекла з дому верхи, взявши кращого жеребця з чоловікової конюшні. Куди поскакала серед ночі - ніхто не знав. Коня знайшли прив'язаним біля Тихого Затону наступного дня. Поруч валялося на траві жіноче плаття. Втопилася, бідолашна, гріх великий на душу взяла. Тому й душа неспокійна. Ну, а через деякий час пішли розмови. Ніби бачили люди, як виринає з темної води величезна рибина, зовні схожа на щуку, тільки в кілька разів більша і з потворною пашекою. А на щуці - молода жінка в білій нижній сорочці з розпущеним волоссям. Це такий знак: не можна в Тихому Затоні рибу ловити. Хто насмілиться, на того смерть чекає. Панночка нікого не впізнає, тож для неї всі чоловіки на одне лице - лице її загиблого милого. Так вона починає обнімати, цілувати, тільки холодні її поцілунки. Після них людей мертвими знаходять. Така ось казка.

- Дивна. І сумна, - промовив Мельник.

Знову, ніби на замовлення, спалахнула лампочка під стелею. Дід Іван спокійно поплював на пальці, взявся ними за гніт, який із шипінням згас, і повів далі, ніби нічого не сталося:

- Знаєш, скільки я таких історій поназбирав? Якщо в усі вірити, то виглядає - в Тихому Затоні і довкола нього нечисті стільки, що їй самій одне від одного тісно. Чого тільки люди не вигадують...

- А ви самі... Ви вірите в щось?

- В те, що панночка втопилася - вірю. Тільки про її кохання до кріпака, думаю, хтось таки придумав. Насправді могла нагуляти від одного панича, а вийти за іншого. Бо, ймовірно, їхні батьки були в сварці чи ще щось. У таких історій більш як півторастарічної давнини маса всяких варіацій. Ну, а історії про неприкаяні душі давно відомі. Їх ще Гоголь збирав. Ще по одній?

Мельник машинально кивнув. Вони випили, і в голові його відчутно зашуміло. Сидіти з дідом Іваном ще означало, по-перше, напитися, що не бажано, а по-друге, вислухати ще кілька страшних казок. Які підтверджують статус Тихого Затону як справді нехорошого, навіть проклятого місця, і остаточно зіб'ють його з пантелику.

Бо виглядає так, що чотири трупи зі слідами вдавнення на горлі на совісті привида Панька Козуба.

Чи панночки, що плаває верхи на величезній щуці.

Чи ще якоїсь тамтешньої нечистої сили.

А вірити в подібні речі колишній опер убійного відділу не мав права, навіть якби дуже хотів списати все на прояви нечисті. Треба подумати і, чим чорт не жартує, по можливості подивитися на все це особисто.

Тому, якось вийшовши з розмови і подякувавши дідові Івану за цікаві та повчальні історії, Мельник вийшов у серпневі сутінки, сів за кермо „Ниви” і поїхав на базу.

Може, Антон Кулаков як раз повернувся.

13. Як мамонта

Ніч уже впевнено вступала в свої права. Тому Віталій поїхав не короткою дорогою, через лісосмугу, а зробив чималий гак і вирулив на шлях, що стелився вздовж Десни, як раз за її течією. Обидва маршрути були погані, ґрунтова дорога не зовсім придатна для нормальної їзди. Але зараз, коли довкола стемніло, їхати по відкритому місцю, до того ж по більш усе ж таки накатаній, аніж між дерев, дорозі завжди простіше. Автобус, котрий вів людей з бази і на базу, теж часто обирав для себе цей маршрут. Хоча з метою економії часу та бензину деякі водії воліли не робити гак довжиною в п'ять кілометрів, а все ж таки пертися через ліс.

У голові й далі грав міцний дідів самогон, проте не настільки, аби заважати Мельнику обдумувати останню інформацію і гадати, як її використати, використовувати взагалі, на решті - як до всього ставитися. Отже, поки що в наявності є старий сільський учитель, цінитель на збирач фольклору, передусім - легенд, пов'язаних із рідним краєм. Він не тримає ці страшилки в собі. Надрукована і якимось тиражем видана його книжечка, в якій, зокрема, описані всі історії про чортівню довкола Тихого Затону. До того ж старого регулярно навідують журналісти, яким немає про що писати і вони шукають чогось на кшталт сенсацій. Значить, про втопленого поміщика Козуба, панночку-потопельницю, що катається верхи на величезній хижій щуці, та іншу нечисть, яка ночами вилазить з води чи з лісу, теоретично може знати мінімум кілька сотень людей. Лишається зробити правильний висновок: чи справді Тихий Затон - місце, де відбуваються різні небезпечні для людського життя аномалії, чи хтось, використовуючи народні повір'я в своїх, поки що невідомих, інтересах, веде якусь свою, така само небезпечну для людського життя гру.

Словом, лишилося трошки: знайти серед сотень тих, кого в різний час цікавили казки діда Івана, того, хто реально взяв їх на озброєння і тепер вбиває одних та лякає інших.

Попереду в світлі фар виринув поворот. Тут треба обережно - дорога йшла майже вприду до крутого берега, який різко обривався вертикальним урвищем висотою десь під три метри. Після цього повороту до „Метеору” - вже менше кілометра. Враховуючи свій стан, Мельник скинув швидкість.

Просто під фари вибігла якась постать. Вона бігла назустріч „Ниви”, махаючи руками. Віталій матюкнувся крізь зуби і загальмував. Тепер, коли мотор заглох і машину не трусило, він почув приглушений крик на допомогу.

Відчинивши дверцята, Мельник вийшов, зробив кілька кроків назустріч постаті. Та вона раптом зупинилася і, ступивши праворуч, вийшла з-під світла, злившись з ніччю. Віталій ще не встиг зрозуміти, що відбувається, як не стільки помітив, скільки відчув небезпеку з лівого боку. До нього шаснула якась фігура, він угадав занесену над головою палицю і швидше машинально, аніж свідомо показуючи спритність, нагнувся і сахнувся вбік. Нападник одним стрибком опинився біля нього, палиця зі свистом розсікла повітря просто в Мельника над головою.

Наступної миті він кинувся в атаку. Нападник замахнувся вдруге, та опустити руку не встиг - колишній опер перехопив її, взяв на прийом, рвонув так, що сам почув, як щось хруснуло, і за секунду вже сидів на поваленому ворогові верхи. Темрява довкола не була суцільною, тому зблизька Віталій зміг розгледіти супротивника.

Під ним лежав із перекошеним чи від болю, чи від люті обличчям клаповухий Коля Череди. Це зовсім не здивувало Мельника. Лютий і компанія - не з таких, хто так просто подарує кому б там не було вчорашньої ночі.

З двох боків до нього сунули ще дві тіні. Відштовхнувши Череду, Мельник скочив на рівні ноги і вихопив з-за пазухи пістолет.

- Назад! Назад, потвори! - гаркнув він. Постіл угору підкріпив серйозність його намірів. Нападники зупинилися, і в голові Мельника майнуло - поки їх троє, де ж четвертий...

- Волина! - почулося з темряви.

Позаду щось ворухнулося. Мельник рвучко повернувся всім корпусом, та не встиг - щось важке і металеве навідліг ударило його по зігнутій в лікті правій. Рука розтиснулася сама собою, пістолет-рятівник впав на землю.

Четвертий, ким би він не був, якимось чином обійшов його ззаду, ховаючись за машиною. Тим часом інші троє відволікали увагу противника, і їм це здорово вдалося.

Чор-р-рт!

Мельник відскочив убік, ухилившись від наступного удару. Його прийняв корпус машини, брязнуло і посипалося лобове скло. Між тим двоє інших кинулися до нього, тепер уже беззбройного, з різних боків. Ще один нападник вийшов з-за машини.

Це був Юра Лютий. В руці він стискав чималий шмат ланцюга, один край якого намотав для зручності на кулак, а другий розкручував над головою. Така сама зброя була в ру-

ках Кори - зблизька тепер Мельник розгледів і його. Малий стискав щось, схоже на кийок. Віталій міг присягатися - це шматок арматури, обв'язаний ганчір'ям.

-А-а-а, підор! - прогарчав Лютий, махаючи ланцюгом і насуваючись на Мельника. - Заб'ю, як мамонта!

Спину вже нічого не захищало, тому найгірше, чого Віталій боявся допустити в цій ситуації - це пустити когось із них позад себе. А Малий вже оббігав його ззаду. Ще трохи, і нападники оточать його з трьох боків.

За всім цим Мельник зовсім забув про Череду. Той з криком ухопив його неушкодженою рукою за ногу і смикнув. Аби він робив це двома руками, від несподіванки справді можна було втратити рівновагу. Та Мельник втримався на ногах, лише копнув лежачого кудись, мітяти в писк. У цей самий час ланцюг Лютого таки дістав його по спині.

Від раптового пронизливого болю Віталій зігнувся, і тут з іншого боку теж отримав ланцюгом. Цього разу - по шиї та плечах. Усе ж таки він далі залишався на ногах, міг рухатися, не дивлячись на біль, тому відскочив на безпечну відстань. Перевага Лютого і Кори була в тому, що ланцюги, якими вони орудували, не дозволяли супротивникові підійти до жодного з них упритул. Черета потроху зводився на ноги, шукаючи на землі свою зброю. Та він не становив поки серйозної небезпеки.

Все одно Мельник лишався один проти трьох. Маючи певний досвід, він прекрасно розумів - лише в кіно головний герой, опинившись у подібній ситуації, здатен голими руками розкидати трьох, а то й більше нападників. Те, що кожен із ворогів молодший за нього в два рази, нічого не змінювало: троє розлючених шакалів цілком здатні завалити одного кремезного вовка. В житті зазвичай так і трапляється. Люта малолітня вулична шпана, яка пересувається переважно стадом і її лють нічого не стримує, може стадом накинутися на чемпіона міста по боксу чи боротьбі. І тут спортивні навички та медалі з грамотами не допоможуть - навіть не здоровила, а просто міцного дорослого мужика сто відсотків звальять із ніг і потопчуть.

У Мельника не було жодних спортивних розрядів. Та навіть якби були, він, набувши свого часу досвід вуличних бійок, усе одно не давав собі зараз жодного шансу. Озброєний він ще міг повоювати. Але тут утеча не виглядала ганебною.

Тільки ось шлях до втечі йому вже відрізали.

Оточивши його з трьох боків, нападники якимось синхронно зупинилися. А потім так само разом і одночасно почали насуватися, стискаючи коло. Тим часом Черета вже прийшов до тям. Права рука висіла вздовж тулуба, зате ліва вже незграбно стискала знайдену палицю.

В таких ситуаціях звичайно вибираєш того, хто до тебе найближче і, на твою думку, найслабший. Швидко атакуєш і намагаєшся прорватися. Але Лютий відтіснив Черету в тил, тому нападати слід на Малого - він зі своєю арматурною готовий лише для ближнього бою.

Ланцюги свиснули з двох боків. Від одного Мельник ухилився, зате другий черканув його по черепу. Втягнувши голову в плечі, він набичився і стрімко кинувся на Малого. Відбивши лівою рукою його праву, Віталій своєю стиснутою в кулак правицею поцілів йому просто в середину пики. Одночасно спробував забрати арматуру. Та два ланцюги вперішили його ззаду по спині.

Розвернувшись, Мельник приготувався до бою. Але Кора вже забігав йому за спину, а Лютий з силою розкручував ланцюг, збираючись опустити його точно на голову супротивника. Мельник знову відскочив, стаючи так, аби бачити відразу обох. Та збоку перейшов у контратаку Малий. Арматурина вдарила по ребрах.

- Лютий, відійди! - почувся голос Череди, і, не дочекавшись, поки ватажок відсунеться, він вибіг поперед нього сам. Перш, ніж Мельник зрозумів, що у того в руці, гримнув постріл.

Поки решта билася, цей клаповухий підібрав пістолет.

- Е, ану не дурій! - крикнув Мельник, відразу зрозумівши - пацан запросто може збити його шальною кулею. Постріл на мить відволік його, перестав махати ланцюгом Лютий, зупинився Кора. Та Малий не витрачав часу - налетів на Мельника, лупцюючи куди попало своєю арматуриною, і таки змусив його присісти під градом ударів. А потім Лютий з Корою носачами повалили його на землю.

Мельнику не вдалося закрити руками голову відразу. Череп мало не луснув від кількох міцних ударів. Перевернувшись на спину, він почав молотити ногами в повітрі, одночасно крутячись довкола власної осі на спині. Когось таки задів - почувся здобрений матюком зойк. Знову жахнуло - Колі Череді сподобалося стріляти. Як не дивно, але своїм пострілом він допоміг Віталію: на якусь мить його припинили місити ногами, видно, постріли за спинами нападників так само бентежили. Скориставшись моментом, Мельник перекотився на бік, звівся спочатку на чотири і порачкував у більш небезпечну зону. Удар ланцюгом знову звалив його, та цього разу він не дозволив собі розтягнутися. Рвучко підскочивши, Мельник ухилився від чергового удару і кинувся до єдиного місця, яке зараз було для нього безпечним.

Він мчав до краю обриву.

Не чекаючи, поки нападники наздоженуть, Мельник з розбігу стрибнув униз, намагаючись скочити якомога далі. У воду він увійшов ногами вперед, відразу занурився з головою, та ноги не відчували дна. Зате десь над ним знову приглушено бабахнуло. Виринавши, Мельник побачив на краю урвища всі чотири постаті. Тепер вони явно боролися між собою. Почувся крик: „Дай сюди!”, і Віталій зрозумів - у Череди забирають зброю.

А дна під ногами далі не було. Більше того - течія, дуже сильна в цьому місці, підхопила Мельника і понесла на середину річки, навіть перевернула його на спину. Обрив і люди на ньому стрімко віддалялися. Почавши борсатися. Аби бодай перевернутися на живіт, Мельник відчув, як болять руки та ребра. Особливо його тривожила голова: вона гула і паморочилося. Не вистачало тільки втратити свідомість просто тут, уночі, посеред стрімкої Десни.

Течія винесла його за поворот і тепер мчала просто в бік „метеорівського” пляжу. Але якщо діло піде так і далі, його просто пронесе повз пляж і потягне далі, де річка ширшає і дістатися до берега не завжди можна й серед білого дня. Тим більше, побитий Мельник відчував, що скоро може втратити сили. На цій річці це означає швидку загибель.

Тому іншого виходу, крім як спробувати дістатися берега біля пляжу, просто не існувало.

Розмоклий одяг тягнув донизу, та Мельник вирішив не витратити сили на те, аби знімати під водою кросівки та джинси. Він дозволив собі лише скинути штормівку. Поки він займався цим, течія несподівано розвернула його і навіть у темряві Віталій побачив - у кількох метрах від нього крутився вир. Якщо вчасно не вигрібтисся, його затягне у воронку, і ось тоді шансів урятуватися точно не лишиться.

Підбадьоривши себе відчайдушним криком, Мельник рвонувся перпендикулярно течії, завзято молотячи руками і ногами по воді. Ривок, ще ривок, ще - здається, течія стала не так сильна. Зупинившись на мить для передишки, він зрозумів - відпочивати рано. Течія знову взялася за нього, потягнула назад, і Мельник зробив ще кілька сильних гребків, ніби відштовхуючись від води.

Нарешті сила течії стала помітно слабшою. Витягнувши шию та озирнувшись, Мельник задоволено відзначив - підступний вир лишився позаду. Але й сил уже починало бракнути. На щастя, попереду праворуч замаячив пірс, із якого, попри написану великими літерами заборону, постійно стрибали пацанята. Прилаштувавшись на воді так, аби течія несла його вперед, Мельник почав загірбати правою рукою, розвертаючись праворуч і далі тримаючись перпендикулярно до течії. Так помалу він наближався до пірса. Відчувши нарешті під ногами тверде, він ураз розслабився і його відтягнуло трошки далі, за пірс. Усе ж таки в останню мить Віталій зробив ще ривок, схопився за якісь мотузочок, підтягнувся і став, тримаючись за опору.

Скільки він так простояв, не міг сказати навіть сам собі. Але ж вибиратися треба. Пустивши опору, Мельник побрів до берега. Уже коли вода ледь сягала йому колін, ноги підломилися і він впав обличчям донизу. Так полежав ще якійсь час, а потім рачки виповз на прибережний пісок, розтягнувся на ньому і вирішив для себе: не встане до ранку. Лежатиме отак і відчуватиме, як болить побите тіло.

Над головою почувся якійсь рух. Четверо відморозків цілком могли наздогнати його, бігши за течією, і зараз збираються добити остаточно. Різким рухом Мельник перевернувся на спину...

І побачив просто перед собою пружні оголені жіночі груди. Навіть вночі проглядалися темні кружальця сосків.

- Нічого собі! - промовив зляканий голос.

Мельник простягнув руки вперед, аби переконатися, що груди справжні, та хтось легенько лягнув його по руках. Замість грудей перед ним з'явилося злякане обличчя Ольги.

- Ви... ви і вночі купаетесь?

- На ваше щастя, - коротко відповіла вона. - Я купалася. А ви що робили?

- Теж... купався...

- Ви пили, - вона нахилилася нижче. - Точно - пили. Потім у такому стані полізли в воду.

- Прямо так... у штанях...

- Всяке буває.

Мельник потроху оклигував від боротьби з річкою. У вухах вже не шуміло. Тепер він міг чути музику, яка линула з боку „Аврори”. Тіло боліло, голова гула, та, здається, кістки лишилися цілими. Однак понівечений стан не заважав дивитися на голе жіноче тіло, нехай його чіткі контури частково приховувала ніч. Ольга, відчувши чоловічий погляд, швидко відійшла і повернулася вже в халаті, заховавши свої принади від сторонніх очей.

- Все ж таки, що з вами сталося? Випили - і далі?

- Далі зустрівся з нашими вчорашніми знайомими. Пам'ятаєте, четверо пацанят у прибережних куцах?

Білявка нахилилася до Мельника майже впритул, торкнулася пучками пальців його обличчя і зойкнула:

- Кров! Там у вас кров!

- Вони кусаються.

- Вас... вас могли вбити?

- Запросто. Тільки навряд чи вони зараз хотіли цього. Інакше я б влаштували більш серйозну пастку. Слухайте, давайте поговоримо в іншому місці, - він сів, обережно розвернувся, стаючи рачки, поволі підвівся. - Мені б до себе дійти...

- Ви зможете рухатися?

- Ну, Олю, нічого трагічного. Дорослий дядя отримав у голову від чотирьох потвор. Але якщо допоможете дійти...

Білявка без зайвих розмов ковзнула йому під ліву руку, підставляючи плече.

При світлі лампочки вона нарешті роздивилася всі подряпини на його обличчі. Потім звеліла роздягтися до трусів. Мельник не особливо комизився - він просто не мав на це сил. Обдивившись побите тіло, Ольга знайшла на спині ще один свіжий шрам, чухнула до себе і принесла картату дешевеньку косметичку, звідки дістала бинт, вату, пластир, зеленку, йод і ще жмені якихось упаковок із пігулками. Кілька з них вона тут же звеліла йому ковтнути, причому Віталія зовсім не цікавило, чим саме Ольга його труїть. Так само покійно він дозволив обмазати себе йодом і позаклеювати шматочками пластиря. Поки білявка надавала першу допомогу, він коротко розповів про свою пригоду.

- Виходить, вони за вами стежили?

- Думаю, так. Коли чесно, я недооцінив цих маромоїв. Швидше за все, вони не збиралися квітатися зі мною саме сьогодні. Але обставини склалися на їхню користь. Де вони

отаборилися, не знаю. Зате тепер точно знаю: вони вирахували мою машину. Побачили, як „Нива” їде кудись на ніч глядачі. Припустили, що я повертатимуся назад по темному. Від Люди я вже сьогодні дізнався, що один із них - місцевий. Тому знає, як краще їхати сюди вночі. Лишалось тільки зробити засідку в зручному місці і чекати.

- Вам у міліцію треба...

- Оцього якраз ні. Доведеться пояснювати причини. Розповідати ментам спочатку про нашу вчорашню пригоду зі стріляниною. Відповідно сказати, що в мене при собі була вогнепальна зброя, яку я зберігав незаконно. І більше того - тепер ця зброя знаходиться в більш небезпечних руках, ніж мої. Та це тільки початок. Знаєте, що почнеться далі? Менти захочуть з'ясувати для себе причину вчорашнього конфлікту. Тут впливе наш друг Антон зі своїми історіями про річкових чудовиськ. Самі здогадаєтеся про подальший розвиток подій чи вам підказати?

- Добре, - зітхнула Ольга. - Але ж не можна залишати все це просто так. Ця четвірка небезпечна, тепер ще озброєна... Треба щось робити...

Вона далі лишалася в халатику, під яким нічого не було. Ця думка не давала шувльзі спокою, і він не гнав її від себе. Хоча й не міг пояснити собі толком, що з ним раптом почало творитися. Можливо, після бою воїнам у всі часи гостро хотілося жіночої ласки...

- Треба щось робити, - повторив він за нею. Халат стовбурчився на грудях, і Мельник нарешті не витримав - провів по цим півкулям рукою.

Раз. Ще раз. Опору не відчув - Ольга сиділа і спокійно, навіть без подиву, дивилася на нього. Рука стала сміливішою, ковзнула за викот халата, і ось уже спрагло м'яцкала шовковисту шкіру грудей, пальці торкнулися соска, відчуваючи, як він поволі твердішає. Друга рука вже мандрувала вниз, пестячи стегно...

Потім Ольга підвелася, скинула халат, накинула гачок на двері, засмикнула завісу, вимкнула світло, тихо промовила:

- Не ворущись...

Пухкі губи торкнулися неголеної щоки. М'які руки легенько пройшлися тілом. Її голова посунулася нижче, ще нижче, і губи вже знайшли його набряклу плоть, язик пройшовся по ній знизу вгору...

До ранку Мельник не згадував про біль у всьому тілі.

А коли з першим сонячним променем, що пробився крізь завісу, Ольга підвелася з ліжка, поцілувала його заклеєний пластирем шрам між лопатками, накинула халатик і вислизнула з дверей. Віталій не мав сил навіть для того, аби підвестися і зачинитися за нею зсередини. Поки вона була поруч, дрімати доводилося уривками, і тепер, знесилений, він із почуттям виконаного обов'язку провалився в сон. Так само не відчуваючи болю в розлабленому тілі - лише приємну втому.

Годинник показував половину п'ятої ранку.

Мельник так і не запитав Ольгу, чи не з'явився зниклий Кулаков. А вона збиралася сказати йому, що Антон так і не повернувся, але справи почали розгортатися зовсім у іншому напрямку.

Цей дивак із своїми проблемами просто вилетів у неї з голови. Згадала, коли так само вкладалася спати після безсонної та не нудної ночі. Та сон здолав її дуже швидко, і, засинаючи, вона заспокоїла себе: нікуди він не дінеться. Божих людей Бог береже.

14. Тихий серпневий ранок

Антон Кулаков прокинувся від холоду.

Рвучко сівши і відкинувши картатого пледа, він роззирнувся довкола і виявив себе на невеличкій лісовій галявинці. Холодом тягнуло від води: Тихий Затон був у якихось п'яти метрах від нього. Мабуть, він спеціально обрав таке місце, за кущами - якщо хтось з'явиться на воді чи з води, не відразу помітить його засідку.

Мабуть...

Коли це почалося, Кулаков точно не знав. Та останнім часом він став помічати за собою провали в пам'яті. Ось він виходить з дому, сідає в маршрутку, і тут клац - наче хто світло вимкнув. Умикається воно, коли він уже на місці. Там, куди збирався. Чи на роботі, чи просто серед Чернігова по дорозі в бібліотеку чи комп'ютерний клуб. На персональний комп ще не заробив і не скоро заробить, а в Количівці такого задоволення нема. До дорослого дивакуватого дядька в клубі давно звикли, тим більше, що він нікому не заважав. Пірнувши в безмежжя Інтернету, вишукуючи і читаючи потрібну йому інформацію та листуючись з такими ж, як сам, дослідниками незвіданого, Кулаков забував про все на світі. А раз так, то всі забували про нього.

Поки що ці „вимкнення” жодної шкоди ані йому, ані оточуючим не робили. Антон підозрював: у такі моменти, які насправді розтягувалися на хвилини, а то й години, його місце в реальному світі займав хтось інший. Зовні такий самий Антон Кулаков, з усіма характерними для нього звичками, тільки інакший.

Скажімо так - дублер. Щось на зразок другої половини. Темна вона чи світла, поки не ясно. В усякому разі жінка, з якою він жив, теж помічала того Дублера, але нічим особливим від тієї людини, до якої вона звикла, він поки не відрізнявся. Хіба погляд ставав якійсь нерухомий. Кулаков починав дивитися в одну точку, на всі звертання до нього відповідав трошки загальмовано і ніби механічним, більш глухим, ніж завжди, голосом. Координація рухів та орієнтація в часі та просторі при цьому не порушувалася. Той, кого Антон прозвав Дублером, прекрасно знав, хто він, де, скільки йому років і чого хоче, а також упізнавав знайомих і навіть спілкувався з незнайомцями.

Цього Антон Кулаков боявся найбільше. Коли він знову ставав самим собою, в нього не виникало жодного бажання активно спілкуватися з незнайомими людьми. Трапляються, звичайно, винятки. Вчора, наприклад, ті чоловік та жінка врятували йому життя, і тут він не перебільшував. До того ж зовсім випадково виявилось, що обидва бодай чули про загадкову істоту, котра живе в бездонній глибині Тихого Затону. Правда, вони заперечували надприродне походження цієї потвори, як і взагалі існування чогось подібного. Тільки вони не одні такі.

Саме для того, аби довести це і хоча б вистежити підводне чудовисько, він і з'явився поруч із цим самим зачарованим місцем. Його ще називають проклятим, але Кулаков вважав такі заяви звичайнісінькими бабськими забобонами.

Сонце поволі сходило. Антон глянув на годинник - без трішечки п'ята ранку. Помацав лице - воно свербіло від комариних укусів. Видно, цієї ночі вони влаштували собі нічогенький бенкет довкола нього. Трошки поболювала голова, і саме ця обставина дуже непокоїла Кулакова.

Напередодні, коли його лупили четверо подонків, йому не вдалося зовсім уже вберегти голову. Кілька раз по черепу серйозно перепало. Можливо, саме це стало причиною, що вчора за цілий день його перемикало кілька разів. Такого за собою він не пригадував. Іноді Двійник узагалі не з'являвся по кілька днів, навіть тижнів. А тут за один день світло „вимикалося” не менше чотирьох разів.

Ні, звісно, він хотів нарешті захватитися десь поблизу Тихого Затону з вечора, коли ніхто не бачить, перележати до ранку і таки дочекатися моменту, коли потвора бодай визирне з води. За впертими чутками, на полювання Воно виходить саме в цей час, із першими сонячними променями. Так, Антон навіть готувався до нічлігу в лісі: прихопив шмат брезенту, плед, ліхтарик, кухонний ніж та надувну подушку. Випросити пістолета в молодика на ім'я Віталій не вдалося, тож доведеться в разі чого боронитися ножиком. Коротше, він збирався, це факт - але як саме він учора зібрався і коли пробрався сюди, на берег затону, він не знав.

До того ж Дублер уперше серйозно підвів його. Він не потонув, перепливаючи річку на гумовому човні, спеціально позиченому в сестриноного чоловіка. Зятьок дав, аби тільки Антон відчепився - стосунки з родичами були не найкращими. Значить вони вдвох перепливли на цей берег, а далі Дублер провів „виключеного” Кулакова до затону тією стежкою,

яку той знайшов, блукаючи околицями. При цьому теплі речі, светр та брезентова тужурка, чомусь лишилися на базі. Ясно, тут хто завгодно змерзне. Але сам цей факт не на жарт збентежив і перелякав Антона. Виходить, він, періодично „вмикаючись” і „вимикаючись”, перебував у іншій реальності майже півдня. Тоді як Дублер, завжди такий старанний, цього разу забув зробити деякі заплановані Антоном справи.

Справді, кілька ударів по голові могли все ускладнити.

Після того, як все скінчиться, треба піти до лікаря. Нехай кладе в лікарню, обстежує і лікує. Його давно в лікарню посилали, але тепер він буде не простим пацієнтом. Він зробить відкриття, воно напевне стане сенсацією нового тисячоліття, тож такий пацієнт, як Антон Кулаков, відразу зможе зробити честь, і заодно - рекламу не лише кращим чернігівським, а й кращим київським лікарням.

Він давно відчував гостру потребу спокійно полікуватися. Особливо це стало зрозуміло, коли Дублер почав становити для нього певну загрозу. Коли потроху ставав некерованим.

Перекидаючи брезент так, аби вийшла позиція, з якої найкраще спостерігати зі свого сховку за темною водою затону, Кулаков улігся на живіт, поклав ножа праворуч від себе, на відстань витягнутої руки, а сам загорнувся в плед із головою. Лишалось чекати. Він чомусь був певен, що ці четверо справді підготовують річкове чудовисько. Наприклад, приносять йому людські жертви. За це Воно щедро одарує їх рибою. Яку ті, в свою чергу, з успіхом продають людям на базі. Навіть, за його спостереженнями, постачають свіжими карасями та лящами декого в Козубах.

Вони точно злигалися з нечистою силою. І він це доведе. Тоді з нього, Антона Кулакова, нарешті перестануть кепкувати.

Годинник показував двадцять по п'ятій, коли на Тихому Затоні почало щось відбуватися. Спочатку хлюпнуло, наче під водою плаває крупна риба. Потім щось зашелестіло в прибережному очереті. Антону раптом стало страшно. Він навіть уявити собі не міг, що саме тоді, коли омріяний і жаданий момент істини, заради якого він підставив голову під удар, почне невмолимо наблизитися, його охопить тваринний переляк. Першою думкою було тікати, та тіло ніби хтось притис на землі важким пресом. Нічого не лишалося, як вичікувати, що ж буде далі.

Рука Антона простягнулася до ножа. Намацала дерев'яне руків'я. Здається, стало трохи спокійніше.

Тим часом у воді знову хлюпнуло. Цього разу не виникало сумнівів - із чорної глибини піднімається на поверхню темної води щось справді жахливе. Чому люди поки не придумали назви. Антон зіщулився за кущем, та при цьому не зводив очей з води.

Нарешті просто в нього на очах Воно повільно виринуло з-під води.

Спочатку Кулаков не повірив власним очам. Він очікував побачити яку завгодно потвору. Він уже наперед її боявся.

Але те, що піднялося з води і посунуло до берега, не вкладалося в жодну його уяву.

Саме в цю мить його вперше за багато років осяяло.

Він не стримався. Підхопився на рівні ноги і відчайдушно закричав, розмахуючи в повітрі ножем.

Тільки просвітлення не встигло закріпитися в його запаленому мозкові. В очах раптом стало темно. А той, кого він називав Дублером, не опирався - покійно дозволив затягнути себе в воду.

І мовчки прийняв смерть.

15. До баб не бігати

Прочувавшись на початку дев'ятої ранку від наполегливого стуку в незачинені двері, Мельник хотів, як звичайно, зіскочити з ліжка. І не зміг - усе тіло боліло. Все ж таки він, крякучи, підвівся, якимось натягнув шорти, бо після вчорашньої шаленої ночі так і лежав

голий, і впустив Обухівського. Який привів із собою опецькуватого дядька в форменій літній міліцейській сорочці з начепленими на ній погонами старшого лейтенанта.

Опецьок виявився козубським дільничним, прізвище якого Мельник навіть не намагався розчутити. Аби було якесь заковирчає, точно зафіксував би в розбитій голові. Але вони виявилось аж надто простим - чи Петренко, чи Павленко, чи Сидоренко. Не це головне: сільські хлопці йшли рано по рибу, і побачили чужу понівечену машину на березі. Бігом розбудили дільничного, а той сів на велосипед і навідався до Обухівського. Начальник бази, звичайно, впізнав „Ниву” новенького охоронця. І обидва негайно вирішили перевірити, чи на місці потерпілий.

Побачивши його, обидва зрозуміли - розбита машина для Мельника навряд чи стане невиною. Помілилися: Віталій якось не надав значення тому, що „Нива” лишилася на місці сутички. Вірніше, в нього стрельнуло в голову - а як же „тачка”! Тільки чомусь він вирішив, що нападники заберуть її в якості бойового трофею.

Коли Обухівський з дільничним провели його до того місця, де хлопці знайшли машину, Мельник, побачивши залишки свого авта, швиденько прокрутив ситуацію в голові і відразу зрозумів - має справу якщо не з професіоналами, то явно не ідіотами. В усякому разі, Лютий, на практиці знайомий з застосуванням статей кримінального кодексу до громадян, знав, що робить. Пацани могли забрати „Ниву” собі. Але навіть якби вони покаталися і кинули її десь при дорозі, в салоні та на „бублику” все одно б лишилися їхні „пальці”. Отже, факт незаконного заволодіння чужим транспортом. Тобто, вже стаття на рівному місці. До того ж вони ще не знають точно, з ким мали справу. Чоловік, на кого вони напали, запросто міг упізнати їх і написати заяву. Для ментів раніше судимий Юра Лютик, який знову попався - цінна знахідка. Напад із завданням тілесних ушкоджень - раз, викрадення машини - два. До того ж де гарантія, що потерпілий не заявить про зникнення еної суми в доларах США. Тут уже збройне пограбування, причому Лютого, як раніше судимого, зроблять ватажком банди і розкрутять так, що мало не буде.

Тому найкращий вихід - не чіпати авто. Годі нехай собі терпило пише хоч десять заяв: у нього немає доказів. Ясно, Лютий теоретично може організувати напад на людину. Тільки все це, громадяни судді, слова. Мало кого він там у темряві бачив! Це не підстава для того, аби хапати перших-ліпших пацанів, до того ж - призовного віку.

І вони обмежилися тим, що вимістили на машині ту лють, яку не встигли до кінця вимістити на її хазяїнові. Потрошили скло. Розпороли сидіння та обшивку всередині. Попроколювали колеса. Вирвали з м'ясом дротики запалювання. Кудись викинули ключі, їх Шульга так і залишив у машині, коли виходив. Розгатили панель з приладами. А саму „Ниву” перекинули на бік. Якщо вона і підлягала ремонту, то за такі гроші легше купити нове авто.

До того ж, машина не Мельника - казенна. Хоча Обухівському і дільничному з Козубів про це навряд чи треба знати.

Так само Віталій не збирався їм казати про мобільник, так само виділений Зарубою для роботи. Телефон лежав у кишені куртки-штормівки, в якій Мельник стрибнув у воду і яку скинув, борючись із течією та вином. Він узагалі поки що не збирався казати їм, що знає своїх кривдників. Бо, як він логічно пояснив учора Ользі, відразу виникне маса непотрібних запитань, і на них доведеться давати логічні відповіді. Аби пацани не чіпали машини, вчорашню нічну пригоду можна було реально спустити на гальмах. Тепер доведеться якось викручуватися.

Правда, була ще одна неприємна і небезпечна обставина. Четвірка під проводом Юри Лютого тепер була озброєна не лише ножиками, металевими прутами та шматками ланцюга. На руках у групи був ствол - його, Віталія Мельника, пістолет. Вогнепальна зброя, на яку в нього не було жодних документів. Як колишніх опер-убійник і просто як доросла розумна адекватна людина від не мав права приховувати від представника місцевої влади такий факт. Рано чи пізно пістолет вистрілить, і це буде на його, Віталія Мельника,

совісті. Але, знову ж таки, тоді доведеться пояснювати речі, яких він поки що не мав права пояснювати стороннім.

Кінець кінцем, тут він на роботі. Втрачена зброя - його особистий промах. Тому, не обговоривши ситуацію з Зарубою, він не хотів обговорювати її ще з кимось.

І все одно Мельник лишався заручником ситуації. Адже за подібних обставин відмова писати заяву виглядала б щонайменше дивно. Тому довелося зіграти обурення та лють, на що дільничний зреагував дуже просто:

- До баб козубських бігаєш?

- Чого це?

- Того це. Твою „Ниву” біля сільмагу бачили. Селом ти на ній учора катався. Не думай, у нас незнайомі машини на раз випасають. Коротше, за бабу отримав?

- Слушай, старлею, я колись таким, як ти, був, - Мельник торкнувся синця на вилиці, скривився, легенько почухав забите місце: - Їх четверо було чи п'ятеро, не про це мова. Я один, їх багато. Вони мені от тачку розхерачили. Скажи, мені вигідно, аби ти їх зараз затримав у в міліцію здав? Вигідно?

- Ясний хрін, - дільничний з розумінням глипнув на Обухівського. - Ти в нас фраєр городський. Посадиш сільських хлопців, а потім їхні родичі кабанів почнуть колоти, аби від тебе відкупитися і справу до суду не доводити.

- Бач, розумний ти мужик. Раз так, то мені вигідно сказати, до якої я баби на палку чаю ходив. Ти своїх усіх знаєш, раз-два - і готово. Вирахуєш усю компанію за нефіг шо, скажи?

- Скажу.

- Виходить, аби я таки до баби їздив, я б тут же її назвав. Хрін із нею, з честю жінки. Гу-сарів давно нема, а джентльмени всі в Англії. Так чи ні?

- Ну, так... Ти до чого це закручуєш?

- До того, старлею, що аби я, зацікавлена особа, правда з якоюсь вашою бабою каламутив, ти б це вже знав. Так що ця версія не дієздатна. Шукай іншу.

- Яку?

- Ти сам думай. Факт тобі, як кажуть, на лице: вчора пізно вечері, десь після двадцять першої, на мене, штатного охоронця бази відпочинку „Метеорр”, яка до речі, майже приватна власність відомого в області підприємця, напали невідомі бандити. Побили, понівечили машину. Цього досить? І зайвий раз тобі нагадаю - нічого особистого. Жодних розборок на ґрунті ревнощів. Між іншим, я з гостей їхав. Був у вашого діда Івана.

- Шалиги?

- Ага. По справах до нього їздив, особистих. Дещо мене цікавить з історії тутешніх країв. Назвався я йому кіносценаристом - не охоронцем же з турбази представлятися! Людям так званих інтелігентних професій старі сільські інтелігенти більше довіряють. Можеш перевірити, валяй. Тільки я цього все одно так не залишу.

- Та воно так... Відморозків знайти треба, канєшно..., - дільничний пошкріб потилицю. - Слухай, земля, може простіше все? Ти часом до Людки, тієї, що на базі в будці всяким різним торгує, нічого не мав? Нехай навіть просто так, жартома підморгнув. У неї тут кавалерів - йо-о-о! Між собою, буває, розборки влаштовують.

- Дуже популярна?

- Дівка - ти що! Там і родичі стоять непогано. Поросят тримають, м'ясо-сало, всі діла. Батьки так само на базарі в райцентрі своє постійне місце мають. Не бідні вони люди, та й сама Людка бач як прилаштувалася. Піди в селі роботу пошукай... Ось її кавалери і могли подумати... ну, розумієш...

- Ти, старлею, всі версії перевіряй. Тільки я ще раз кажу: ні з Людкою вашою, ні з ким іншим нічого такого в мене не було. Я взагалі тут третій день...

- А вже в дюндель отримав, - буркнув Обухівський. - Так, ну, ви розбирайтеся, я...

Противно запіпікало. Дільничний поліз до кишені і витягнув старенький, явно беушний мобільник. Ясно, при його роботі без стільникового телефону нікуди.

- Алло... Ну? Блядь... Недалеко, зараз буду. Хай нічого там не чіпають і міліцію з району викликають. Все, - роздратовано натиснувши на „відбій”, старший лейтенант заковиристо виматюкався і витер тильним боком долоні спітнілого лоба.

- Що таке? - насторожився Обухівський.

- От же ж день починається, туди його... Це ваші сусіди, з „Металіста”. Там у них біля пляжу потопленик. А вчора ввечері не було...

16. Як поросся

На міліні застрягло сухе дерево.

Звідки воно впало в воду і чому застрягло саме тут, ніхто не знав. Упорядковуючи пляж, працівники „Металісту” намагалися витягнути його трактором, підчепивши тросом. Не вдалося - дерево засіло в піску міцно. Лишалось чекати, поки вода спаде, і спробувати ще раз. Поки що купатися людям воно не надто заважало.

Тіло зачепилося за гілки цього дерева.

Серед тих, хто відпочивав на цій базі, були такі, хто любить купатися на світанку. Любителі ранкового купання, як і шанувальники нічного, є практично на кожній базі відпочинку. Двоє молодих людей, хлопець та дівчина, купалися на початку сьомої ранку. Трупа ще не було. Його знайшов місцевий рятувальник о восьмій сорок. Як раз тоді, коли Мельник у супроводі Обухівського і дільничного оглядав побиту „Ниву”.

Турбаза „Металіст” так само була територією козубського дільничного. Звісно, Обухівський і Мельник подалися за ним на місце пригоди. Від пляжу „Метеору” до пляжу „Металіста” трошки більше тридцяти метрів. Поки йшли, Віталія діставали погані передчуття. Вони підтвердилися, коли він побачив тіло. Навіть стоячи на березі, він упізнав Антона Кулакова.

Його оригінальну зовнішність ні з чим не сплутаєш.

Упізнав його і Обухівський. Тільки, на відміну від Мельника, він не тримав у пам’яті імена та прізвища кожного свого відпочивальника. Знав лише візуально, хто з якого будиночка.

Так вони стояли і дивилися, як течія смикає позбавлене життя людське тіло, поки не наспіла міліцейська машина з району і разом - „швидка допомога”. Шульга насилу стримався, аби не попроситися оглянути тіло. Замість того повернувся хотів уже йти, відчуваючи потилицею підозрілий погляд Обухівського. Та сьогодні явно був його день. Або, коли бути точним, його ранок.

На березі почалася вистава, свідком і навіть учасником якої Віталієві доводилося бути за роки служби в розшуку не раз, не два і навіть не десять. Починалося банальне з’ясування стосунків. Менти з райвідділу і санітари гарикалися, чия це робота - лізти в воду і витягати на берег потопленика. Зазвичай подібні розмови виникали, коли труп чи шматки людини знаходили в темних брудних підвалах, на смітниках чи ще в якихось малопріємних місцях. Причому Віталій сам був не від того, аби зіпхнути на когось цей малопріємний обов’язок.

Але зараз не та ситуація.

- В чому проблема, мужики? - голосно запитав він і під супровід погляду Обухівського, котрий ніби-то вважався його безпосереднім начальством наблизився до сперечальників.

- Ти хто такий взагалі? - тепер на Мельника так само підозріливо дивилися ще кілька пар очей.

- Я взагалі охоронець із сусідньої бази. Віталік, якщо треба назватися. Он моє типу начальство стоїть.

- Документи є? - поцікавився мент, який поведився як старший групи.

- Пройдемо до мене - покажу, коли вони тобі треба. Я чого - може, допомогти? В смислі, сплаваю і витягну вашого покійничка. Чого, мені не в падло...

- Що не в падло - видно. А ось на хріна тобі з цим вошкатися?

- Мужики, не треба - я не буду нав'язуватися, - виставив руки перед собою Мельник. - Просто чую, у вас тут якийсь тертя довкола цього, а він же там плаває. Йому, ясно, вже все одно, тільки ви не скоро домовитеся, а вже он люди збираються...

Справді, біля виходу до пляжу вже тупцяло кілька цікавих.

- Петровичу, хай лізе, коли не боїться, - озвався один із райвідділівських. - Його і правда діставати треба. Ми йому навіть пляхан викотимо, га-га-га! За вредність, бляха!

Старший знизав плечима, витер лоба, дістав з кишені пачку дешевих цигарок без фільтра і відійшов, мовчки даючи несподіваному помічнику свободу дій.

Скинувши кросівки, Мельник поволі ступив у воду. По тіло пробігли дрижаки - вона була теплою, біля берега - навіть дуже теплою, але від часу його нічної боротьби з течією не минуло й півдоби. В цій воді йому навіть без потопленика раптом стало незатишно. Відкинувши дурні думки, Мельник побрів до дерева. Біля нього вода сягала трошки вище грудей, але стрімка течія знову нагадала про підступну силу Десни, збиваючи чоловіка з ніг. Він піддався, ліг на воду, зробив два сильних гребки і буквально наштовхнувся на труп.

Тримаючись однією рукою за гілку, Віталій подивився в обличчя Кулакова, якого цього разу вони з Ольгою так і не змогли порятувати. Воно виглядало з води, довкола, наче портретна рама, колихалося розпушене довге волосся. Його обличчя в смерті залишило по-дитячому здивований вираз. Видно, вода несла його так, що само обличчя опинилося практично не пошкодженим.

Опустивши погляд нижче, Мельник побачив спереду на животі велику дірку.

Серце закалатало сильніше. Він рвучко потягнув тіло на себе, одночасно вивільняючи його з гілок і перевертаючи спиною догори. Отвір на протилежному боці був вужчим, таким же рваним. Кров звідти вже давно не йшла.

Спеціальної експертизи не треба, аби дійти висновку: Антона Кулакова вдарили спереду чимось гострим і довгим.

Виглядало, ніби його просто закололи. Як порося.

Більш докладно оглядати тіло в Мельника не було часу. Тоді його особиста зацікавленість у такому огляді точно була б помічена. Закусивши губу, Віталій взяв тіло за волосся і повільно потягнув до берега.

Застрахуватися від непотрібних розмов із ним дуже просто. Треба лише знайти в когось мобільний, набрати Зарубу, в двох словах пояснити ситуацію і попросити, аби той якийсь чином, нехай навіть прямою своєю владою, спробує заткати рота не в міру цікавому начальнику бази.

На короткий телефонний дзвінок Мельник вирішив розкуркулити Ольгу. Після того, як він витягнув труп, його ніхто особливо не тримав. Побачивши явний кримінал, райвідділівські заметушилися, дільничний голосно заматюкався, і ось його Віталій розумів: за один ранок два потерпілих на ввіреній дільниці, причому одного ледь не вбили, а другого проштрикнули на смерть і кинули в воду.

Він нічого не пояснив Обухівському, чим точно викликав уже погано приховану неприязнь до своєї особи. Ользі сказав лише, що Кулакова вбити і йому треба подзвонити, бо його „трубі” гаплик. Та мовчки протягнула мобільний і навіть не образилася, коли нещодавній коханець відійшов подалі від її вух.

Заруба вислухав його звіт, жодного разу не перебивши. Потім не звелів, не наказав - попросив залишатися на місці, більше нічого не робити, по можливості виконувати свої прямі обов'язки чи хоча б працювати на публіку, пообіцяв заспокоїти Обухівського і максимум сприяти тому, аби уникнути найменших проявів паніки.

Чекати - значить, чекати. До вечора Мельник нічим іншим не займався, окрім як то бродив довкола понівеченої „Ниви”, то тинявся по пляжу, ловлячи на собі цікаві бісики, то займався сексом із Ольгою в її будиночку - того дня новоспечені коханці зробили це двічі: до обіду та після. Перший раз це було швидше фізичне злягання. Білявка коротко сказала

йому: „Ходімо”, завела до кімнати практично за руку, скинула обидві частини купальника-бікіні і лягла, відвернувшись. Кохалися мовчки, зате потім її прорвало - почалося каяття. Вона кричала, що винна в смерті цього нещасного, бо забула сказати озброєній досвідченій людині про те, що бідолаха не повернувся додому зі свого божевільного полювання. Заспокоєння тривало кілька годин, аж поки Ольга знову не віддалася йому: цього разу так само несамовито і бурхливо, як учора вночі. Відпочиваючи після любовощів і дивлячись у нефарбовану фанерну стелю, Мельник цілком серйозно прийшов до думки, що сьогодні двічі мав секс із двома різними жінками. З цією думкою він навіть задрімав.

Більше вони про вбивство не говорили. А під вечір з'явився особисто Заруба.

- Бачив, бачив. Типовий вандалізм, скажу я вам, Віталію. Машину треба якщо не в музей, то хоча б на тиждень десь на людному місці поставити: краще всякої профілактики злочинності буде.

- Ми тут не займаємося профілактикою злочинності. Справа взагалі не в потрощеній машині, навіть не в мені. Явне вбивство. Жодних привидів - привиди не орудують довгими гострими предметами!

- Ножами для коління свиней, - уточнив Заруба.

- Що?

- Нічого. Вам хіба за вашу практику не доводилося бачити різні знаряддя вбивства людини? Бувають кухонні ножі, трапляється - манікюрні ножиці в сонну артерію на шиї встромляли, хіба ні? У вас же була така справа три роки тому, коли дівчинка-наркоманка вбила так свою маму, бо та не давала їй грошей на „колеса”...

- Ви можете перерахувати всі мої справи?

- А як же! Я ж не двірника наймаю, діло серйозне.

Вони стояли в сутінках на березі Десни і дивилися, як червоне сонце повільно сідає за обрій. Дзижчали комарі, чоловіки лїниво відганяли їх руками від облич.

- Добре, не про мене мова...

- Правильно, не про вас. Не треба, Віталію, сприймати мене як такого собі фокусника. Кролика з капелюха я пере вами виймати не стану, мої реальні, не магічні можливості ви вже знаєте. Тому не питайте про походження інформації, краще сприймайте її і робіть висновки. Я, нагадаю, слухав вас і не перебивав.

- Вибачте...

- Отак краще. Значить, Антонові Кулакову справді нанесли удар просто у центр живота. Спочатку було невідомо, чим же його били, та потім, коли оглядали місце споєння злочину, один із наших рятувальників, який допомагав при цьому, знайшов у кількох метрах спеціальний сталевий ніж, який називають колюн і спеціально застосовують, коли колють свиней. Він є в господарстві кожного, хто тримає цих тварин і годує на продаж. У Козубах таких маленьких господарств два...

- Стоп-стоп, хіба знайшли місце, де Кулакова вбили?

Заруба зітхнув.

- Ви, Мельник, досвідчений опер, але чомусь я, досвідчений фінансист, мушу вам пояснювати різницю між поняттями „вбили” і „нанесли удар”.

- Що ви маєте на увазі?

- Те саме, про що ви подумали. Місце, де могли вбити Кулакова, підказав я, коли отримав сьогодні через свої зв'язки інформацію про результати розтину. Звісно, не сам побіг у міліцію, мої припущення передали ті, кому слід, тим, кому треба.

- Ваші припущення?

- Дасте ви, нарешті, сказати! - Заруба починав злитися. - Результати медичної експертизи однозначні: довгим гострим предметом Кулакова проштрикнули вже після смерті. Дійшло? Спочатку він помер, а потім його проштрикнули.

- Для чого?

- Отепер ви точно починаєте мене розчаровувати, Віталію. Дізнатися це - ваша робота, я вам за це плачу. Ви не дослухали головного: від чого, по вашому, помер Кулаков насправді?

- Від чого? - як папуга, повторив Мельник.

- Захлинувся водою. Хімічний аналіз води мені дуже добре відомий. Тепер дійшло?

- Тихий Затон?

- Нарешті! Ви, коли мужньо витягали тіло з води, відволіклися на рану в животі. А медицина каже - причиною смерті стала механічна асфіксія, що одночасно супроводжувалася проникненням води в легені потерпілого. Простіше кажучи, його затягли під воду за шию і там душили. Далі - справа техніки. Опергрупа виїхала на Тихий Затон, я попросив двох тутешніх рятувальників, що так само працюють на мене, бути присутніми в якості пойнятих і заодно допомогти при потребі. Знайшли місце, де Кулаков лежав, знайшли сліди волочиння по вологій землі, почали шукати ще - і мій хлопчина знайшов колюна. Хто і для чого штрикнув нещасного після смерті, поняття не маю. Човен, до речі, там же знайшли - на смужки порізаний. Мабуть, тим самим ножем. Ну, то хто з нас правий?

Сліди волочиння.

Кулакова тягнули до води і затягнули під воду.

Вираз подиву, що застиг на обличчі. Він таки справді *когось*, а швидше - *щось* побачив. І це його не стільки перелякало, скільки здивувало.

А може, Антон Кулаков не встиг здивуватися, коли Воно...

Знову Воно. Отже, темна вода таки справді ховає щось незрозуміле...

- Відчуваю, Віталію, я дав вам досить інформації для роздуму, - втрутився в думки Мельника Заруба. - На жаль, не можу поки що дати вам новий засіб зв'язку. Технічні проблеми - якимось не подумав, що під час пригод у вас уже немає мобільного. Ми це виправимо, думаю, досить скоро. Поки що мушу лишати вас із цією інформацією. Постарайтеся більше не дзвонити з випадкових телефонів і активізуйте дії замість того, аби битися зі шпаною. У мене на території вже п'ята жертва невідомо чого.

Тепер у голосі дзвенів метал. Та й прощальний потиск руки був відчутно сталевим.

17. „Я - смерть твоя!”

Уночі Мельник довго не міг заснути, і не тому, що досі боліли отримані в бою синці. Він по кілька разів прокручував у голові всю інформацію, отриману за останні дні, намагався вибудувати хоча б якісь логічний ланцюжок, і поки що йому це не вдавалося.

Одна деталь аж ніяк не вписувалася ані в його доводи, ані взагалі в логіку.

Так усе виглядало коли не зовсім типово, то принаймні знайомо та звично з огляду на звичай дня сьогоднішнього. Є четверо молоденьких відморозків, один із яких до того ж не раз судимий. Інші ще не нюхали нар, хоча не раз, напевне, опинялися на кілька годин у „мавпівнику” райвідділу чи звичайного міліцейського відділення, що лише додавало їм гонору. Один із цієї четвірки - місцевий. Тому дуже добре знає тутешні рибні місця. Пацани вирішують час від часу наїжджати до нього в гості, жерти-пити-засмагати, а заодно трошки піднімати копійку. Для цього треба лише вичистити чужі сітки та екрани, словом - поцупити чужий улов, продати його відпочиваючим, а то й взагалі вивезти в місто і реалізувати там. Проста математика - кілограм лящів тягне сьогодні гривень на вісім, це реально півтора бакси. За раз четвірка натирить рибки кілограмів на десять, коли не більше. Коротше, баксів двадцять за раз вони з води виловлюють.

Хтось може подумати, що це не так багато. В усякому разі за таку суму не вбивають. Але Мельник прекрасно знав - сьогодні вбити чи скалічити людину можуть і за двадцять гривень. Або просто так, заради дурної забави. В усякому разі він особисто переконався, причому останній раз - на власній шкірі: четверо пацанів під проводом свого ватажка Юри Лютого ще не склали ціни людському життю. Тому легко можуть забрати його просто так, задурно. А після того, випиваючи або покурюючи косячок, пригадувати вголос

найбільш смачні подробиці розправи і дурнувато ржати при цьому. Лютий - справжній молодий вовк, для якого кілька ходок у зону вийшли не перевихованням, а кількома курсами кримінальної самоосвіти. Через те він такий злий, а приятелі його, включно з сільським парубком Чередою, так само не перевиховуються за ґратами. Лиш дорослої злоби набудуть.

Нехай це прозвучить цинічно, та Мельник готовий був відповідати за свої слова і щиро вважав: кожного з них, особливо - Лютого, хіба могила виправить.

Значить, ця компанія успішно трусить чужий улов. Їх застають за цим зайняттям раз - і вони, ймовірно, вбивають свідка. Поки що вбити голими руками ніхто з них не готовий, вогнепальної зброї нема, тому простіше всього - накинутися стадом, завалити, оглушити, затягти у воду і тримати, поки людина не захлинеється. Швидше за все, ідею міг подати Лютик. Просто забити носачами означає відразу підставитися. А так піди доведи, що рибалка не сам потонув. До того ж якщо в кого гарний човен, можна собі забрати.

На користь цього припущення - знову ж таки наявність у компанії Колі Череди. Перша жертва, той самий власник імпортного човна, був не місцевий. Черета знав це, тому дав „добро” на привласнення човна і вільне користування ним. Адже раз ні в кого з місцевих такого примітного човника немає, то в очі він тут кидатися не буде.

Далі можливі варіанти. Перший - цуценятам просто сподобалося вбивати. Вони понюхали крові, їх за це не посадили, і вони відчули азарт. Мельник знав, як це буває, особливо - з такими потенційними відморозками. Тому всіх інших вони могли вбивати просто так, зі спортивного інтересу. Другий - свідків їхньої діяльності справді виходило дуже багато. Як не ховайся, а мужики-рибалки все одно вирахують злодіїв. Тим більше, що почалися вбивства козубських жителів - обидві останні жертви могли просто впізнати Колю Череду.

Нарешті, нещасного Кулакова вони вбили із особливою жорстокістю, бо цей блаженний вже не раз траплявся на їхньому шляху і не просто траплявся, а вистежував компанію. Тут уперше з'являється холодна зброя - ніж для коління свиней. Трупони вони або скидають в Десну і віддають на поталу течії, або самі буксирують подалі від Тихого Затону.

Подібну версію можна прийняти в розробку навіть без натяжки. Аби не згадана вже обставина: ніж-колюн прохромив наскрізь уже мертве тіло Антона Кулакова.

Для чого тикати ножом трупи? Нема куди лють дівати? Може, вони тренувалися таким чином і далі збираються орудувати ножом уже по живому... Але ж у них пістолет є, могли б застрелити. Все одно на затоні постріл ніхто не почує, а послати кулю в людину декому навіть цікавіше...

Чи справді в темній воді щось живе?

Щось, що вимагає людських жертв...

Мельник гнав від себе думки про різних потвор та примар. Ясно сказано - тіло Кулакова волочили від того місця, де він ховався, до води. Раз *щось* може волочити людину, значить, це *щось* уже матеріальне. А примари, як всякий знає, не матеріальні. Раз в *чогось* є плоть, значить слід припускати: в воді живе не *щось*, а *хтось*.

Але хто, який Іхтіандр[4] може жити в Тихому Затоні?

Ольга не могла відповісти на це запитання. Власне, Мельник прикинув це, тому вирішив поки що не знайомити її з ходом своїх думок. Він узагалі ніколи не допускав до участі в розслідуванні сторонніх, не питав їхніх думок. Тим більше, що про його справжню роль у цій дивній історії ніхто на базі „Метеор” не знав.

У всякому разі, Мельнику дуже сподівався на це.

Він відчув, що готовий заснути, лише після того, як у голову прийшла проста і логічна думка - подивитися своїми очима на місце скоєння всіх злочинів. Тобто, особисто прогулятися на Тихий Затон.

Бажано в той час, коли там з'являються привиди.

З дідом Іваном удалося домовитися на диво легко. Мельнику здалося, що вчитель-пенсіонер відверто нудьгує. Власне, тому він, мабуть, без зайвої підозри поставився до повторного візиту „сценариста” і його проханню поїхати з ним уночі на затон, аби проникнутися духом цього місця. Дідусь навіть помітно пожвавився - все ж якась пригода, якась подія в розміреному та нудному житті сільського пенсіонера з вищою освітою.

Вирушили, коли почало сутеніти.

До того часу Мельник цілий день нудився, тинявся пляжем, купався, засмагав і навіть якось мляво реагував на товариство Ольги. Та, в свою чергу, відчувала - щось діється, але не особливо вникала в ситуацію. Обмовилася лиш: досі не відійшла від загибелі Кулакова, далі вважає себе частково винною в цьому, і взагалі - хоче скоро їхати звідси за прикладом подруг. Правда, натякнула білявка, стримує її лише його, Віталікова, присутність. Навіть готова ризикнути і спробувати все „по-серйозному”. На це Мельник тільки плечима знизав - жінки в нього вже були і благополучно кидали нестабільного мента. Однак вирішив не заважати Ользі - нехай спробує.

Але не тепер. Коли він зібрався плисти на Тихий Затон.

Дід Іван порадив саме сплавати туди. Берегом довго обходити, машини ж немає. По воді вони значно зріжуть шлях. До того ж, хитро посміхнувся він, так цікавіше. Є потрібна атмосфера. Мельник не сперечався: водою так водою. Тільки ж човна нема...

У Шалиги в хазяйстві гумовий човен знайшовся. Старенький, клеєний-переклеєний, зате, як запевнив дід, надійний і перевірений. Цілий вечір вони займалися тим, що перевіряли, чи не протікає він, а коли сонце поволі покотилося за ліс, почали збиратися. З горища пенсіонер витягнув невеличкий намет, правда попередив - двом буде тісно, та й дірка там у брезенті. Мельник заспокоїв його: сам він завбачливо прихопив із собою спальник. Комарі, правда, гризтимуть... Нічого, відмахнувся дід, є засіб проти них. Приймеш - і спати меш мертво. Не чутимеш, як кусають. У підтвердження своїх слів показав Віталію півтора літрову пластикову пляшку з-під лимонаду, рівно на дві третини наповнену вже знайомою Мельнику рідиною.

Самогон, п'ятдесят градусів. Куди ж на природу без самогону.

До всього дід поклав у торбу шматок старого сала, зчистивши ножом шар солі та жовтий наліт, кілька цибулин, огірків, помідорин, півхлібини. Туди ж засунув справжню німецьку фінку - військовий трофей його батька, - та емальованого кухлика. На фоні цих серйозних зборів корінний городянин Мельник виглядав кумедно зі своїм спальником і двома банками рибних консервів, куплених у Люди в вагончику. На ньому була та ж сама брезентова куртка, спортивні штани, кросівки та кепка-бейсболка з великим козирком. До того ж він почував себе якось невпевнено без зброї. Та нічого, окрім ножа-викидухи з набірною ручкою в нього зараз не було. Мельник сподівався, що зброя йому не знадобиться.

Коли опустився сірий вечір, дід Іван перехрестився і вони рушили.

До річки йшли мовчки. Так само мовчки, перемовляючись лише короткими фразами мами на зразок „бери” і „давай”, спустили на воду човна. На Шалізі були рибальські бахіли, він зайшов у воду і притримував човен, поки Мельник у своїх кросівках забирався всередину. Потім примостився сам на протилежному краю, але замість маленьких весел, якими зазвичай користуються в таких випадках завзяті рибалки, він витягнув з наплічника якусь алюмінієву трубку, почаклував над цією конструкцією, і ось уже тримав у руках розкладне алюмінієве весельце.

- Нічого собі, - вирвалося в Мельника.

- А ти як думав? Це мені колишній учень подарував. Не хотів мову з літературою вчити. Каже - не треба мені, я інженером буду. А інженерам книжки читати і грамотно писати не потрібно, у них мозок зовсім інакше влаштований. Таки бач, став конструктором. Правда, не в нас - за кордон виїхав, там такі більш потрібні, - говорячи так, Шалига працював своїм диво-веслом, повільно відгрибаючи від берега і вирівнюючи човен так, аби триматися перпендикулярно течії. - Оце приїжджав. Приходив, питався: „Що вам зробити, аби ви

побачили, чого я без ваших підметів із присудками досяг?" Ось я таке весло замовив. За півроку з німецького міста Регенсбурга посилку отримав. Там - оця цяцька разом із інструкцією. Інструкція. Ясно, німецькою, мені автор українською переклав і від руки написав. Безграмотно ж написано! Знаєш, він слово „весло” через „и” пише...

Мельник не знав, чи щось треба на це відповідати, тому вирішив промовчати. Так вони перетнули Десну від берега до берега і вилізли, коли довкола вже стояла справжня нічна темрява. Мельника відразу атакували комарі, та ніколи було з ними воювати - дід Іван розпорядився братися за один край човна, сам узявся за другий і вони понесли його до спокійного водоймища. Це місце Шалига назвав тихою Десною.

Тут справді було тихо, пахло болотом і прілістю. З-під ніг сипонули в воду жаби. Чоловіки знову спустили човен на воду, і коли сіли, Мельник відчув - течії зовсім немає. Він попросив у Шалиги весло, та не впорався - човен він його гребних вправ почав крутитися довкола своєї осі, і дід Іван, зітхнувши, забрав весло назад. У його руках воно стало більш слухняним. Човен тихо сунув через заводь просто до порослого кущами протилежного берега, який темнів попереду. Коли до кущів лишилося зовсім недалеко, Шалига попередив:

- Я розвернуся, а ти тримайся міцніше і допомагай.

- Як допомагати?

- Сам побачиш. Темно, так ти руки перед собою тримай. Аби м ні за що не зачепилися, бо човен розірветься - точно звідси не виберемося.

Мельник не встиг здивуватися, як дід Іван кількома гребками розвернув човен, і тепер він рухався кормою вперед. Віталієві лишалося тільки послухати його і виконати наказ, коли човен урізався в кущі.

Мельник закrywся руками від гілок і чекав, що вони тицьнуться об берег. Та цього не сталося - човен пройшов крізь кущі і вони опинилися в вузькому проході. Це була якась невеличка протока, котра, як зрозумів Віталій, вела до Тихого Затону.

- Не спи, йолки-палки! - попередив Шалига. Мельник пригнувся. Гілки черкнули по голові, мало не збивши з неї кепку. Виставивши перед собою руки, він відразу наштовхнувся на корч, що визирав з води, інстинктивно відштовхнув його від себе. Від поштовху човен гойднувся, та все ж таки ввійшов у потрібний фарватер. Наступний корч виявився ліворуч. Далі їх було ще кілька. Вони рухалися повільно, дід Іван лише торкався веслом поверхні води і так само намацував краєм весла в непролазній темряві корчі, відштовхуючись від них і не даючи човну зав'язнути.

Куща ставали все густішими, протока серед них - усе вужчою. Несподівано рука Мельника наштовхнулася на стовбур дерева. Вочевидь, це була верба, яка росла просто з води. Човен зупинився, і дід Іван, знавець цих місць, запитав чомусь пошепки:

- Дерево?

- Ага, - так само пошепки відповів Віталій.

- Бери направо, там місця більше. З лівого боку латаття густе по воді, заплутаємося - надовго сядемо.

- А тут глибоко?

- Не знаю, не міряв. Раз дерево росте, значить, дно десь є. Ти менше патякай, не гуляй.

Мельник слухняно відштовхнувся у правий бік. Човен обплив дерево і далі знов почав рухатися у фарватері між корчів. Якась гілка, що висіла надто низько, подряпала Віталію щоку, та він не зважав: його почала захоплювати сама пригода як така. Не важливо, що чекає попереду. Головне - процес: плисти в темряві вузьким проходом, долаючи різні перешкоди і невпинно просуваючись до кінцевої мети.

Вона не забарилася. Верболіз несподівано розсунувся, дід Іван зробив кілька сильних рухів веслом, і човен виплив із заростів. Уже вийшов місяць, ніч обіцяла бути світлою. У цьому тьмяному місячному світлі Віталій Мельник побачив Тихий Затон.

Він мав форму неправильного кола. Так, ніби його намалювала на білому аркуші паперу маленька дитина. Олівець стрибав у її руці, та вона все ж таки з'єднала краї кола, причому - абияк. На око Мельник не міг прикинути, тим більше - вночі, скільки затон бодай приб-

лизно займає в діаметрі. Але якщо дивитися на темні краї берегів, то не менше п'ятисот метрів. Ураховуючи нерівність берегів, з середини затону відстань до одного берега була меншою, до протилежного - трошки більшою. Місячна доріжка висвітлювала темні плями латаття, абияк розкидані по поверхні темної води. Довкола було тихо, якщо не рахувати комариного писку.

Дід Іван спрямував човна до найближчого берега. Вони врізалися в осоку, і Шалига, розвернувши човен боком, спробував дотягнутися веслом до краю берега. Мельник допомагав йому, хапаючись за очеретини і марно намагаючись підтягтися таким чином до твердої поверхні. Нарешті спільними зусиллями їм це вдалося, і Мельник обережно переступив на глинистий берег, зтягнув на нього човна і подав руку Шализі. Той не відмовився, вибрався на тверде і тепер вони разом витягли човен на траву далі від краю води. Віталій тільки тепер звернув увагу, що аж засапався, хоча нічого особливого, такого, що вимагало докладання сильних фізичних зусиль, він не робив. Здається, в кросівки таки набралася вода - в п'ятах щось хлюпало.

У наплічнику старого виявився ліхтарик. Світив він недалеко, але цього виявилось досить, аби знайти підходящу невеличку галявину, зтягнути туди човна і розпалити в її середині вогнище. При світлі багаття чоловіки поставили намет. Далі Мельник почав ладнати спальник, а Шалига - розкласти біля вогнища нехитру закуску.

Вони присіли біля човна, який перевернули догори дном. Кухлик був один, та в тому, аби пити по черзі, жоден із них не бачив жодної проблеми.

Циферблат Віталієвого годинника показував початок дванадцятої ночі, коли вони спорожнили пляшку під дідові історії. Потім Шалига поліз у намет, а Мельник насилу втратив усередину спального мішка. Дід виявився правий - комарі зовсім не турбували, хоча й дзижчали під вухом.

Заснув Мельник швидко, щойно голова торкнулася землі.

Прокинувся так само несподівано і невідомо від чого. Ніби хто штовхнув у бік. Дивно - Мельнику здалося, ніби він спав із розплющеними очима, така темрява стояла навкруги. Навіть місяць кудись заховався, хоча небо над верхівками дерев було рясно всипане зорями. Попри це довкола на відстані простягнутою руки було темно.

Вогнище догоріло, в ньому ледь жевріли вуглинка. Мельник спробував спати далі, повернувшись на інший бік, та сон чомусь не йшов. Тоді він вибрався зі спальника і мерзлякуватю потер себе руками за плечі. Тут про себе нагадав сечовий міхур, і Віталій нарешті зрозумів, що його розбудило. Відійшовши далі під дерево, він помочився, підтягнув штани і, прихилившись до стовбура, закурив. Голова трошки паморочилася, але все це - від прийнятого на груди півлітра міцного алкоголю. Цигарка не привела до тями, від неї в роті стало тільки гірше, і Мельник кинув недопалок під ноги, затоптав вогник носакком. Тільки тепер зрозумів - у спальник він поліз взутий. Нічого, коли стільки вип'єш, не таке буває.

Шум, долетів до його вух, Мельник спочатку сприйняв за шум у голові. Потім виразно почув, як шум набирає форму голосів. Власне, це були не чіткі голоси, а чийсь пересмішки.

Звуки доносилися з боку затону. Біля води хтось був і не особливо боявся сторонніх очей, раз так шумно себе поводить.

Пригнувшись, Віталій скрадливо посунув ближче до берега. Дерев розступилися перед ним, відкриваючи вид на темний Тихий Затон. Місяць раптово вийшов з-за хмари, освітивши своїм млявим світлом усе довкола, і Мельник укляк на місці від побаченої картини. На якійсь момент у нього відібрало дар мови.

Просто посеред затону кружляли, сплівшись у веселому хороводі, шестеро молодих дівчат. Кожна мала довге волосся, що сягало нижче плечей. На кожній було щось на кшталт білої нічної сорочки. Дівчата то занурювались у воду по плечі, то виринали по пояс. Власні ігрища їм дуже подобалися, бо веселий регіт ставав дедалі сильнішим. Тут одна

з них побачила місячну доріжку, вирвалася з кола і пірнула просто в її середину. Її подружки з радісними вигуками зробили те ж саме і зникли з очей. Та не встиг Мельник навіть кліпнути, як вони вже виходили на берег.

Ставши рядком, вони майже синхронно нахилилися. Взяли сорочки за подоли і стягнули їх через голови. Їхні тіла сяяли, ніби просякнуті срібним місячним сяйвом. Взавшись за руки, сріблясті русалки знову завели хорівод, та раптом по черзі знову кинулися під місячні промені у воду. Причому не спричинили жодного сплеску.

Заду на плече Мельника лягла чиясь рука. Рвучко повернувшись, він побачив діда Івана. Очі його горіли в темряві якимось дивним, можна навіть сказати - нелюдським блиском. І дивилися вони не на Віталія, а ніби крізь нього.

- Подобаються тобі мої донечки? - запитав Шалига глухим, ніби утробним голосом, і Мельник помітив - губи його при цьому не ворухнуться. Він справді наче говорив черевом.

- Д-донечки?

- Донечки, - дід сильніше стиснув його за плече. - Я їх так називаю. Вони давно тут живуть і все ніяк не одружаться. А вони ж молоді, їм заміж пора.

- Заміж?

- Чим погані? Все вони тут маються, нареченого собі шукають. Іди до них, іди, - дід пустив плече і розчепіреною правицею підштовхнув Мельника ближче до берега. Той позадкував і опинився біля самого краю води. Дід усе насувався, і Віталій відчув - зараз це чудовисько просто зіштовхне його в затон. Та враз дід зупинився і посміхнувся, показуючи повен рот ікол.

- Ви... чого?

- А ти - чого? Хто ти і для чого прийшов сюди, порушувати спокій цього тихого місця? Агов, дівчата, жених прийшов!

Русалки тут же виринули з води, обступили Мельника і завели довкола нього свій традиційний хорівод. Він не мін роздивитися ані їхніх тіл, ні їхніх облич. Бачив тільки довгі чорні та русяві коси, які метилялися з боку в бік, коли дівчата трусили головами, захопившись грою.

- Досить, досить! - зупинив їх дід жестом руки, і вони справді зупинилися, розірвали коло, стали рядком. - Подобається вам жених?

- Подобається, тату! - в тон відповіли вони.

- Тільки він один, а вас багато. Кому вибирати?

- Йому вибирати, тату! - пролунав стрункий хор.

- Ну, тепер гляди, - старий погрозив Мельнику скрюченим пальцем. - Дивись мені, вибери собі гарну дівку і скажи, чи зможеш жити з нею вічно.

- Вічно? - перепитав Віталій, ще нічого не розуміючи.

- Вічно, - кивнув старий. - Вони живуть під водою, і кого б ти не вибрав, вона забере тебе з собою. Ти назавжди залишишся тут, на Тихому Затоні.

- А... якщо я не хочу?

Дівчата присіли, обхопили голови руками і заголосили. Від їхнього крику різонуло вуха. Старий спохмурнів.

- Значить, тобі не подобається жодна з твоїх наречених? Ти дуже образив їх, чоловіче. Доведеться викликати їхнього сторожа. Ти спиш там, сторож?

Позаду Мельника забурлила вода, наче чайник на плиті кипів. Відскочивши вбік, він озирнувся. Темна вода справді парувала. Просто з пари на берег сунуло справжнє чудовисько з людським тулубом, щучою головою та вузлуватими кігтястими лапами. Паша ходила ходором, ряди гостреньких зубів блищали при місячному сяйві. Русалки з криком забігли за спину сторожа, а той уже простягав лапу до Мельника. Віталій сахнувся, позадкував, але наштовхнувся спиною на старого. Той міцно стояв на ногах, закриваючи порушнику спокою останній шлях до відступу.

- Це... це хто! Хто це! - закричав перелякано Мельник, хоча не чув власного голосу.

Дід Іван мовчав, стихли навіть русалки. Сторож Тихого Затону клацнув зубами, з пащі почувся скрипучий і булькаючий голос, слова ледь розібрати, та Мельник усе зрозумів:

- Я - смерть твоя!

Руки потягнулися до його шиї. Хотілося опиратися, та не було на те сил. Ось бридкі руки обхопили горло, поволі почали стискати, Віталій відчув, як бракне повітря...

...і підхопився, зайшовшись у кашлі.

Нічого не було. Стояла світла і тепла серпнева ніч. Вірніше, вона вже потроху переходила в сірий ранок. Лиш над самою водою клубочився ранковий туман. Мельник труснув головою, роззирнувся.

Жодних русалок. Жодних потворних сторожів із щучими головами. Ось човен, ось давно згасле вогнище, ось намет, з якого линув потужний храп підпилого напередодні діда Шалиги. Все ж таки Мельник вирішив не стримувати себе: кілька разів перехрестився, знову труснув головою і виповз з спальника. Тепер уже не вві сні, а наяву.

Сечовий міхур справді придавив, тому як би Віталій не перебував під враженням нічного кошмару, все одно обережно відійшов подалі від галявини, за дерево, і швиденько зробив своє діло, мимоволі дослухаючись при цьому.

І - почув. Не відразу, а почув, як з боку затону хлюпається щось велике. Тепер він не поспішав робити висновки. Спочатку вщипнув себе за руку, потім витягнув запальничку і, викресавши вогонь, підніс до нього руку. Коли вкусило, нарешті переконався: цього разу не спить. Хлюпання йому не вважається.

Так хлюпається в воді велика риба.

Мельник повільно опустився на траву і поповз ближче до води. Коли між ним і затоном лишився один густий кущ, він обережно визирнув з-за нього. Спочатку не бачив нічого. Поверхня води лишалася такою самою гладенькою, тихою і темною. Туман над нею нагадував клуби пару.

А потім з води десь недалеко від середини водойми просто в тумані на мить випірнуло щось велике, довгасте і таке саме темне.

Позначилася пара плавців на спині.

Невідома примара, хлюпнувши, зайшла назад під воду. І знову стало тихо.

Мельник чекав близько півгодини. За цей час нічого більше з води не виринали. Йому не хотілося вірити в те, що побачив. Спробував пояснити видіння наслідками великої кількості випитого.

Тільки якщо присутність уві сні русалок, вурдалаки і жахливого створіння, котре називає себе сторожем затону, ще можна пояснити, то плавучу істоту з чимось, схожим на великі плавці, матеріаліст Мельник пояснити для себе не міг.

Але він бачив її. На кілька секунд, але вона показала з води в ріденький пелені туману.

Всі попередні жертви гинули приблизно в цей самий ранковий час. Мельнику не хотілося списувати все на нечисту силу, та ситуація складалася не на його користь - в темній воді справді щось плаває.

Дідові він вирішив про це не казати. І взагалі поки що мовчати про свої зорові галюцинації.

Розберемося.

18. Рятувальна команда

- Звідки ви мені дзвоните? - голос Заруби звучав роздратовано.

- З поштового відділення села Козуби. Я замовив переговори через телефоністку.

- А нічого розумнішого ви придумати не могли?

- Ні. Це найрозумніше. Моєму молільнику, як ви знаєте, гаплик. Чужими користуватися я більше не хочу.

- Гарзд. Що у вас там сталося?

- Хочу отримати підтвердження своєму припущенню.

- Якому саме?

- Про чотирьох молодих людей, - Мельник зиркнув на байдужу поштарку, яка сортувала за окремим столиком „Сільські вісті”. - Я просто не бачу зараз іншого варіанту. Навіть якщо я помиляюся. А ви праві, треба відкинути зайві сумніви і перевірити все остаточно.

- Ні чорта не розумію. Про що ви говорите?

- Кажу ж вам - дзвоню з сільської пошти.

- Ясно, ясно. Сторонні вуха?

- Так точно.

- Тоді кажіть внятно, яка допомога потрібна від мене.

- Підстрахувати людьми. Можете виписати мені сюди хоча б двох сильних хлопців, що не запитують зайвого?

- І все?

- Поки що так.

- Вважайте, питання вирішне. Двоє рятувальників, що працюють на базі, у вашому розпорядженні.

- Ви маєте на увазі тих двох новеньких?

- Це я їх наймав.

- Як вони будуть знати, що поступають у моє розпорядження?

- Отримають відповідні інструкції. До речі, що ви забули в Козубах? Спеціально прийшли туди на пошту подзвонити?

- Можна сказати й так.

Уже під самий ранок, коли похмільні Мельник та Шалига пливли назад і Віталій дякував за те, що чудово відчув усю незвичайну атмосферу Тихого Затону, назустріч їм на двох човнах пливли Лютий з компанією. Мельник напружився, але ніхто з четвірки не подав вигляду, що впізнав кривдника. Зустріч наштовхнула Віталія на одну ідею, але тут без сторонньої допомоги не обійтися. Тому, подякувавши дідові Івану ще раз, він завернув на пошту і попросив, аби йому надали розмову з Черніговом.

- Значить, у вас із ними постійний зв'язок є?

- Що це означає?

- У вас є постійний зв'язок із звичайними пляжними рятувальниками, котрих ви просто найняли на роботу?

На тому боці дроту запала мовчанка. Втім, дуже коротка. Видно, Заруба думав, як краще відповісти.

- Не бачу в цьому нічого дивного. Я ж можу подзвонити Обухівському в будь-який момент. Формально вони підпорядковані йому...

- Ага, і ви через нього передасте наказ виконувати всі мої інструкції?

- Послухайте, Віталію, це якась дурна розмова. Вони в курсі всіх справ. Я довіряю їм, тому й повіз обох із собою в якості пойнятих на Тихий Затон, де вбили Кулакова. Просто шукати зараз інших людей означає посвячувати в те, що відбувається, сторонніх.

- Ці двоє не сторонні?

- Вже ні, якщо вас саме це хвилює. Що ви задумали?

- Не по телефону. Ми можемо зустрітися?

- Тепер - ні.

- Думаю, завтра частина питань буде закрыта. Як Обухівський відреагує на те, що бос запросто гукає до телефону простих рятувальників? Зрозумійте, він і так дивиться на мене з підозрою.

На цих словах поштарка зацікавлено глипнула на Мельника і він відчув, що починає говорити для зайвих вух. До бабці не ходити, якщо поштарка, явно не остання людина в Ко-

зубах, уже по обіді не почне тиндіти по те, що на базі хтось когось у чомусь підозрює і взагалі - твориться Бог знає що.

- Я розумію вас. І довіряю. Але хочеться, аби в не наробили дурниць.

- Доведеться довіритися мені. То як з Обухівським?

- Нехай дивиться на кого хоче і як хоче. Між нами, він усе одно допрацьовує останній сезон. Цього маразматика перевели на трудову угоду, яку після закінчення цього сезону з ним розірвуть. Пенсію свою він усе одно заробив. Так що хай його висновки й підозри вас не хвилюють. Ще щось?

- Поки що все ясно.

- Ви вважаєте, завтра будуть якісь більш конкретні новини?

- Зроблю все, що від мене залежить. До побачення.

Коли Мельник повернувся на базу, біля свого бунгало він застав Ольгу. Спека потроху набувала сили, і народ тягнувся на пляж. Та білявку, здається, відпочинок уже мало цікавив.

- Ти де був? - підвелася вона йому назустріч.

- Я мушу доповідати?

- Після того, що сталося з Кулаковим - так.

- Але не тобі, - Мельник відсторонив її, відчинив двері, зайшов усередину і всівся на ліжко. Білявка зайшла за ним, стала на порозі, уважно подивилася на його пом'ятий вигляд і оцінила його.

- Чую щось схоже на перегар.

- Він і є.

- Ти просто поїхав кудись і напився?

- А то...

- Слухай, Віталику, в тебе зараз такий прибацаний вигляд, наче ти шукав скарб.

- До чого тут скарб? - Мельник справді відчував сильну втому і хотів спати, хоча побачене на затоні, як уві сні, так і наяву, в тумані, бентежило і поки нічого не пояснювало.

- У мене є... скажемо так - приятель, досить солідний чоловік, який раптом захопився шуканням скарбів. Від нього я не могла цього чекати.

- Ти давно його знаєш?

- Як тобі сказати... Півтора роки - давно чи недавно?

- Залежить від обставин. Ти збираєшся поділитися зі мною сердечними справами?

- Сама не знаю. Просто в тебе зараз такий по-дитячому пришелепуватий і стурбований вигляд, як у нього. Хоча він старший за тебе. Видно, в дитинстві чоловіки, подібні до вас, у щось не нагналися.

- Наприклад?

- Наприклад, не знайшли свого скарбу. Кожна людина повинна знайти свій скарб рано чи пізно. І це не обов'язково злитки золота чи скриня з пістрами.

- Нічого собі! Чого це тебе на філософію потягнуло?

- Просто я не спала вночі. Тебе не було, а я вже почала звикати.

- До мене?

- Чому це тебе дивує?

- А як же приятель, з яким ти зустрічаєшся півтора року?

- Тобі не здається, що ти мене допитуєш?

- А тобі не здається, що ти сама завела цю розмову?

- Вибач, - витримавши паузу, промовила Ольга. - Я справді даремно про все це почала... Якщо я заважаю, можу піти...

Вона розвернулася, але Мельник рвучко підвівся, зловив її за лікоть, розвернув до себе.

- Чекай. Це ти пробач, ми тут усі нервуємо. Сама знаєш, є причини... Ну... не дмися...

Іди до мене...

- Ти справді цього хочеш?

- Справді.
- Тоді треба зачинити двері.

Після обіду Мельник вийшов на пляж. Спека стояла в самому розпалі, і засмагли до коричневого чи попечені до червоного люди лежали на піску й траві з таким виглядом, наче надихалися нервово-паралітичного газу. Їх видно розморило так, що вони не хотіли навіть підніматися і йти в воду. Так само ті, хто стояв по пояс у річці, не надто поспішали виходити. Вони не плавали - просто стояли і базікали, чи медитували на протилежний берег. Лише дітвора верещала біля гірки, яку вже пересунули далі - за ніч вода в Десні суттєво впала.

Рятувальникам, яких Мельник побачив на пірсі, не було роботи. Розпечені спекою люди просто лінувалися плавати в теплій воді. Віталій відразу просік конфронтацію: двоє новеньких рятувальників стояли окремо, абориген Сергій демонстративно гуляв уздовж берега. Помітивши охоронця, Сергій неприязно зиркнув на нього і взагалі відійшов на протилежний бік пляжу.

Мельнику раптом стукнула в голову несподівана думка. Настільки несподівана, що він навіть зупинився посеред пляжу і почав сумніватися, чи правильну він обрав для себе лінію поведінки. Насправді в світлі останніх новин, почутих від Заруби, ситуація виглядала більш ніж прозорою.

Обухівський доживає тут, на базі, де він провів чверть століття, останні дні. Мабуть, він знає це, чи принаймні здогадується про намір нового хазяїна. Залишитися на своєму місці можна лише в один спосіб - зруйнувати його перспективні плани перетворення старенької бази відпочинку в сучасний туристичний комплекс. Зробити це дуже просто - відвадити звідси народ. Тому Заруба міг бути правий у своїх припущеннях: те, що відбувалося на Тихому Затоні, організоване навмисне, аби зашкодити його бізнесу. Правда, Мельникові не вірилося, що Обухівський убив п'ятьох людей, двох з яких він знав особисто. Але хто сказав, що він робив це особисто? Рятувальник Серьога теж не хоче втратити роботу. Або ще варіант - обидва хочуть напаскудити Зарубі на остання. Фінальний акорд, так би мовити.

А чого - цей кремезний рятувальник цілком міг затягувати рибалок під воду і тримати там, поки не захлинуться. Лютий і компанія, таким чином, тут ні до чого.

Але ж він, Віталій Мельник, бачив щось сьогодні вранці в пелені туману.

І весела компашка теж нагодилася, наче на замовлення.

Ні. Мельник мотнув головою, проганяючи зайві думки. Ця версія така сама неймовірна, як і та, яку він тепер перевіряє. Тому варто спочатку закінчити з однією і потім уже переключитися на іншу. Якщо ця не підтвердиться.

Віталій зайшов у воду, обходячи людей, і пішов прямо, занурюючись поступово по живіт, по груди, по плечі. Нарешті, набравши повітря в груди, він відштовхнувся від дна і кількома міцними гребками дістався середини річки. Тут дна під ногами не було, течія набирала силу, вода бурунилася довкола плечей. Ще раз глибоко вдихнувши, Мельник узяв курс на протилежний берег.

Коли відчув, що течія сильніша, почав молотити руками по воді. А потім занурився у неї з головою. Вода виштовхнула його, він знову занурився, з усієї сили зображуючи боротьбу з течією і майже не переграючи при цьому. Його несло далі, течія ставала все сильнішою. Краєм ока Мельник помітив - дехто з людей уже звернув на нього увагу. Ще трошки - і на нього вже дивилися рятувальники з пірсу. Чи помітив його відчайдушне ставовлення Серьожа, Мельник не знав.

Рятувальники швиденько спускали на воду гумового човна з навісним мотором. Такі Мельник бачив у іноземному кіно - тут Заруба не поскупився, закупив нормальне рятувальне обладнання. Відчув, що реально втрачає сили і скоро вже не зможе боротися з течією так, як кілька днів тому. Дуже скоро його реально потягне на дно.

Тепер за маневрами рятувальників стежили десятки пар очей. Навіть пляжники поставали на ноги, аби було краще видно, як людина тоне. Мельник знову замолотив руками по воді і пірнув. Коли виринув, один із рятувальників уже стрибнув із човна і тепер упевнено наздоганяв потопуючого. Відстань між ними швидко скорочувалася, і ось уже рятувальник був поруч, підпірнув під плечу Мельника, викрикнув:

- Тримайся, козел!

Віталій як міг міцно учепився за нього, буквально навалившись усією вагою свого тіла. Тепер у воду занурилися вони обидва. Коли голови знову опинилися над поверхнею, довкола них уже кружляв човен.

- Руку! Руку! - кричав другий рятувальник, нахилиючись від краю.

Мельник ухопився за простягнути руку. Ззаду його підпихав перший рятувальник, який тримався на воді більш упевнено, ніж сам Віталій. Ще одне зусилля - і він уже перевалив потопуючого через борт човна, а його напарник рвучко затягнув Мельника всередину. Поки врятований приходив у себе, перший рятувальник уже займав своє місце в човні. Той трохи просів, та рухався досить зграбно.

Щойно вони дісталися пірсу, як пляжники разом утратили до них інтерес. Розбірки, котрі зараз мусили початися між мужиками, лише псували настрої. Якби самовпевнений плавець потонув, довкола відразу ж набіг цілий натовп, причому кожен би радив, як краще відкачувати жертву.

Рятувальник Сергій весь цей час навіть не зрушив із місця.

- Ти придурок? - люто запитав перший рятувальник, штовхаючи Мельника в плече.

- А ти класно плаваєш, - промовив Віталій, відсапуючись. - Розряд є?

- Я, щоб ти знав, майстер спорту. За область виступав свого часу, і міг би взяти золото, якби..., - той махнув рукою. - Тебе це не колише. Якого хріна тебе на той берег понесло? Бахнув і на подвиги, блядь, потягнуло?

- Він не потонув, так я його зараз сам приб'ю, - буркнув за спиною врятованого другий рятувальник.

Мельник став так, аби бачити обох. Перед ним були класичні люди без особливих примет. Обидва русяві, приблизно одного віку і однієї статури. Спектакль, розіграний щойно, мусив переконати Віталія в тому, що Заруба найняв на таку роботу не випадкових людей, а справжніх професіоналів. У нього майнула думка, що ця парочка теж щось на зразок охоронців, котрі працюють під рятувальників, а насправді контролюють тут ситуацію і доповідають усе хазяїнові. Одне одному, звісно, не заважало, але фахова підготовка рятувальників справді була на високому рівні. Мельник, чесно кажучи, не був певен, що місцевий рятувальник Серьога настільки ж професійний плавець.

- Ви вже, мужики, вибачте ідіота, - миролюбно промовив він. - Це такий експеримент був.

- Який, на хер, експеримент? Ти зовсім із головою не дружиш?

- Вас мусив попередити Заруба.

- Та попереджав він нас, що ти підійдеш і треба якась допомога. Тільки він не казав, що ти зовсім на голову хворий.

- Добре, я все поясню. Тільки давайте зараз кудись у район „Аврори” відійдемо. З боку це виглядатиме так, ніби я повів вас могорич ставити.

- Ми на роботі не вживаємо, - попередив перший.

- Хто це знає? Он конкурент ваш на посту, - кивок у бік здоровила Серьоги. - Мене Віталій звать, Мельник прізвище. Давайте знайомитися, чи що.

Рятувальників звали Микола Чабан і Михайло Моруга.

Після розмови з рятувальною командою і узгодження всіх деталей пройшло дві години. Мельник підозрював, що це трошки запізно, та інших варіантів у нього не було. Він не міг відразу по тому бігти до Люди у вагончик. Надто вже на виду опинився, тут треба витримати паузу.

Ближче до вечора в вагончику-маркеті стало трошки людно. Тут товклися в основному мужики, прицінюючись до пива та горілки. Віталій терпляче дочекався, поки Люда відпустить чергового набридливого клієнта, і підійшов до стійки впритул.

- Драстуйте, Людочко...

- О, драстуйте вам! Це вас тут недавно хтось із наших побив?

Нічого собі - новини наче сорока на хвості носить.

- А чому з ваших?

- Тут більше нема кому! - радісно повідомила Люда. - Кажуть, ви до когось у Козуби бігали. Ну, наші хлопці вас десь і перестріли.

- Хто каже?

- А всі!

- Гм, цікаво... Може ви знаєте, хто мене так?

- Ви самі повинні знати. До кого ходили, в тієї і питаєте, - настрій у Люди ставав усе кращим. - Вам водки?

- Можна і водки, - Мельник витяг із кишені купюру. - Тільки у нас тут із вами розмова не так давно була. Ну, про рибку...

- Про яку рибку?

- Наче пацани якісь можуть кілька кілограм лящів чи щучок підігнати. Тільки ви казали, наперед замовляти треба.

- Це вам?

- Ага... Ну, не зовсім мені, але я розплачуватися буду. Коротше, замовляю рибу я. Тільки мені таких, крупненьких. Реально?

- Трошки запізно ви сказали. Вам на завтра?

- Якщо вийде.

- Ну, не знаю, - знизала товстими плечима Люда. - Натє вашу водку. А я якщо сьогодні когось побачу, то скажу. Не завтра, так позавтра принесуть. Нормально?

- А що робити? Спасибі вам, Людочко.

Пастка була дуже простенькою. Але Мельник дуже сподівався: ті, на кого вона поставлена, клюнуть на гачок.

Справді, досить займати глуху оборону. Пора починати справжнє полювання.

19. Доброго полювання

Він знову вбив комара.

Мабуть, мільйонного чи двомільйонного. Мельник знав, що цих лютих і набридливих комах тут значно більше, всіх усе одно не перетовчеш. Але від нудьги, втомившись сидіти в засідці вже після першої години сидіння, почав рахувати, скількох кровососів пощастить прихлопнути. На першому десятку безнадійно збився, потім зрозумів - марна це справа. На кожного розчавленого на щоці чи руці комара прилітає не менше десяти нових бійців. Тому облишив дурну справу і машинально бив їх просто так, без ліку.

На відміну від учорашньої ночі Мельник вирішив цього разу не спати на Тихому Затоні до ранку. Тут комарі, до речі, трошки допомагали - варто піддатися чарам сну, як відразу ж якійсь мерзотник залітав у вухо чи носа. До того часу, як почав сіріти новий день, Віталій уже чухався, наче блохастий собака.

Він і рятувальна команда вибралися сюди, коли остаточно стемніло. Ольга надвечір стала на диво нав'язливою, чого за нею в принципі поки не помічалось. Мельник досі шкодував, що повівся з нею трошки грубо, відіславши спати і пославшись на втому. Адже вдень ніякої втоми не виявляв, навпаки - показав таку швидкість і натиск, що білявка кілька разів не стримала крику. І ось тепер на тобі - замучився. Але, швидше за все, вона лише грала сильно ображену. Подметься і перестане. Зараз Мельника цікавив лише результат його задумки.

Рятувальники вислухали простенький план мовчки, особливих питань не задавали, з усім погодилися, навіть не особливо вдавалися в деталі. Правда, в жодного з трьох „мисливців” не було зброї. Та нічого не поробиш. Мельник із досвіду знав, що найкраща зброя - це несподіваний напад.

Цього разу дісталися до Тихого Затону пішки, рухаючись у нічній темряві за Моругою. Той запам'ятав дорогу ще тоді, коли виїздив разом із опер групою на огляд місця убивства Кулакова. Не заблукали, лише йшли майже дві години: аби не перепливати Десну по темному, дісталися до траси, яка проходить через дамбу, там перейшли на інший берег і так само повернулися в зворотній бік, у потрібному місці завернувши в гущину лісу. Ліхтариками запаслися всі троє, тому не тинялися в темряві серед дерев, майже відразу знайшли нешироку стежку, якою вийшли нарешті до потрібного місця.

Спочатку сиділи разом, били комарів і стиха перемовлялися. Говорити їм особливо не було про що, тому раз по раз поверталися до плану ранкових дій. Правда, Мельник поки не знав, що робити, якщо Лютий з компанією не клянуть на замануху про щедрого оптового покупця лящів і не виїдуть з ранку трусити чужі сітки та екрани. А те, що рибалки на затон уже навідалися, Віталій знав - уже по обіді на той бік плавало кілька мужиків на човнах із рибальським манаттям.

Коли почало сіріти, Мельник і його команда взялися до роботи. Рятувальники налаштували свого чудо-човна з моторчиком і зайвий раз пояснили Віталію, як ним кермувати. Потім зайнялися другим човном - його Мельник позичив сьогодні в діда Івана. Не просто позичив - узяв на прокат, заплативши старому вчителю півсотні гривень. Той навіть не спитав, для чого, тільки хитро підморгнув. Хоча ексклюзивне весло зажав, видав звичайну пару маленьких. Над водою традиційно нависав не надто густий туман. Але його було досить, аби Чабан перетнув затоку і заховався в єдиному придатному для цього місці - в очереті, яким заросла невеличка ділянка біля протилежного берега. Моруга лишався на березі - всяке може трапитись.

Годинник на руці Мельника показував десять хвилин на шосту, коли з вузького проходу, по якому він учора дістався на Тихий Затон, керований дідом Іваном, поволі вплив уже знайомий імпортний гумовий човен. Навіть крізь туман Віталій упізнав Лютого на носу і Череду з веслом на кормі. Майже відразу за ними вигулькнув ще один човен. На веслах сидів Малий, Кора дивися поперед себе.

Обидва човни рухалися в тумані, наче примари.

Очевидно хлопці знали, де теоретично можуть стояти сітки. Черета розвертав свого човна без додаткових порад, працював веслами впевнено і звично. Другий човен рухався за ним. Швидше за все, міські жителі звикли вже довіряти аборигену.

Не допливаючи до берега, на якому зачаївся Мельник, човни зупинилися. Лютий взяв із дна човна якусь палицю з гачком, обережно опустив її у воду і почав водити туди-сюди. Нарешті задоволено ойкнув, потягнув палицю до себе. Віталій зі свого місця не міг розгледіти точно, що саме він знайшов, але здогадувався - зачепив чужу сітку, яку треба перевірити і спорожнити.

Він вирішив не чекати, поки вони це зроблять. Підвівся на повний зріст, швиденько зіпхнув свого човна на воду, умостився в ньому, запустив мотор. Це вдалося з першого разу, хоча раніше Мельник ніколи не мав справу із човнярськими моторами. Четвірка звернула на нього увагу лише тоді, коли ревнуло і загарчало. Мельнику таки вдалося застати їх зненацька, і поки вони квапливо розверталися йому назустріч, підійшов до них на відстань у пару метрів, зробив довкола них коло, збуривши невеличку хвилю на тихий воді затону, і закричав:

- Все ясно! Попалися, пацани! Руки вгору, козли смердючі! Друга серія буде!
- Глуши мотор! - гукнув Лютий. - Глуши, побазаримо! Чого треба?
- Ти не впізнав мене? - Мельник завернув човна ще на одне коло.
- Ми тебе не добили, сука!

- Ось зараз про все поговоримо! Давайте до берега, синки, поки я вас не покував! Е-гей! Тут, кажуть, дна немає!

- То й що?

- Я витягати не буду! Ви мене купали, тепер я вас хочу! Давай, Лютий, давай! Гребти до берега!

Мельник закінчив одне коло і повернув стерно так, аби зайти на третє.

У ревіння мотору раптом увірвався новий звук - постріл. Сидячи на кормі, Коля Черета тримав перед собою витягнуту руку з пістолетом. Мельник міг присягнути - це його, втрачена в бою зброя.

- Кидай, придурок! Менше дадуть! - вигукнув він.

- Нічого не дадуть! Я тобі зараз дам! Уб'ю гада! - у вигуках Череди чулася істерика, і з досвіду Віталій знав: такий сам не зупиниться.

- Лютий, не дурій! Тримай свого снайпера! Гірше буде!

- Кому? - голосно запитав Лютий, а Черета вже ловив човен супротивника на мушку. Єдиний вихід - рухатися, спробувати втекти від кулі. До того ж зараз повинна наспіти допомога. Ситуація виходила з-під контролю, цей варіант вони не передбачили, і тому Мельник сподівався - рятувальники, побачивши, що діється, кинуться на допомогу негайно. Правда, один Чабан на своєму човні проти чотирьох відморозків навряд чи щось зробить. Моруга на березі, і в цю хвилину користі від нього немає. Але Мельник вірив - здорові сильні хлопці почнуть діяти за обставинами. У нього самого була перевага - в будь-який момент він міг протаранити і перекинути один із ворожих човнів.

Постріл. Другий. Третій.

Яка куля пробила гумовий борт, Мельник не знав. Почув лише сильний свист, з яким із човна почало виходити повітря. Він машинально повернув стерно, відпливаючи подалі від противника і ближче до середини затону. Дно човна почало швидко просідати. Над головою свиснула ще одна куля - Коля Черета не на жарт захопився стрільяниною.

Лівим бортом човен черпонує води. Ще мить - і нею захлинувся мотор. Віталій не зчується, як незграбно посунувся у воду. Завалився в неї боком, тут же вирівнявся і буквально відчув під собою безодню. Саме безодню - знизу тягнуло порожниною і холодом. Це не те відчуття, коли під час купання запливаєш на глибину і перестаєш відчувати дно під ногами. Бо там знаєш - можна повернутися і знайти дно. Тут, у темній воді Тихого Затону, Мельника відразу охопило відчуття безнадії.

До того ж його враз скував холод - видно, він утратив у холодну смугу цієї води.

Човен із бульканням пішов на дно. Мать твою, де ж рятувальна команда?

Не встигнуть. Човни стрімко насувалися на Мельника з двох боків. Лютий погрозово виставив перед собою довгу палицю із гострим гачком спереду, Черета махав пістолетом, Кора і Малий щось вигукували.

- Назад! Стояти! - почулося десь далеко позаду в тумані. Це Чабан нарешті розібрався в ситуації і мчав на допомогу. Тільки Мельник раптом відчув - не встигне. Ці четверо відморозків встигнуть утопити його раніше. Вони готові до цього і їм це нічого не коштує.

Раптом щось сталося.

Човен, на якому пливли Лютий із Черетою, несподівано хитнувся на воді. Так, ніби хтось чи щось сильно штовхнуло його знизу.

Наступної миті човен став дибки. Люди завалилися на правий борт і моментально опинилися в воді, перевертаючи його. Лютив ще стиг відплисти, а Черету накрило з головою.

Човен, у якому пливли їхні приятелі, ніби сам розвернувся на воді. З рук Малого випали весельця.

Мельник відчув біля себе під водою якийсь рух.

Щось велике і слизьке на мить торкнулося його ноги.

А потім зникло під ним, у бездонній чорній глибині.

У кількох метрах від Віталія бовталися в воді і гукали на допомогу ті, хто менше хвилини назад збирався його вбити. З туману на них уже швидко сунув на човні Микола Чабан.

Побачивши підмогу, Малий швидко нахилився, намагаючись виловити з води хоча б одне весло. Це йому вдалося - друге плавало далі відстані простягнутої руки. Малий почав гребти, прямуючи до берега, Кора активно допомагав йому руками. Човен лиш крутився на місці. Тим часом Чабан уже підплив до місця сутички, оцінив обстановку і одним поштовхом весла опинився біля Мельника.

- Слава Богу! - процокотів Віталій зубами, хапаючись за борт. - Ми як домовлялися?

- Я чекаю, поки вони почнуть тебе топити.

- Правильно, а вони що почали?

- Стріляти. Про такий варіант ми нічого не говорили. Заруба звелів виконувати твої інструкції, ось я і сиджу, чекаю - раптом так треба.

- Треба, треба... Своя голова для чого? - Мельник обережно, аби не перекинути човен діда Івана, забрався всередину. - Вашому транспорту хана.

- Нічого. Дай нам цих маромоїв до берега доставити. Там ми їм пояснимо, куди не треба стріляти.

Не звертаючи увагу на Кору з Малим, які повільно, але впевнено просувалися до берега, Чабан підплив до перекинутого догори дном човна і якійсь час дивився на голови Лютого й Череди, що стирчали з води.

- Що з вами робити, пацани?

- Хочеш - притопи, - Лютий сплюнув воду. - З тебе станеться, з друга твого - тим більше. Проситися не буду.

- Та я знаю, чувак, знаю, - вишкірився Чабан. - Допливеш до берега - відпущу.

- А мене? - подав голос Череди.

- Ти мені, голубе, за човна в десятикратному розмірі виплатиш, - рятувальник Чвиркнув слиною крізь зуби, мітяти в Колю і влучивши в ціль - пацан лиш витерся. - Так, не хочу більше з вами тут базарити. Тримайтеся за ваш крейсер і гребіть. Я поруч буду, не потонете. Тільки ось що - плаваєте добре?

- Нормально, - відповів за них Мельник. - Я на пляжі сам бачив. Десну перепливають, чорти.

- Ну, значить і тут не потонуть. Давайте, знімайте під водою штани, труси і взуття. Інакше на дно відправлю, гадам буду.

Віталій чекав, що принаймні Лютий посне комизитися. Та ні - обидва мовчки почали крутитися на воді, і справді стягнули з себе нижню частину одягу. Тепер нікуди не дінуться - голими по лісу не побіжать.

Поки все це відбувалося, Кора з Малим якось догребли до берега і вискочили на тверде. Але зі свого місця Мельник і Чабан могли бачити, як просто на них з-за прибережних кущів ступив Моруга. Сили виглядали нерівними - один проти двох. Та рятувальник зустрів напад Кори прямим у щелепу. Удар виявився такої сили, що відкинув нападника назад у воду. Малий навіть не намагався опиратися, підкорившись сильному супротивнику. За той час, що конвойовані браконьєри пливли без штанів до берега, Кора три рази намагався вибратися з води, та Моруга всякий раз поштовхом ноги повертав його назад. А сам тим часом в'язав руки покірного Малого його власним шкіряним паском.

Побачивши, як голозаді Лютий і Череди виходять з води, Моруга не витримав - зареготав. Коля зацьковано глянув на ватажка, але той демонстративно відвернувся. У мокрому одязі Мельник не почував себе комфортно, та зараз не зважав на це. Вистрибнувши з човна першим, він спочатку скрутив руки Череди наперед приготованою міцною мотузкою, а тоді підійшов до Лютого. Той спробував повернутися, та Віталій поклав руку йому на плече, розвернув обличчям до себе.

- Ну так хто кого заб'є, як мамонта?

- Сьогодні твоя взяла.

- Правильно. Тільки це початок, Юро. Я твою довбану біографію знаю і можу таке влаштувати, що в камері про неї ніхто не згадає. Я, Юрку, можу дуже легко організувати

витік інформації. І всюди, де ти будеш сидіти, знатимуть, як ти з голою жопою лісом ходив. І як тебе, такого крутого, троє беззбройних придурків пов'язали. Хочеш такого?

- Ти, мужик, мабуть мент.

- Я, Лютий, той, на кого тобі зараз молитися треба. А замість молитви на всі мої питання відповідати. Спочатку тут, а потім - слідчому. Час у нас є. Поки ми тут побалакаємо, он дядько Михайло сходить по міліцію.

Це теж було обумовлено наперед. Мельник не знав, чи з'являться підозрювані саме сьогодні, а якщо припливуть, то чи спробують вбити старого знайомого, який зловив їх на спустошенні чужих сіток. Тому він, приватна особа, не міг і не мав права залучати до всього цього реальних ментів, аж поки момент істини не станеться. До Козубів швидким кроком йти звідси хвилин сорок. Там - дільничний, в нього - телефон.

Все було б добре. Все і так складалося добре.

Тільки зараз, у присутності рятувальників, нехай вони спрацювали добре, а один узагалі врятував йому життя, Мельник не наважувався розпитувати Лютого чи когось іншого про те велике та слизьке, що торкнулося його ноги під водою.

Йому не примарилося. Це не був шок від підводного холодного джерела. Під водою рухалося щось живе.

І це живе, як виглядає, штовхнуло знизу човна, в якому сиділа Мельникова смерть, перекинувши його разом із тими, хто цю смерть невідворотно ніс.

Або він, Віталій Мельник, зовсім здурів, або в темній воді Тихого Затону справді живе Щось, чієму існуванню немає пояснення.

Воно знайдеться. Моруга пішов по міліцію, Мельник із Чабаном посадили затриманих рядком і Віталій почав дещо призабутий процес - розколювання підозрюваних у кількох убивствах.

20. Призналися, значить

Дуже дивно і клопітно пройшов для Віталія Мельника цей день.

Поки дочекалися дільничного, поки з райцентру примчала опергрупа, поки опера старанно допитали всіх учасників подій, минуло півдня. Мельник так і не скинув одягу, і спекотне сонце висушило його за цей час просто на тілі.

Нічого нового для себе він не дізнався. Міліції затримані теж нічого оригінального не сказали. Так, випасали чужі сітки і регулярно витрушували їх. Рибку продавали, гроші переважно пропивали. У нападі на Мельника і пошкодженні його машини усім чотирьом довелося зізнатися, так само як і в нападі, вчиненому сьогоднішнім ранком на затоні. Правда, мотивів жоден із них не пояснив, а спробу вбивства всі хором заперечували.

Так само заперечували і той факт, що вчотирьох жорстоко побили Антона Кулакова. Вірніше, Мельник усе це і без їхніх зізнань знав, а коли прибули опери, бувалий в бувальцях Лютий тут же почав усе заперечувати.

З насидженого місця біля турбази четвірка перебралася до Череди на подвір'я і жила там комуною в літній кухні. Батьки Миколи нічого поганого не могли сказати - приїхали до їхнього сина друзі з Чернігова, покупатися і рибку половити. А що самогон п'ють, так на те й молоді-здорові. В селі його всі вживають.

Під час обшуку в літній кухні знайшли набити анашею „п'ятки” в пачці з-під цигарок. Окремо - пакет готової до вживання „травички”. Ще - кілька упаковок трамадолу. Лютий спочатку заявив - не їхнє, але коли йому пояснили, як легко можна довести брехню, признався: пили, курили і закидалися „колесами”. Причому Коля Череди змішував таблетки з самогоном і все це закурював анашею. Хотів отримати потрібний кайф.

Таким чином, незаконне зберігання наркотиків на четвірці вже повисло.

Далі - напад на Мельника і побиття Кулакова. Для того, аби привести свідка, Віталієві разом із одним опером довелося мотнутися їхньою машиною на базу і привезти в Козуби

біляву Ольгу. Вона розказала, як усе відбувалося в кущах, і Лютий перший підписав зізнання. Після цього старшому групи хтось подзвонив на мобілку, він заквапився, подякував Мельнику за допомогу в затриманні особливо небезпечних злочинців, трошки насварив за самодіяльність, запакував усіх чотирьох у машину і група швидко забралася геть, аж дорога за ними закурилася.

А Мельник так нічого до пуття і не зрозумів. У одному пацани зізнавалися, інше начисто відкидали, в результаті вийшла не цільна картина винності чи безвинності, а якась мозаїка. Пазл, де немає більше половини частинок і фрагментів.

З одного боку, позицію Лютого та інших можна зрозуміти - кому кортить зізнаватися в тому, що заради риби вбивали людей. Хоча це як раз важко поставити під сумнів: алкоголь, наркотики, кримінальний досвід, і дах, який поїхав від повної безкарності. Ні, ця відморожена четвірка цілком здатна вбити людину просто так, для цього жодному з них причина не потрібна. Рано чи пізно їх розкрутять і провину доведуть. З іншого - пацани вперто заперечували очевидні речі, одночасно не заперечуючи те, чого не можна довести. Навіть для дірявого українського законодавства важливо довести склад злочину. Причому - не формально, беручи за основу щиросердне зізнання підозрюваного під протокол, а маючи в наявності міцну доказову базу.

Зокрема, Мельник дуже здивувався, коли жоден із четвірки не спростував того факту, що в руці Череди був пістолет і він стріляв з нього в людину, фактично здійснюючи замах на життя. Нехай хоч сто свідків буде твердити це, поки не знайдуть зброю, не доведуть, що вона боєздатна, що це не залізняка зі збитим бойком і не муляж, а також не доведуть, що Коля справді тримав її в руках, це звинувачення не матиме юридичної сили. Навіть якщо сам Череди зізнається в цьому - існує таке поняття, як свідомо самообмова. Причини в таких випадках бувають різні.

Тільки чомусь пацани не поспішають використовувати цей козир для власного захисту.

Словом, так чи інакше вони підуть на зону відразу по кількох статтях. Це при тому, що жодне вбивство ще не пред'явлено і не доведено.

Але ж Мельник сам чув, як під водою до нього щось торкнулося. Хай це було на якусь мить - тільки ж це було! І ця тема навіть не піднімалася в процесі тривалої розмови по душах. Виходить, сталося те, чого так боявся Віталій - його пастка спрацювала, маневр удався, тільки після цього справа ще більше заплуталася.

Правда, знав про це поки що лише він один. Значить, і розмотувати клубок далі доведеться самому.

Коли Мельник нарешті повернувся на базу, то, йдучи територією, помітив кілька відверто зацікавлених поглядів. Відпочиваючи не особливо приховували свою цікавість. А Ольга, яка знову чекала на нього біля його будиночка, демонстративно кинулася Віталію на шию і смачно поцілувала в губи. Відсторонившись, запитала:

- Ти геройствував сьогодні?

- З чого ти взяла?

- По тобі видно.

- Я знову схожий на ідіота, який шукає скарби?

- Ти схожий на воїна, який повертається з війни. Слухай, не роби вигляд, ніби нічого не сталося.

- А що сталося?

- Коли сюди жінки й дівчата з Козубів молоко та яблука з грушами приносять?

- Я знаю... Рано...

- Не аж так рано, Віталіку. Від дев'ятої до десятої ранку. Поки корів подоять, поки фруктів назбирають, поки кукурудзу зварять, поки рибу приготують. Коротше, до того часу по селу новина пройшла - на Тихому Затоні якихось бандитів зловили. Тих, що рибу чужу витрушують. До них місцеві мужики давно дістатися хотіли, тільки не знали, хто вони і де шукати. А тут на тобі - козубський хлопець замішаний. Дільничного з першими

півнями на ноги підняли. Той нічого кращого не придумав, як розбудити сільського голову - не поставивши його до відома, міліцію з району викликати не ризикнув. У дільничного жінка, у голови жінка й невістка, а в невістки подруга - та сама продавщиця в сільмазі. Магазин о восьмій відчиняється, бо сьогодні саме хліб завозять, головний сільський дефіцит. Далі пояснювати?

- Не треба, ясно все. До чого тут я?

- А якось так виникло, що хтось комусь сказав - зловив ту банду охоронець із „Метеора”. Той самий, кого побили недавно і чю машину роздвбали до поганої мами.

Мельник, до волосяного коріння міський мешканець, не міг передбачити існування такої налагодженої та розгалуженої служби інформації. Він промовчав, лиш почухав потилицю і сказав Ользі, що хоче спати. Справді, він не спав майже добу. Білявка не заперечувала, але й не залишила його самого. Почекала, поки Віталій скине брудний одяг і ляже, накрила його ковдрою, підіткнула краї, сама примостилася поруч і заявила, що охоронятиме сон свого героя. Заперечувати не було ані сил, ані бажання.

Заснув Мельник відразу, щойно голова торкнулася подушки. А коли прокинувся, годинник показував початок третьої дня. Ольги сопіла поруч, та розплющила очі, тільки-но він заворочався.

Ще за годину Віталій дізнався останні новини - Лютий і компанія призналися в убивстві Антона Кулакова.

Новину принесла, як не дивно, Люда. Вона постукала у двері і, не дочекавшись дозволу, ввалилася всередину. Ольги саме не було - пішла до себе по якісь харчі, бо обом захотілося їсти. Обличчя Люди пашіло гнівом. Мельник навіть не здивувався б, аби вона зараз полізла до нього битися. Та до цього не дійшло - Люда нависла просто над ліжком, взяла руки в боки і вигукнула:

- Ви для чого Колю посадили?

- Якого Колю? - Віталій сів, та гостя не стрималася - штовхнула його в груди обома руками. Мельник завалився на спину, а Люда, стравивши перший емоційний пар, раптом змінила гнів на сльози.

- Колю, - схлипнула вона. - Не знаєте, якого Колю? Родича мого. Рибки, бач, захотіли... Череду Колю...

- Ага, он як. Значить, ви родичі?

- В нас половина села родичів. Моя мамка - теж Черета, тільки в дівоцтві. Я не знаю, який він мені брат. Наче двоюрідний.

- І що з того? Вони мене кілька разів мало не вбили!

- Так не вбили ж! - Люда змахнула сльозу і присіла на краєчок ліжка. - Не вбили... Коля хороший був. Це оті козли городські його з толку збили. Пішов учитися називається, ось нате вам - навчився...

- У нього вдома знайшли наркотики. Вже все село, мабуть, знає.

- Ага, то не його! То тих придурків! Приїхали в гості називається!

Мельник став на рівні ноги, тепер дивився на розстроєну Люду згори вниз.

- Послухайте, я його не чіпав. Коля ваш злигався з поганою компанією, згоден. Тільки ж сам він не дитина. З пістолета в мене стріляв...

- Де той пістолет, де! Ніхто про пістолет нічого не каже! Дядько з Чернігова дзвонив хвилин сорок тому. Він на своїй машині за міліцією поїхав. Каже, їх навіть у район не везли - прямо в область. Там він оце годин п'ять сидів, до якогось начальства добивався.

- Добився?

- На свою голову. Його відразу під руки - і ножа впізнавати.

- Я щось не дуже розумію...

- „Не розумі-ю”, - перекинула його Люда і Мельник помітив, що сльози в неї висохли так само раптово, як і потекли. - Заводять у якійсь кабінет, підводять до столу. Стіл газетою накритий, під газетою щось лежить. Туди-сюди, пойнятих знайшли. Газету зняли, під

нею - кілька ножів розкладено. Кажуть, упізнавайте ваш. Дядько їм: „А чого тут пізнавати! Ось мій коліон лежить. Я його кілька днів знайти не можу”.

- Стоп! - через мозок Мельника наче блискавка пройшла. - Це ж дільничний казав - ваші родичі наче свиней тримають на продаж! Це батьки Колі Череди?

- А що, не можна свиней тримати?

- Можна, все можна. Я далі без вас усе знаю. Кілька днів тому на Тихому Затоні дивака одного ножом для коління свиней зарізали. Потім у воду кинули. Чи навпаки - спочатку притопили, потім ножиком проштрикнули.

- Господи! - Люда перехрестилася.

- Виходить, Людо, це той самий ніж, який у вашого батька в той самий час кудись зник. Тепер знайшовся. І Колю звинувачують у вбивстві.

- Яке звинувачують! Дядько каже - він уже признався! Ще каже, що це ви на нього заяву написали!

- Було діло. В міліції без заяви справу не відкриють. А ваш кузен...

- Хто-хто?

- Ну, брат двоюрідний. Значить, ваш брат двоюрідний зі своїми друзями...

- Не друзі вони йому!

- Та дайте ж сказати, йолки-палки! Братець ваш і троє інших мене два рази мало не вбили. Машину роз гатили. Мобільник через них у воді гавкнув. А Череди ще з пістолета стріляв.

- Нема в нього пістолета!

- Згоден, нема. Тільки в нього і без пістолета на кілька статей вже потягне.

- Дядькові це пояснили. Тому він відразу з міліції на пошту погнав - додому дзвонити. Тітка до мене прибігла. А я оце до вас, - очі Люди знову заблищали. - Заберіть свою заяву. Скажіть, що це не він. Пацанові ще вісімнадцяти нема, в армію тільки на наступний рік. Дядько не відмазував, каже - хай послужить хлопець. Може, розуму набереться...

- Правильно. Зона розуму не додає. Ніякої армії тепер не буде.

- Слухайте, дядько просив переказати - вони за машину вам виплатять, телефон куплять, скільки треба - стільки й платитимуть кожен місяць. Він сам тільки завтра приїде, теж до вас на розмову хоче прийти. Свиней та поросят різати почнуть, грошей не пошкодують. Один у них Миколка...

- Так і я, Людо, в мами своєї один син. І вона в мене ще жива. А Миколка ваш на людей із ножом.

- Не він це!

- Ви ж кажете - признався.

- Сама нічого толком не знаю. Дядько там у Чернігові сидить, кінці шукає, всіх, кого можна, на вуха піднімає. Треба ж точно знати, як там і що...

- Послухайте мене, Людо, - зітхнув Мельник, кладучи руку на її дебеле плече. - Тепер я вже нічого не можу зробити для вас, навіть якби хотів. Хоча, коли чесно, не хочу. Але це можна було обговорювати, поки вбивство там не вилізало. Тепер - все, Череди зізнався. Процес пішов. Це правда, така система.

Люда підвелася, витерла очі тильним боком долоні. Тепер вони блиснули не від сліз, а від люті.

- Не хочете, значить... По морді дістали - і так на молодших за себе відіграється. Не ходіть до мене в магазин - пляшку в голову кину!

Крутнувшись на п'ятах, вона вийшла на двір, ледь не збивши з ніг Ольгу. Білявка провела Люди здивованим поглядом.

- Чого це вона?

- Нічого. Один її близький знайомий догрався, - Мельник посміхнувся кутиком рота. - До речі, Олю, вона обіцяла мене скалічити. Так що в разі чого...

Остаточно картина прояснилася, коли під вечір на базу приїхав джип, за кермом якого сидів коротко стрижений хлопець спортивної статури і з явно військовою виправкою.

Весь цей час Мельник не знав, куди себе подіти. Дуже хотілося подзвонити комусь із знайомих, хто може бути в курсі справи, і дізнатися подробиці цієї історії. Навіть мало сенс їхати в Чернігів і особисто, обійшовшись без телефонних дзвінків, зайти до потрібних кабінетів. Але в будній рейсовий автобус робив лише два чотири рейси. Три з них Віталій уже пропустив, четвертий - о пів на восьму вечора. З темпами, якими він їде, до Чернігова реально дістатися близько дев'ятої. Туди-сюди - вже пізній вечір, за ним - ніч. Де і кого шукати? Все одно доведеться перенести на завтра.

Але вирішення проблеми прибуло у вигляді джипу з спортивним хлопцем за кермом.

- Збирайтеся. Павло Павлович чекає.

- Це він за мною таку машину прислав?

Водій обмежився кивком.

- Чому сам не приїхав?

- У мене наказ привести вас до нього.

- Он як - прямо таки наказ!

- Перевдягніться. В офіс у шортах не можна.

- Джинси і футболка підійдуть? Чи смокінг позичати?

- Нормально. Я чекаю в машині.

...Вже за годину Мельник заходив у вже знайомий кабінет. Заруба підвівся йому назустріч, вийшов з-за столу, міцно потиснув руку, кивком голови відправив його провожати за двері. Той вийшов і причинив їх за собою.

- Присядьте, Віталію, - Заруба витяг з шафи непочату пляшку віскі „Джоні Вокер”, дві склянки, поналивав на три пальці, узяв свою і заклично підніс: - За вас. Сьогодні - тільки за ваш і ваш успіх. Я в вас не помилився.

Мельник не особливо заперечував. Ковтнув, скривився - напій як на нього був жорстким на смак. Та промовчав, чекаючи більш докладних пояснень. Заруба допив свою порцію одним махом, видихнув, примостився на стільці навпроти Віталія, відкинувся на спинку.

- Сьогодні я, здається, надудлюся. Давно собі такого не дозволяв. Налигаюся і засну в кабінеті. Жодна скотина слова не скаже.

- Це ви так про своїх підлеглих?

- Ви не слухайте мене, Мельник, не слухайте. А якщо вже слухаєте, то думайте про мене, що хочете. Багата зажрата скотина і таке інше. Просто ви мені сьогодні влаштували справжнє свято. Вірніше, ви його почали, а рідна міліція завершила.

- А якщо докладніше?

- Все дуже просто, - Заруба знову налив. - Ваш план удався на всі сто. Побачивши вас, ці відморозки відразу спробували вас убити. На цьому попалися і призналися - вони справді систематично крадуть чужий улов. Ви скажете - через це не вбивають. Я скажу так само, але ж ми знаємо, з ким маємо справу. Особливо цей, як його...

- Лютий...

- Точно, Лютий. Ви ж знаєте мої можливості та зв'язки на всіх рівнях. Щойно вони почали признаватися, я вже знав про це. Ну, а подробиці мені годину тому закінчив розповідати начальник УМВС зі слів начальника карного розшуку. Я тримав справу під контролем, тому всіх чотирьох відразу забрали сюди, не тримаючи в районі. Тут спеціалісти кращі. Докладно я нічого не знаю, але загалом картина виглядає так, - він знову випив, закури цигаркою. - Їх уже сюди привезли тепленькими. Там, на місці, ви встигли підготувати ґрунт, і операм із району лишилося тільки записати під протокол їхні зізнання про те, як вони напали на вас, побили і пошкодили машину. Та „Нива” записана на одну з фірм, яка належить мені, тому формально пошкоджено моє, Павла Заруби, майно. Мені завдано певної матеріальної шкоди. Відповідно, я просто мушу написати заяву і простежити, аби

справі дали хід. Таким чином я маю право особисто цікавитися ходом розслідування: знищене моє майно, скоєно напад на мого працівника. Ви ж мій працівник чи ні?

- Здається, так, - Мельник випив і теж потягнувся за цигаркою.

- Далі відбувається наступне: всіх чотирьох розводять в окремі кімнати і починають колоти, як це у вас в міліції називається, на предмет нападу на покійного громадянина Кулакова. Тут всі займають глуху оборону, хоча для чого, який смисл? Адже напад, завдання тілесних пошкоджень, злісне знищення чужого майна і незаконне зберігання наркотиків уже є. Здавалося б, одним побиттям більше, одним менше. Але, як мені розказали, команда стоїть, як панфіловці під Москвою. Та нарешті один не витримав - зламався. Ніж принав, той самий, який на березі затону знайшли. Саме батько його нагодився, тамтешній, козубський. Без задньої думки ножика свого впізнає. Протокольчик раз - і пацанові під ніс. Тут уже нема куди діватися - вбили, каже, ідіота. Ходив, бачте, за ними, вистежував. Хотіли спочатку просто повчити, тільки йому мало показалося. Коли на затоні його застали - зовсім дах у всіх поїхав. Наздогнали, зловили, у воду кинули і так тримали, поки не захлинувся. А пацанчик цей, ну, сільський, саме обкурився перед черговим походом по рибку. Ну, витяг ножаку і р-раз! - Заруба зробив випад рукою, демонструючи, як саме Коля Череда проколов ножем свою жертву.

- Для чого ж він ножика з собою носив?

- А для чого вони шматки ланцюга, кастети та іншу дрянть із собою тягають? Крутизна, ось вам і маєте. Одне слово - крутизна. Ще по одній?

Мельник машинально кивнув, хоча пити зараз особливо не хотілося. Господар кабінету повторив і, не цокаючись, випив, після чого повів далі:

- Я вам уже казав: спосіб убивства Кулакова такий самий, що і в попередніх випадках. У міліції це без мене знали, тільки ніяк не могли приводу знайти, аби історію про нещасні випадки в справу про умисні вбивства перекваліфікувати. Офіційно ж справ нема, тому я до вас, відставного опера, і звернувся приватним порядком. Але за першим моїм словом справу відкриють, щойно буде така можливість.

- Ясно. Компанію Лютого почали колоти на вбивства рибалок.

- Правильно, - кивнув Заруба. - І щоб ви не сумнівалися - розкололи!

- Призналися, значить, - промовив Мельник, покрутив у руці свою склянку, залпом випив. Він ще не знав, як до всього цього ставитися.

Він не забув слизького дотику під водою до своєї ноги.

- Призналися щиросердно! - багатозначно підніс указівного пальця догори Заруба. - Лютий - найміцніший серед них горішок. Тільки тоді, коли йому всі три явки з повинною показали, власноруч його друзями написані, він попросив ручку і папірчик.

- Невже все так просто?

- Простіше не буває. Я дуже задоволений - ніхто з конкурентів ці всі вбивства не замовляв і підірвати мій бізнес не хотів.

- Значить, немає ніякий привидів, жодних примар, іншої чортівні?

- Все це - місцеві казочки тітоньки Аріни, - відмахнувся Заруба. - Мені тепер аж соромно, що я нагнав на себе такого страху та й вас, адекватну людину, з толку збив. Хоча я вам скажу, - він нахилився ближче. - Якби ви не були такою адекватною людиною і вирили в усю цю нечисть, так швидко ми б з вами цю проблему не вирішили.

- Ну і чим же вони це мотивують? Взагалі - як усе відбувалося?

- Мені дали сьогодні почитати копії явок із повинною. Безграмотно написані, та не в тому річ. Хотілося пацанам пригод. Лютий, їхній лідер, завжди готовий був якусь гидоту скоїти. Перший раз у них усе випадково вийшло - хлопчикам гарний імпортований човен сподобався. Вирішили просто так, на гоп-стоп забрати, хазяїн не віддає. Навіть битися почав. Його ззаду оглушили і в воду головою. Так і тримали, поки не захлинувся. А далі вже Лютий командував, як і куди трупи дівати. Наступна жертва їх застала за вичищенням сітей. Слово за слово - з ним те ж саме зробили. Пожили трошки, побоялися на перших порах, бачать - нічого не сталося. Ніхто ними не цікавиться. Ось після цього їх азарт і охопив.

Мені сьогодні ваше колишнє начальство казало - так буває. Затягне людей звичка вбивати, і таку залежність виробить, куди там наркотики. Особливо, повторюся, коли це безкарно і коли люди вже морально для цього визріли. Лютий саме з таких. Його дружки все на нього валять, самі пишуть - змушував, тероризував, боялися його і все таке. Словом, бридка і неприємна історія. Скількох би вони вбили, якби я тоді не втрутився, боюся сказати. Знаєте, оті містичні історії справді допомогли. Інакше я б цього всього не почав. А так вирішив розібратися, хто воду каламутить. Розібрався, - Заруба налив собі ще. - І жодного відчуття радості, хочу вам сказати. Зловили б якесь лох-несське чудовисько, і то задоволення більше. А так - двоногі чудовиська, на людей сході та ще й молоді, жити б і жити. Ну їх, нап'юся від усього цього. Тільки зараз, чекайте.

Він підхопився, відчинив сейф, витяг звідти пачку доларів у банківській упаковці, поклав на стіл перед Мельником.

- Що це?

- Умовні одиниці, як їх у нас називають. Ви їх чесно заробили, плюс невеличка премія. І давайте вважати справу для себе закритою. Далі міліція нехай займається, їй за це зарплату платять. До речі, інформація про вашу участь у цій справі подана мінімально. Не думаю, що вам потрібні тісні контакти з вашим колишнім керівництвом, котре не цінувало вас.

- А ви цінуєте?

- Як бачите, - Заруба кивнув на пачку. - Беріть, беріть гроші. Ховайте. І можете їхати додому, відсипатися.

- Значить... Значить, я уже у вас не працюю?

- Чому? На посаді охоронця - звичайно. Тільки я пропоную вам узяти невеличку відпустку за свій рахунок. До того ж не обов'язково вам охороняти базу відпочинку. Для хорошого працівника в мене в службі охорони робота знайдеться завжди.

- А якщо я повернуся і трошки відпочину там?

- Ви ж можете поїхати за кордон, кудись у Чорногорію, наприклад...

- Чим берег Десни поганий? Ви ж були ним зачудовані...

- Я й тепер зачудований, інакше не починав би всього цього. Ну, як знаєте. Тиждень у вас є, потім дзвоніть і приходьте, щось придумаємо. Ще щось? - Заруба запитально подивився на співбесідника.

- Ну, не знаю... Я можу якось почитати ці протоколи? Я ж ніби потерпілий, заява є...

- З вами, звісно, ще будуть балакати, викликати на допити і все таке. Ви ж справді потерпілий... Але я б не радив вам тепер цим займатися. Без крайньої потреби людину, котра працює в банкіра Заруби, ніхто турбувати не стане. Всьому свій час. Справа для вас закінчена, змушений повторити це, - він підвівся, своїм прикладом показуючи, що Мельник повинен зробити те ж саме. Потиснувши Віталію руку, Заруба промовив абсолютно тверезим голосом: - І ще одне... Мої можливості вам відомі. Краще не цікавитися цією справою за моєю спиною. Все одно ваш інтерес впливе.

- Чому ви так ставите питання?

- Бо тепер ця погана історія вас особисто вже не торкається. Окрім, звичайно, різних формальностей, із дотриманням яких до вас не чіплятимуться. Вітаю - ви заробили грошей, у вас відтепер є престижна робота. непогано для вчорашнього безробітного, якого пенделем виперли з органів. Правда?

- Правда, - погодився Мельник, взяв зі столу пачку доларів і засунув до кишені джинсів.

- Отак і понесете?

- А чого ж.

- Я дам вам машину, вас довезуть додому.

21. У тихій воді дно глибоке

Цієї ночі в своїй холостяцькій квартирі Віталій Мельник заснув на диво швидко.

Видно, марафон кількох останніх днів дався взнаки. Всупереч усім твердженням, після сексу, якого в нього, до речі, до випадкового знайомства з білявою Ольгою щось давненько не було, йому спалося не так уже й добре. Провалувався на годинку-півтори в темну прірву, потім прокидався і крутився з боку на бік. Причому обережно, аби не розбудити Ольгу. Коханку, яка невідомо звідки і невідомо чому обрала для себе саме його, відставного мента з купою проблем. Але цього разу Мельник заснув уже за півгодини після того, як зайшов до своєї квартири. І прокинувся, коли годинник показував - страшно сказати! - початок дванадцятої дня. Шляхом нескладних підрахунків Мельник дійшов до висновку, що проспав він більш як півдобі.

Такого він давно не міг собі дозволити. Про такий кайф мріє будь-який нормальний опер.

Вставати не хотілося. Мельник пошукав над головою дистанційку від телевізора, ввімкнув його, поклав по каналах і вимкнув. Не хотілося нічого. Просто полежати в тиші - вікна його квартири виходили в двір, а сам будинок стояв углибині вулиці, не під самою дорогою.

Полежати й подумати, як з усім цим бути.

Отже, маємо чотири щирісірні зізнання. Мельнику не було особливо шкода Лютого та його компанію. З рештою, він міг повірити, що все було саме так, як йому переказав Заруба. Не таких ловили, не такі чистухи читати доводилося. Доведеться повторитися ще раз самому для себе - вбивають тепер і з менш серйозних причин. Чого там - останнім часом люди мочать одне одного взагалі без причини. Добре б так - неодмінно після всього порубають на шматки і розкидають по мікрорайону чи в різних районах міста. А то й за місто вивезуть. Мода зараз така - розчленьонкою займатися.

Знаючи про способи добування в затриманих щирісірних зізнань, Мельник не тішив себе думкою, що пацани справді призналися без жодного тиску за такий короткий термін. З часом він планував-таки дізнатися подробиці, але поки що він уявляв усе собі так. Череди розколовся першим - проти нього залізні докази. Сільського хлопця, нехай і зіпсованого містом, могли кілька разів добрено прикласти по нирках. Йому могли пригрозити затиснути яйця дверима і навіть почати виконувати цю погрозу. Коротше, при зміні влади суть міліції не міняється. В такий спосіб клієнта на кшталт Череди реально розвалити за годину. Ну, нехай за півтори, умовили. Далі він пише чистуху тремтячою рукою, де все валить на приятелів. Причому Мельник не сумнівався - зізнання писалося під диктовку. Почасти через те, аби пасажир правильно склав документ, почасти - через бажання швидше розколоти інших.

Наступне - справа техніки. Комусь із тих, що лишилися, швидше за все - Малому, показують сповідь Череди. Той починає все заперечувати, і так само в процесі переводить стрілки на друзів. У нього так само відбирається папірець із щирісірним зізнанням. Його показують уже Корі, і скоро той теж пише щось подібне. Тепер є з чим іти до Лютого, досвідченого каторжанина.

Так чи приблизно так все й робиться.

Так чи приблизно так Віталій Мельник сам робив, коли жував оперський хліб і сумлінно топтав свою „землю”. Всі четверо - закінчені подонки, їх треба закрити чим на довший термін.

Виходить, вони не мають прямого відношення до того, що живе в темній воді Тихого Затону. Чим би ця істота не виявилася, вона не має злих намірів щодо людей. Більше того - Воно врятувало йому, Мельнику, життя. Він був більш ніж певен, що човен нападників сам не перекинувся. Та й дотик ще пам'ятає.

Раз затримані відморозки не піднімали цю тему, значить, вони самі не все знають. Вбивали людей для забавки, більше нічого. Значить, йому лишається розгадати справжню таємницю Тихого Затону. Зробити те, що не вдалося зробити божевільному Антону Кулакову.

А зробити це тим більше потрібно, тому що Мельник не любив, коли йому погрожують. Останні напучування Заруби саме так і прозвучали: не лізь не в свою справу, а то гірше буде. Раз так, йому в цю справу влізати з головою сам Бог велів.

Час у нього для цього є. Треба хіба що зв'язнути на мобільник Ользі і попросити, аби вона дочекалася його. Судячи з настрою білявки, вона вирішила не досиджувати на базі до кінця проплаченого терміну.

Чомусь зараз Мельнику не хотілося загубити її слід.

Серед убивць, гвалтівників та озброєних грабіжників, яких доводилося за свої оперські будні ловити Віталію, не виявилось жодного краєзнавця. Серед потерпілих тех.

Краєзнавців не було. Тому Мельник не уявляв собі, як і про що можна говорити з такими людьми. Більше того - він не знав, як відрізнити справжнього краєзнавця від несправжнього. А в тому, що краєзнавці бувають липовими, він не мав жодного сумніву.

Ким тільки люди не прикидаються!

Віталій не знав, куди йому йти і до кого звертатися. Тому тупо подався в краєзнавчий музей, де зайшов у кабінет директриси, яку застав на місці, і коротко та наскільки міг ясно виклав їй свою проблему. Жінка середніх років у окулярах із старомодною оправою вирішила його питання на диво швидко. Подзвонила комусь, розповіла про свого дивного відвідувача, щось черкнула на листку з перекидного календаря, подякувала і дала Мельнику домашню адресу якогось Пустомита Ігоря Яковича. Назвавши його кращим спеціалістом у потрібній Віталію царині.

Сьогодні Мельник вирішив обійтися без машини, чомусь вирішивши законспіруватися. Тому переїзди маршрутками зайняли певний час, бо такі він так само не хотів брати. Хоча після вчорашніх розрахунків міг собі дозволити орендувати машину з водієм на цілий день. Але він вирішив - маршрутками безпечніше. Чомусь йому раптом спало на думку, що Заруба раптом захоче його пропасти і виділить для цього людей.

В усякому разі, від самого початку знайомства банкір поводив себе так, ніби грався в шпигунів. А приставити до когось топтуна - один із елементів такої гри. Раз так, то краще не надто підставлятися і миготіти перед очима. В громадському транспорті загубитися легше і не складно вирахувати когось, хто до тебе причепиться.

Краєзнавець Пустомит жив далеко на північній околиці Чернігова. Причому - в останній багатоповерхівці на цій вулиці, в останньому під'їзді будинку та ще й на останньому поверсі, під самим дахом. Він виявився розкуйовдженим чоловіком років під сорок, відчинив гостеві двері в самих шортах, довгенько трусив руку. При цьому трусився всім тілом, ніби тримався не за чужу праву руку, а за відбійний молоток, і рожевеньке черевце смішно тряслося холодцем.

- Я взагалі у відпустці, - для чогось повідомив він, жестом запрошуючи гостя на кухню. - Та знаєте, як воно - вдома вирішив трошки попрацювати. Тому не дивіться, тут у мене бардак...

- Нічого, я все зрозумію.

- Чайку?

- Можна, - після вчорашнього віскі Мельник уже вижлуктив сьогодні дві пляшки мінеральної, зійшов потім під пекучим сонцем, в все одно всередині сушило. Тому чай зараз пішов би аж бігом.

Краєзнавець увімкнув електрочайник, поставив перед гостем чашку, розцяцьковану в червоний горошок, собі підсунув кухля з написом „Валя”. У обидві чашки кинув по пакету чаю, і щойно вода закипіла, налив окропу. Кілька секунд він стояв, уважно дивлячись на пакетик у паруючій воді, потім стрепенувся і присів на табуретку, впершись руками в голі коліна.

- Так я вас слухаю. В музеї сказали, ви науковець і вас щось цікавить.

- Ну, стосовно науковця вони помилилися. Я, гм, сценарист, - Мельник вирішив використувати перевірену легенду.

- Так, так, цікаво. Ну-ну... Сценарист чого?

- Буде серія документальних фільмів про Україну, - звично повторив Віталій свою історію. - Поки що це проекти, збираємо матеріал. Конкретно зараз нас цікавить все, що пов'язано з Тихим Затонем.

- Ага, отак, значить, - Пустомит схрестив руки на грудях. - Всіх чомусь цікавить Тихий Затон. І я знаю, чому, - руки розплелися, вказівний палець націлився на Мельника. - Наш місцевий автор Шалига книжечку недавно випустив, де такого наворочав - на голову не налізе!

- Я з ним уже познайомився.

- Так, і що? - краєзнавець знову схрестив руки на грудях. - Він вам усі свої страшилки порозказував чи тільки обрані? Кращі, з категорії „зе бест”...

- Ну, я його не знаю так добре, як ви. Книжку перегортав, - збрехав Віталій. - Мені треба знати, що там правда, а що - ні. Скажімо, ті історії про потоплеників, що оживають, чи якихось сторожів затону...

- Я вам так скажу... Власне, я це не тільки вам кажу, я постійно виступаю: Шалига в нас на особливому рахунку. Правда, працював у архівах, вишукав унікальні матеріали. Хоча б про звірства того ж Панька Козуба, як він дівчат у затоці топив. Все, що стосується такого історичного фактажу - правда, чиста правда, клянуся вам і присягаюся, - Пустомит поклав долоні правої руки на груди з того боку, де серце. - А коли доходить до містики - йому б місцевим дідом Панасом працювати. Нудно старому на пенсії, ось і вигадує різне таке всяке. Знає, що перевірити не можна, а людям цікаво. Книжечку його навіть перевидавали. Він там усіх примар згадав, не лише на Тихому Затоні. Так що коли хочете зняти таке кіно, аби з вас люди не сміялися, не ведіться на дідові фантазії. Пийте чай, - сам він двома пальцями виловив пакетик і кинув його в раковину мийки. - Ви з цукром?

- З цукром.

- А в нас усі без, фігури бережуть, - Пустомит ляснув себе по черевцю. - Тому звиняйте, цукор спеціально не купуємо.

- Значить, питиму без цукру, - легко змирився Мельник і за прикладом господаря, обпікаючи пальці, виловив пакетик із своєї чашки, відсorbнув і повернувся до теми розмови: - Мене взагалі зацікавила сама тема Тихого Затону. Кажуть, наприклад, що там дна нема і тому якісь потвори живуть...

- Ну, тут частково правду кажуть, - краєзнавець теж сьorbнув чаю. - Не про потвор. Монстрів не буває в природі, тому в Тихому Затоні живуть риби, жаби та раки. Сомів і щук там іноді здоровенних достають, але не монстроподібного розміру. Стосовно бездонності - знаєте, приказка є: в тихій воді дно глибоке? Вона взагалі не річок стосується, як і всяка народна мудрість, але в даному випадку цілком буквально відповідає суті питання, - видно було, що Пустомит осідлав одного зі своїх улюблених коників. - Може, ви не знаєте, але Тихий Затон - унікальний куточок природи. Колись дуже давно це був не затон, а власне Десна. З часом гирло трошки зсунулося, на тому місці лишилося болото. Але вода в затоні не стояча - там купа підводних джерел, які його підживлюють. Ви ж, мабуть, знаєте про тамтешню „смугасту” воду.

- Теплі й холодні ключі. Знаю, - кивнув Мельник.

- Ось так час ішов, джерела текли, і поступово утворювалася затока як частина природного прибережного деснянського ландшафту, - він знову сьorbнув чаю. - Дно тим часом поволі просідало, а оскільки воно вже було заболоченим, то чимдалі, тим більше ставало мулкім. Таким чином, теоретично дно в Тихого Затону є, тільки реально дістатися до нього справді майже неможливо. Воно не тверде, там кільканадцять шарів мулу. Варто ко-мусь чи чомусь важкому потрапити туди, мул відразу засмокче. І витягнути звідти когось чи щось можна лише шляхом повного і цілковитого осушення затону. Це процес довготривалий і не дешевий. До того ж осушувати Тихий Затон зараз ніхто не дасть навіть при теперішньому беспределі. Чіпати затон означає порушити структуру самої Десни. Вона відразу почне міліти в радіусі кількох десятків кілометрів. У природі, бачте, все гар-

монійно пов'язано. Ось вам і розгадка бездонності. Колись хотіли поміряти дно - троса не вистачило, а трос, між іншим, до тридцяти метрів довжиною. Витягли - а половина в мулі вимашена. Дна так і не знайшли. Так само, як і літака.

- Якого літака?

- Ви хіба не знаєте? Німецького. В сорок третьому, коли німців звідси наші вибивали, над Десною збили „месершміт”, у якому намагалися вивезти цінності обласної філії радянського Держбанку. Там тільки золота було, кажуть, майже на мільйон чи то рублів, чи то рейхсмарок. А ще коштовності, награбовані по цервах та в людей. Зокрема, конфісковані в євреїв. Поліція вислужувалися, списки євреїв складали, і ті, аби відкупитися, останні заховані цінності віддавали. Між іншим, серед сережок та колечок фамільні цінності траплялися. Правда, це не допомагало - їх усе одно розстрілювали...

- Так що з літаком?

- А що з літаком? Збили його акурат над Тихим Затонем. Він як пішов під воду, так і пропав з кінцями. Золото разом із ним пропало. Лежить собі десь в намулі.

- І що - не пробували знайти?

- Хто і коли? По це тільки ось щойно в газеті написали. Десь може в травні. Спочатку в нашій місцевій, потім „Факти” передрукували. Журналіста ще питали, звідки така інформація. Але він у нас гоноровий, майстер по сенсаціях. Щоки надув, каже - не має права здавати свої джерела. Коли чесно, час уже пройшов і це все трошки забулося. Це ж одnodенна сенсація. Ну, нехай новина місяця, не більше. Тут у державі більш серйозні речі робляться...

- Це цікаво, - Мельник відсунув від себе недопитий час. - Це дуже цікаво. Може, у вас є випадково ця газета?

- Нема! - розвів руками Пустомит. - Для мене публікації в жовтій пресі - не авторитетне джерело. Якщо вас цікавить щось подібне, то навряд чи серйозні дослідники вам допоможуть.

- Ви вважаєте, що про збитий літак - це несерйозно?

- Ніхто ще поки не довів, що літак у Тихому Затоні не затонув. Точно така ж історія - з привидами. Це все відомості, які вимагають перевірки, але така перевірка неможлива в принципі. Наука працює з фактами. Народу потрібні домисли, бо з ними жити цікавіше. А ви для себе вирішуйте, якою інформацією скористатися. Щодо газет, - краєзнавець допив чай, - то сходіть у бібліотеку. Там є підшивки. Шукайте починаючи від травня. А якщо вам для фільму потрібен буде мій коментар, я вам його дам. Тільки попереджаю - все це заперечу!

- Ну, ви ж самі знаєте - треба в таких випадках зважати на всі думки, - Мельник витримав паузу, відверто не знаючи, про що говорити далі. - Значить, у разі чого я можу до вас звертатися?

- Навіть треба!

22. Золотий літак

Якби хто сказав Віталію Мельнику, що він, мент, нехай і колишній, просидить у міській бібліотеці до самого закриття, він би розсміявся цьому фантазерові в пил.

Правда, він сам від себе не чекав такого. Книжок він читав дуже мало, хіба від нудьги під час відпустки перегляне якийсь бойовичок кишенькового формату із бандитського життя. Газети переглядав трошки частіше, та загалом читання заміняв йому телевізор. І ось тепер, після розмови з краєзнавцем, Мельник не знав, куди, окрім міської бібліотеки, йому ще йти.

Спочатку йому довгенько шукали підшивку „Фактів” - бібліотека передплачувала цю газету, але оскільки вона щоденна, то підшивок навіть за півроку накопичувалося кілька. До того ж ці газети постійно гуляли по читальному залу. Потрібне йому число таки знай-

шли, і Віталій почав читати статтю повільно та уважно, намагаючись нічого не пропустити.

Прочитавши один раз до кінця, він відкинувся на стільці, заплющив очі, посидів так кілька хвилин, потім перечитав її знову. Стаття не дуже велика, займала дві третини шпальти і була проілюстрована не дуже якісною фотографією Тихого Затону. З цієї фотки зробили колаж - підверстали згори палаючий літак із свастикою на борту. Але Мельник все одно змусив себе прочитати її ще раз, після чого згорнув газету і, спершись ліктями на стіл, обпер об кулаки голову.

Поки що він не знав, що означає прочитане. Лише чуйка підказувала - цей слід обов'язково повинен кудись привести. Стаття називалася „*Радянські винищувачі втопили в бездонній затоці кілька мільйонів золотом*”, і суть її, якщо коротко, зводилася до наступного.

В 1941 році, незадовго до того, як Червона Армія залишила Чернігів, працівник відділення Держбанку СРСР Аркадій Поляк та інструктор міськкому партії Віктор Косарчук отримують важливе завдання - вивезти з міста золотий актив, що зберігався в обласній філії банку, а також золоті вироби та монети з музейних фондів. Усе золото влізло в два великих фанерних чемодани, оббитих дерматином. Автор стаття, чернігівський журналіст Владислав Коротун, навіть подає фрагменти з опису скарбу. Якщо вірити йому, то, окрім іншого, там були золоті браслети, сережки, персні та медальйони, датовані не лише XVIII століттям нашої ери, а навіть I століттям до нашої ери. За його твердженнями, якщо оцінити лише цей скарб за сьогоднішнім курсом долара, то вміст фанерних чемоданів уже тягне до мільйона. Та це ще не все.

Чемодани перев'язали шкіряними ременями і опечатали печатками міськкому. Про те, що в них заховане, знали, окрім Поляка і Косарчука, лише троє: секретар обкому, директор банку та начальник обласного НКВС. Секретаря розстріляли німці вже через тиждень після того, як увійшли в місто. Його залишили в тилу на чолі невеличкої підпільної групи, і цю групу хтось дуже швидко здав гестапівцям. Директор банку загинув у розбомбленому поїзді, на якому вивозилися в радянській тил важливі станки з міських підприємств. Начальник НКВС був політруком партизанського загону, який взимку 1942 року карателі взяли в кільце і знищили до останнього бійця. Таким чином, відомостями про золото володіли двоє.

Їх доля так само розкидала. Для перевезення золота Поляку і Косарчуку, як пише журналіст, виділили спеціальну машину. Десь на околиці Чернігова полуторка попала під бомбардування і перекинулася. Водія вбило осколком, хранителі скарбу перебіжками дісталися до лісу, тягнучи за собою чемодани. Переночувавши в лісі, Поляк і Косарчук на ранок зрозуміли, що опинилися в німецькому тилу. Вирішили пробиратися лісами і шукати своїх. Але цілком логічно розсудили - з таким вантажем далеко не зайдуть. Тому закопали чемодани, виривши яму в чотири руки. Після чого спочатку йшли разом, а потім домовилися розділитися.

Куди подівся Поляк, досі невідомо. Судячи з усього, він лишився одним із тих сотень тисяч, що пропали без вісті. А ось Косарчук попався німецькому патрулю. За фатальним збігом обставин, його впізнав один із поліцаїв - поліція набиралася з місцевих жителів, котрі ненавиділи радянську владу і виявили бажання добровільно служити німцям. Куди вони поділися під час мобілізації, ніхто не знав. Але щойно німці входили в міста і села, вони звідкись виринали і поспішали записатися на службу новій владі. Отже, інструкторові міськкому партії загрожував розстріл без суду. Тож Косарчук, рятуючи своє життя, розповів про закопані в лісі чемодани з золотом.

Це не врятувало його - знайшовши чемодани, німці все ж таки наказали стратити комуніста. Про те, як склалася подальша доля золота, журналіст не знав і чесно в цьому признався. Зате він наводить свідчення такої собі Катерини Лапоногової. Ця жінка, виявляється, нещодавно померла у віці вісімдесяти років. Свого часу вона відсиділа десять років у таборах за співпрацю з окупаційним режимом - у тому ж сорок першому німці за-

вербували її перекладачкою в комендатуру. Дівчина погодилася, бо батько був на фронті, мама хворіла, а на руках ще маленька сестричка. Німці давали за роботу непоганий пайок, і тут вибирати не доводилося.

Так ось: німці на той час уже настільки довіряли їй, що говорили, не криючись. Тож вона знала і про пограбовані церкви, і про винесені з монастирських підвалів золоті монети, і про золото, вичищене під час обшуків у єврейських родин. Найцікавіше - Катерина нібито сама чула, як комендант розпорядився запаяти все золото у великий сейф і завантажити його в спеціальний літак.

Куди його збиралися вивозити далі - не важливо. Адже радянській літак-вимишувач почав переслідувати „фріца” в повітрі, зав’язалася коротка битва, і ворожий „мессер”, оповитий чорним димом, спікірував просто в Тихий Затон.

До недавнього часу, закінчує свою статтю Владислав Коротун, всі ці факти не були секретними, а з історії про золоті чемодани не робилося таємниці. Відомості про те, як евакуювалися цінності, про загибель комуніста Віктора Косарчука та інших, посв’ячених у таємницю, можна знайти в архівах. Правда, дотепер вважалося, що цінності зникли без сліду і назавжди втрачені. Так само відомо, що над Тихим Затonom у війну збили літак. Над тими місцями взагалі збивали не один літак, і не лише німецький.

Тільки ніхто не збирав ці факти до купи і не робив з них висновки. Крім того, ображена на радянську владу Катерина Лапоногова з принципу не розповідала нікому про те, що чула в комендатурі. Рідних та близьких у жінки не було. Лише випадково Коротуну вдалося розговорити жінку. Він готував матеріал про тих, хто постраждав від радянського режиму і досі не реабілітований. За його версією, жінка вирішила розповісти йому все тому, що відчувала - скоро помре. Саме тому попросила його не розголошувати почуте доти, доки вона жива. За цей час Коротун попрацював у архівах, зібрав потрібні відомості, додав до них історію Лапоногової - і мозаїка, за його висловом, склалася сама.

Переваривши цю інформацію і про всяк випадок прочитавши статтю ще раз, Мельник дійшов до висновку: живих учасників тих подій, які могли б бути свідками і підтвердити, правда це чи ні, сьогодні реально немає. Доведеться або перевіряти все самому, йдучи слідами Коротуна. Значить, треба йти по архівах і пірнати в паперове море. Він не знає, як до цього підійти, тому розіб’є собі об архіви лоба.

Є ще один варіант - завітати до журналіста, потрусити його і вивернути навиворіт. Для цього, звісно, треба його знайти. Годинник показував, що шукати когось на роботі вже пізно. Підключати знайомих ментів так само пізенько. Зітхнувши, Мельник прийняв єдине правильне рішення: повернутися додому і переночувати з цими новинами.

З домашнього телефону передзвонив Ользі і попросив почекати його до завтра. По голосу Мельник не зрозумів її настрою, але сподівався - їй хочеться його дочекатися.

Цієї ночі йому знову приснився страшний сон: привид у формі гітлерівського солдата, весь обліплений річною тванню, ганявся за ним серед дерев і гортанно вигукував щось про своє золото.

23. Робота над помилками

Ранком Мельник прийняв холодний душ, проганяючи нічні кошмари і, загорнувшись у махрового рушника, засів за телефон.

Знайти в Чернігові журналіста виявилось не надто складною справою. Важче було вмовити невідому дівчину на іншому кінці дроту дати домашню адресу і телефон Коротуна. Аби довго не гарикатися, Віталій добре поставленим ментівським голосом повідомив її: журналіст потрібен міському управлінню карного розшуку як людина, котра може допомогти в розкритті тяжкого злочину. Звісно, міліція сама може знайти його адресу і вирахувати телефон, в тому числі - мобільний. Але на це піде трошки більше часу, ніж у тому випадку, коли ці дані дадуть у редакції. А за цей час події можуть помінятися. Якщо через упертість працівників газети злочин не буде розкрито, і небезпечний злочинець зникне, то

з'являться всі підстави звинуватити когось із працівників редакції в співучасті. Або притягнути до відповідальності за чинення перепон правоохоронцям. Враховуючи недосконале українське законодавство, таке повернути дуже легко. Отже, шановній колезі Коротуна краще не нариватися на пригоди.

Не ясно, що злякало дівчину більше - тон, яким із нею говорили, чи суворе попередження, але вона видала Мельнику потрібний номер телефону. Коротун виявився ще вдома, хоча, як почув від нього Віталій, за півгодини вибігає на важливу зустріч. Тому...

- Давайте без тому, - різко обірвав його Мельник. - Дочекайтеся мене, будь ласка, вдома. Це в ваших же інтересах.

- А в чому справа? Що я такого зробив?

- Поки що нічого. Я хочу вас про дещо запитати. І не думайте, що зі мною можна гратися в доганялки. Чернігів - місто маленьке.

Досить гратися в партизан. За вчорашній день ці ігрища Віталію набридли. До того ж він чомусь був певен: навіть якщо Заруба і приставив до нього вчора якісь „ноги”, сьогодні він не стане цього робити. Адже, мабуть, переконався - його попередження діють, він, Мельник, займається різними дурницями. Тому Віталій вирішив обійтися без маршруток і таксі, а пройшовся до гаража і осідлав власну роздубану, але тау рідну та дорогу „вісімку”. По дорозі про всяк випадок перевірився - ніхто за ним не наглядав.

Журналіст Владислав Коротун жив на Рокосовського, причому - в самому кінці вулиці. Заїхавши у двір, Мельник припаркував машину, набрав код замка на дверях під'їзду, який повідомив йому журналіст, зайшов, піднявся ліфтом на шостий поверх і подзвонив у потрібну квартиру.

На нього чекали. Двері відчинилися, він зайшов.

Вийшовши від Коротуна за три з половиною години, Мельник спустився вниз, сів у машину і закурив. Перед цим він кинув на сидіння біля себе позичений, а швидше - конфіскований в журналіста тоненький та плаский цифровий диктофон.

Він не поспішав їхати. Хоча б через те, що поки не знав - куди. Так само не знав, як ставитися до зізнань, які довелося буквально витрушувати з журналіста. Від самого початку розмова здалася Віталію надто кострубатою. На допитах він подібну манеру поведінки спостерігав не раз і не два. Правда, дотепер він не мав справи з журналістами. Зате після сьогоднішньої розмови знав - буде ненавидіти якщо не всю пишучу братію, то принаймні більшість із них. У кіно та серіалах вони виглядали зовсім не такими, як Славко Коротун.

Мельник зараз не міг підігнати дії журналіста під конкретну статтю кримінального кодексу. Звісно, при бажанні більш досвідчені юристи, ті ж самі слідаки з прокуратури, знайдуть подібну статтю. Тільки навряд чи вдасться засадити Коротуна хоч на кілька років. Формально складу злочину в його діях ніхто не знайде. Інакше доведеться саджати половину журналістів, і не лише в Україні, а, як підозрював Віталій, у цілому світі.

Докуривши цигарку, він уже знав приблизний план своїх дій. Про його візит Коротун мовчатиме. Це справді в його інтересах. Мельник не знав, на чиєму боці зараз час, працює він на нього чи проти нього, але сидіти просто так, склавши руки, не хотілося. Тому нехай він зараз помиляється - однією помилкою більше. В усякому разі потім він не зможе дорікнути собі за те, що зовсім нічого не робив. Отже, треба діяти за підказкою інтуїції, тієї самої своєї хваленої чуйки.

Аби не шукати телефону-автомата і дуже шкодуючи зараз за втраченою мобількою, Мельник повернувся додому і вже звідти подзвонив кумові Скрипнику. Свої попередні та подальші дії він устиг обдумати по дорозі, і висновок був невтішним: коли відступаєш хоча б на півкроку від власних звичок та принципів, завжди робиш помилки. А він же славився своїм наполегливим бажанням прокачувати абсолютно всіх, з ким мав справу під час чергового розслідування. Він чи втратив професійні навички, чи спека його розморила, чи дивна історія, в яку втрапив, виявилася надто нестандартною - словом, він випустив із виду кілька важливих, як тепер стає зрозуміло, деталей.

Тому кумові Скрипнику нічого не пояснював. Обіцяв докладно обмалювати ситуацію трошки пізніше. А поки виклав своє прохання і назвав потрібні прізвища. Скрипник зітхнув, але традиційно пообіцяв допомогти. Тільки попередив - не раніше як після обіду, десь година шоста вечора. Зараз годинник показував половину першої дня.

Нехай. Є чим зайнятися.

Їхати старенькими „Жигулями” по роздубаній ґрунтовій дорозі - не фонтан. Але машина не розсипалася. Від Козубів повз знайому вже дамбу в бік Тихого Затону Мельник доїхав хвилин за двадцять, заїхав у ліс, зупинився так, аби авто не було видно з дороги. Далі рушив пішки.

Навіть удень довкола затону було похмуро, вогко, і комарі так само насідали хмарами. Віталій постояв, вираховуючи, звідки почати шукати і чи знайде він щось, а якщо знайде, то що саме це буде. Потім, логічно прикинувши - далеко від берега все одно ніхто нічого не ховатиме, і коли ховатиме, то десь за кущами, зорозво поділив місцевість на сектори і приступив до пошуків. Так завжди роблять, коли обшукують квартиру чи будинок, шукаючи сховок.

Йому здалося, що місце він обрав правильно: дивитися треба з того боку, де було вбито Кулакова. Біля цього місця, до річч, є єдиний на всьому Тихому Затоні більш-менш нормальний спуск до води. Як раз у тому місці, де очерету росте найменше. Коли не вдалося нічого знайти, Мельник розширив радіус пошуку і знову взявся до роботи. На комарині укуси не зважав.

Удача посміхнулася йому після майже трьох годин ласіння між деревами та кущами. На відстані чотирьох метрів від берега, в густих заростях він знайшов тайник - акуратно викопану в землі квадратну яму, замасковану зверху дерном. В принципі він підозрював, що саме заховане тут, біля затону. Ось тільки його припущення виявилися надто буквальними.

Постоявши на колінах над ямою, Мельник акуратно склав усе назад і замаскував, як було. Критично подивившись на свою роботу, вирішив: ніхто не здогадається про візит стороннього, тим більше - рано вранці. Обтрисивши штани, він повернувся назад, сів за кермо, розвернувся і поїхав на базу.

- Ти всі свої проблеми вирішив? - запитала Ольга після поцілунку.
- Майже. Ти все ж таки їдеш звідси?
- Якщо ти машиною, то вже сьогодні. Ти ж знаєш, якій у мене настрої останнім часом.
- Добре, тоді збирайся. Ти сказала, що звільняєш будиночок?
- Поки ні. Раз ти приїхав, то піду скажу зараз.

Вона пішла до „штабного” бунгалу Обухівського, а Віталій присів на ліжку, рипнувши пружинами. Його аж розпирало - він хотів розказати комусь про свою знахідку і взагалі про нові обставини цієї дивної справи.

Заруба. Точно, Заруба. Він, як хазяїн, повинен знати, що відбувається на території, яку він планує облагородити в найближчому майбутньому.

На подушці лежав Олін мобільний. Не стримавшись, Мельник узяв його, покрутив у руці. Згадав - один раз він дзвонив з її телефону на номер Заруби. Навряд чи вона стерла його. Перші дві цифри Віталій ще пам'ятав, а далі - провалля. Сподіваючись упізнати цей номер по перших цифрах, він увімкнув трубку і знайшов у меню функцію пам'яті. Ольга, звісно, знайде цей номер швидше, але при ній поки що говорити не хотілося.

На дисплеї виринув потрібний набір цифр. Звичайно, ось він, номер мобільного телефону Заруби.

Палець машинально натискав на кнопку. Висвічувалися один за одним висхідні номери, збережені в пам'яті телефону.

Мельник не повірив своїм очам. І відразу зрозумів ще одну, мабуть, найголовнішу свою помилку.

Він передумав дзвонити Зарубі. Замість того набрав телефон Скрипника, хоча й бачив - ще трошки зарано. Кум відгукнувся, запитав, з чийого номера він дзвонить, побурчав на тему Віталієвої нетерплячості, та заспокоїв: усе вдалося зробити швидше, ніж планувалося.

Вислухавши інформацію, Мельник стримано подякував Скрипнику і попросив його ввечері по можливості бути вдома чим раніше. Або дочекатися його на роботі, хоча в управі Віталію відсвічувати не хотілося.

Натиснувши відбій, він поклав телефон на місце. Тепер мозаїка складалася і в нього були основні відповіді на всі запитання. Деталі можна з'ясувати по ходу справи.

Тепер він знав, як зловити в Тихому Затоні потвору, про яку ячив усім нещасний Антон Кулаков.

Ольга повернулася в хорошому настрої - видно, їй справді дуже хотілося їхати звідси. В світлі останніх подій Мельник її прекрасно розумів.

- Слухай, я тут подумав...
- Ну? - вона блиснула на нього очима.
- В тебе ж іще ніби відпустка?
- Тиждень лишився.
- Може, мотнемо на кілька днів за якоїсь кордон? Хоч у Хорватію, хоч у Чорногорію... Можемо в Єгипет... У тебе закордонний паспорт є?
- Ти серйозно?
- А то! Я вже цікавився в турфірмах, але так, не конкретно. Завтра з самого ранку об'їжджу всі і нехай дають якусь гарячу путівку. Де не треба довго чекати. Поїдемо, куди буде. Ти як?
- Це так несподівано...
- Чого там? Кажі.
- Знаєш, треба, типу, подумати...
- Довго?
- До ранку, - вона посміхнулася вже не лише очима, а й губами.
- Тоді проміжна пропозиція - зараз поїхали просто до мене. Нічого особливого, звичайна холостяцька квартира із невеличким бардаком. Але це через те, що в ній давно не ночували жінки.
- Дуже відверта пропозиція.
- Тобі вона подобається?
- Своєю відвертістю. Поїхали, подивимось на твій бардак...
- Тільки, гм, тут така справа... Я тебе завезу і залишу. Приймай ванну, відпочивай, дивися телевизор. Ми заїдемо, куди скажеш і купимо, що скажеш. А мені треба буде на кілька годин заїхати в гості до кума. В нього там якесь сімейне торжество. Ти ж знаєш, куми - перші родичі.
- Значить, заманив дівчину і кинув?
- Це прийшло спонтанно, просто зараз. А з кумом я ще з ранку домовився. Ти вже вибач за накладку, я все компенсую...
- Та гуляйте вже, мужики. Добре, я тебе дочекаюся. Неси ось сумки в машину...

24. Примари Тихого Затону

Скрізь сизий вранішній річковий туман пробивалися перші сонячні промені. Годинник показував четверту сорок п'ять ранку. Мельник позіхнув і штовхнув ліктем Скрипника, якому дозволив трохи поспати перед ранком.

...Залишивши Ольгу в своїй квартирі на хазяйстві, Віталій поїхав до кума додому. Той мовчки провів його на кухню і там без передмов запитав: у що Мельник цього разу вляпався. Як завжди - в говно, спокійно відповів Віталій і замовк, чекаючи наступних запи-

тань. Вони були і Мельник спокійно відповів на кожне. Переваривши почуте, Скрипник запитав, чи нормальний він. Ти ж знаєш - ні, була відповідь. І знову мовчанка. Пошкрібіши потилицю, Скрипник поліз у холодильник по пляшку, але Віталій, передбачаючи такий розвиток подій, зупинив його - не тепер, потім. Спочатку справу зробимо.

Загалом Мельник не мав сумнівів, що вмовить кума Скрипника взяти участь у затіяній ним авантурі. Але про всяк випадок застосував заборонений прийом, надавивши на давній болючий мозоль свого кума. Так, Льошка Скрипник справді був посереднім опером. Через те, власне, і почав просуватися ближче до керівної роботи. Тільки насправді потайки він дуже хотів стати кращим сищиком якщо не області, то хоча б міста. Мельник знав - з цими дитячими мріями Олексій і прийшов у міліцію. Об реальність вони не розбились, просто заховалися глибоко в його підсвідомість. Кожне нагадування про те, що він справді міг би з часом стати класним опером, болюче зачіпало Скрипника. Як знати, може він дійсно зарано розчарувався в оперативно-розшуковій роботі, надто швидко спасував перед труднощами цієї невдячної професії і, як результат, опинився в своєму спокійному, але до біса нудному кабінеті.

Нагадування про реальну можливість реалізувати себе в якості опера зробило свою справу. Скрипник погодився, але з умовою: в разі, якщо цього разу нічого не станеться, вдруге він участі в подібній авантурі не візьме. Мельник і сам боявся, що саме нині його розрахунки можуть не виправдатися. Та виходу не було.

Для більшої гарантії Віталій повернувся додому, де застав Ольгу сплячою перед працюючим телевізором. Полегшено зітхнув - так навіть краще. Обережно вклав її на дивані, накрив простирадлом. Вона крізь дрімоту посміхнулося йому, прошепотіла: „Прийшов... Я зараз... ще хвилинку...” і перевернулася на другий бік.

Про всяк випадок Мельник знайшов серед її речей мобільник, вимкнув його, а свій телефонний апарат витягнув з розетки і сховав у кухні на антресолі. Подумавши, закинув туди ж мобільний. Неабиякий тайник, тільки ніхто все одно не здогадається отак відразу.

Потім приліг скраєчку - треба спробувати поспати хоча б пару годин. Бо о третій вони домовилися зі Скрипником, що той чекатиме його на своїй „шкоді” біля під'їзду...

І ось тепер вони лежали в кущах неподалік від Тихого Затону. Поряд з тим самим місцем, де знайшов смерть Антон Кулаков. Хай він блаженний, зате позицію для спостереження за потворою вибрав ідеальну, це Віталій ще раніше примітив.

Між іншим, він ховався на пристойній відстані від знайденого Мельником напередодні сховку. Фактично тайник був на протилежному боці цього берега. І якщо до нього вже завітали, зі свого місця Віталію не почути.

На землю постелили брезент, знайдений у багажнику кумової машини. Зброї в Мельника далі не було, а Скрипник, віднедавна завзятий мисливець, прихопив з тому помпову мисливську рушницю.

Комарі гризли немилосердно, та на якомусь етапі Віталій звернув увагу - ці укуси вже не дратують його. Справді, якість приліся. Олексій бурчав, матюкався і чухався, а Мельник реагував на їхнє кусання і зудіння на диво спокійно.

Розбурканий поштовхом, Скрипник повернувся на спину, потім сів і запитально подивися на Віталія. Той притиснув пальця до губів. Скрипник кивнув, про всяк випадок підсунув до себе рушницю.

П'ята ранку. Тихо, лише пташиний спів зрідка доповнює ранкову поліську ідилію.

П'ята десять. Нічого, жодних рухів. Легенький прохолодний вітерець шелестів листям, похитував кущі і розріджував туман на клаптики.

П'ята двадцять. П'ята двадцять п'ять. П'ята...

Ось воно!

З боку затону почувся плескіт. Чути його було явно - до того тишу та спокій темної води не порушували сторонні звуки. Чоловіки обережно виповзли зі свого вкриття, аби краще бачити невеличкий пологий шматок берега, зазримий Мельником як найбільш зручне місце, єдине зручне для заходу в воду.

Тому, власне, тайник обладнано на такий пристойній відстані звідси. Наткнутися на нього тут дуже просто. Мельник навіть підозрював, що перший рибалка, який став жертвою примари, наткнувся на сховок саме неподалік від цього місця. Звідси найкраще спустити човна на воду, і випадково знайти щось, приховане поруч, було досить легко.

Плескіт повторився. Тепер ані Мельник, ані Скрипник не сумнівалися - в темній воді плаває щось велике.

Вони напружили очі. Сонце світило все впевненіше, зі свого пункту спостереження вони прекрасно бачили, як поверхня води в кількох метрах від берега почала пузиритися і булькотіти.

А потім просто в них на очах з води та з туману почало підніматися щось чорне. Спочатку виринула голова - без обличчя! Потім показалися плечі, далі - тулуб, нарешті примара стала в воду по пояс, просто біля самого берега.

Тепер вони ясно бачили чоловіка у чорному облягаючому водолазному костюмі та масці, забраний склом. Від рота тягнувся шланг трубки, який з'єднувався з балонами аквалангів.

Це їх кілька днів тому Мельник у тумані з нетверезих очей прийняв за величезні плавці гігантської потойбічної чудо-рибини.

Він поклав руку на плече Скрипнику. Це був сигнал виходити з засідки. Вони випросталися синхронно, Олексій відразу взяв помповика напереваги, пересмикнув затвор.

- Давай, давай, вилазь! Лапи перед собою, тварюко!

Водолаз вкляк від несподіванки. Скрипник повів стволом рушниці вгору і, не чекаючи, поки аквалангіст вийде сам, ступив кілька кроків до нього. Мельник лишився на місці.

Він надто пізно відчув рух за спиною, тому не встиг повернутися - хтось спритний на важкий накинувся на нього ззаду, міцно стиснувши руками-лещатими шию. Скрипник рвучко повернувся. Скориставшись цим, водолаз зі свого місця шубовснув у воду спиною вперед і зник, лиш кола пішли по поверхні.

Мельник упав на коліна і різко нахилився вперед, кидаючи напасника через себе. Прийом удався - супротивник послабив хватку, Віталій спритно вивернувся, розвернувся обличчям до ворога і вони, зчепившись, покотилися по траві.

Скрипник, повернувшись до затону і наставивши дуло рушниці на воду, стрельнув у неї один раз. Потім другий, потім - знову і знову. На п'ятому пострілі над поверхнею показався втікач- водолаз. Він тримався обома руками за голову в тих місцях, де під костюмом ховалися вуха, трясся і щось вигукував. Дославши в ствола ще один патрон, Скрипник голосно крикнув:

- Вилазь, вилазь! Тетеря глуха! Я не промахнуся, почув мене!

Трусячи головою, аквалангіст поплив до берега, підгрибаючи однією рукою. Іншу далі тримав на вусі - видно, таки добряче оглушило. Оцінивши його стан і зрозумівши - нікуди не дінеться, Скрипник поспішив на допомогу Мельнику.

А Віталій, опинившись під супротивником і відчувши його фізичну силу, пустив у хід зуби, стиснувши їх на нижній губі ворога - той буквально торкався його обличчя своїм. Лісову тишу порушив принизливий крик, хватка знову ослабла, і Віталій без особливих зусиль скинув ворога із себе.

- Наручники! - закричав він, спльовуючи солону кров із чужої прокушеної губи.

Скрипник витягнув із кишені заготовлену пару кайданок. Перевернувши свого напасника на живіт і придавивши коліном хребет, Мельник звичним жестом заломив йому руку за спину і застебнув браслети на обох зап'ястях.

Тим часом оглушений аквалангіст вибрався на берег і, далі тримаючись за вуха, опустився на коліна. Підвівшись, Мельник підбіг до нього, на ходу беручи в Скрипника другу пару наручників, і перш, ніж закувати руки і цьому, скинув з нього водолазну маску.

- Знайомся, куме, - важко дихаючи, промовив він. - Це - Михайло Моруга. А он там, - кивок за спину, - такий собі Микола Чабан. Хтось із них убив п'ятох чоловік тут, на Тихому Затоні. А може, вони робили це по черзі.

- Закрий рота, - прохрипів Чабан, крутячись на траві вужем. - Досить уже, ти самий сильний! Відпускаяй нас і поговоримо!

- А як же, мужики! Звичайно, поговоримо, - погодився Мельник. - Тільки відпустити вас поки що не вийде. То як, Мишко? - легенько штовхнув він у плече Моругу. - Є там німецький літак із золотом чи дуже глибоко в мул засмоктало?

- Пішов ти..., - видихнув Моруга.

- Ми, Мишко, разом підемо. Всі. І якщо самі все не розкажете, будьте спокійні: ніхто не знає, що ми сюди приїхали. Зате вас із цієї бездонної затоки точно ніколи не виловлять.

- Нічого ти не зробив, - вигукнув Чабан.

- Хто тобі це сказав, потворо? - повернувся до нього Мельник усім корпусом. - Ми з Сашком не любимо, коли просто так топлять у воді людей і протикають їхні трупи ножами. Я дуже злий, і це - серйозно. Тому краще давайте, аби в нас розмова вийшла...

Була половина дев'ятої ранку, коли Мельник відчинив двері своєї квартири. Попри його передчуття, Ольга тихо і спокійно спала. Підійшовши до дивна, він нахилився і поторсав її за плече.

- Ну? - сонно запитала вона, не розтуляючи очей.

- Підйом. На нас чекають великі справи.

- Які? - очі її нарешті розплющилися, подивилися на Віталія знизу вгору. - О, ти вже одягнений. І знову брудний. Де ти вічно лазиш?

- Я для цього тебе й розбудив, аби пояснити. Збирайся, збирайся. На нас дехто чекає.

- Ти такий втаємничений...

- Це ще не всі таємниці на сьогоднішній ранок. Збирайся, кажу. справи серйозні.

За двадцять хвилин здивована Ольга, вдягнена в джинси та футболку, але без косметики, яку не встигла накласти, сідала в машину до Олексія Скрипника.

Уже в салоні вона здивувалася ще більше.

25. Примари Тихого Затону (продовження)

- Якого чорта, Мельник?

Зайшовши до кабінету, звідки все почалося два тижні тому, Віталій буквально вколовся об погляд, яким його зустрів Заруба.

- Чортів не буває, - спокійно відповів Віталій. - Хоча ви не так уже й давно намагалися переконати мене в зворотному.

- Я питаю - ви дзвоните мені з самого ранку і навіть не просите, а вимагаєте про негайну зустріч для того, аби дурнуватو посміхатися і говорити загадками?

- Навпаки, щоб заспокоїти вас - загадок уже нема.

Тим часом до кабінету зайшли Скрипник і Ольга. Від Мельника не сховався короткий погляд, яким Заруба буквально облік білявку - вона навіть сахнулася і, не чекаючи дозволу, присіла в куточку обтягнутого шкірою дивана.

- А це що означає? Вам не здається, Віталію...

- Не здається, - перебив його Мельник. - Знайомтеся - майор Скрипник, відповідальний працівник обласного міліцейського управління. Олексію Вікторовичу, покажіть, будь ласка, Павлу Павловичу ваше службове посвідчення.

Заруба мазнув по „корочці” поглядом і знову переключив увагу на Віталія.

- Припустімо. Для чого він тут?

- Я - приватна особа. Зараз склалася така ситуація, коли присутність офіційного представника закону, причому - не рядового опера, а керівника, нехай і середньої ланки, нам знадобиться. Молоду красиву жінку звать Ольга. Поки що цього досить.

- Слухайте, Мельник, мені не подобається ані манера вашої поведінки, ані ваш тон. Так поводять себе п'яні.

- Тверезий, як скло. Можете потім відправити мене на експертизу. Ви ж у змозі організувати будь-яку складну експертизу?

- Я викликаю охорону, - Заруба потягнувся рукою під стіл, до вмонтованого дзвінка.

- Ага, і ваші сек'юриті з приватної охоронної фірми дозволять собі витягти звідси за шкірку майора міліції, який знаходиться при виконанні службових обов'язків?

- Ви тут на службі? - виплюнув запитання Заруба.

- У мене почався робочий день, - Скрипник обмежився цією відповіддю.

- Добре, - хазяїн кабінету забрав руку. - Згоден, у вас є якісь, поки що невідомі мені підстави так себе поводити. Я слухаю вас, тільки коротко і по суті.

- Дуже коротко і тільки по суті: внизу, в машині, сидять двоє, котрі призналися в убивстві п'яти людей на Тихому Затоні. Ці вбивства вони скоїли з минулого по нинішній місяць. Ви найняли мене, аби я розібрався в ситуації і знайшов або злочинців, або - привидів, що населяють Тихий Закон і його найближчі околиці. Роботу свою я зробив.

- Ви зробили її ще позавчора. Причому зробили блискуче. Мушу визнати це, не зважаючи на вашу сьогоднішню дивну поведінку. І отримали за це належний вам гонорар.

- Два дні тому я помилився. Тепер помилки виправлені. На Тихому Затоні більше не водяться примари, потвори, чудовиська - з нечистою силою покінчено.

- В чому ж тоді призналися Лютий і його гопники?

- В тому, в чому признаються, коли тебе приковують наручниками до батареї і починають торкатися члена оголеним електродротом. Або коли розпинають на підлозі обличчям донизу і застромлюють у задній прохід гумовий кийок, на який натягнуто презерватив. Або коли одягають на голову протигаз і періодично перетискають трубку, граючись у „слоника”. Є маса рецептів для отримання щиросердних зізнань. Я сам, грішний, у деяких випадках їх випишував - процент розкриття ще ніхто не скасовував. Правда, я робив це у випадках, коли точно знав - маю справу з абсолютним деградованим відморозком. І він стопудово причетний до злочину.

- Що ви хочете сказати?

- Тільки те, що сказав, - Мельник ступив на крок ближче до столу Заруби, став, розставивши ноги на ширину плечей, і почав легенько похитуватися з п'ятки на носок, дивлячись при цьому просто на хазяїна кабінету. - Я не знаю, які конкретно методи застосували на допитах підозрюваних, та розколоти їх треба було швидко. Тому мої колишні колеги старалися на совість. Думаю, першим не витримав Коля Черета. Далі спрацювала схема: отримавши від нього письмові зізнання, опера хутко розкрутили інших.

- Ви вважаєте цих дебілів, які становлять лише загрозу для суспільства, невинними? - брови Заруби скочили вгору.

- Ні. Вони винні і рано чи пізно сіли б за вбивство. Їх треба по можливості ізолювати, бо мізків у жодного з них немає. Особливо це стосується Лютого, який уже скуштував зони і від цього став ще лютішим. Вони справді били і калічили людей, зберігали та вживали наркотики. Зокрема, напали серед ночі на мене і по ходу скалічили машину, що належить вам. Вони, думаю, винні ще в багатьох злочинах, потерпіли від яких з різних причин не писали заяв у міліцію. Але вони не вбивали рибалок на Тихому Затоні. Хоча ця компанія виявилася дуже підходящою на роль убивць. Причому я ще два дні тому широко в це вірив. Правда, була одна обставина, в якій я хотів ще розібратися. Справа в тому, Павле Павловичу, що ви не так уже й помилилися - в воді Тихого Затону справді щось час від часу плавало.

- Ви вже зовсім заплутали мене, Мельник. Мені ніколи, говоріть ясніше, - роздратовано буркнув Заруба. - Кого ви там привезли?

- Ваших працівників. Нових рятувальників з „Метеору”, яких ви висватали мені в помічники. Чабан і Моруга.

Запала мовчанка. Мельник дав Зарубі кілька хвилин для переварювання інформації, а потім заговорив далі:

- Сьогодні вранці ми з майором Скрипником буквально виловили одного з них із темної води. Другий напав на мене сам і на що сподівався - не знаю. Адже сили були рівними. Тепер не перебивайте, я почну з початку, - Віталій зітхнув, збираючись із думками. - Отже, живе собі в селі Козуби самотній вчитель-пенсіонер Іван Шалига. Він нудиться, тому починає спочатку писати різні небилиці про рідний край, які сам придумав, схрестивши роздрібнені історичні факти з буйною уявою вчителя мови та літератури, тобто - начитаної людини. З часом він стає улюбленим персонажем журналістів, яким охоче вішає на вуха ту ж саму лапшу і тішачись від того, що час від часу опиняється в центрі уваги. Тепер дідові Івану, краєзнавцю-аматору і професійному міфотворцю, вже не нудно. Так, зокрема, народжуються легенди про прокляття Тихого Затону і примар, що мешкають довкола нього і в самій темній воді, - він знову витримав невеличку паузу. - А в Чернігові живе такий собі журналіст Владик Коротун. Він читає книжку Івана Шалиги і розуміє - натрапив на золоту жилу. Тему можна розвивати й розвивати. За прикладом старого він іде в архіви і раптом дізнається - дід не завжди розповідає цікаві небилиці. Історія про збитий над Тихим Затонем німецький літак, на якому везли награбоване золото, ніби справді мала місце. Зрозумівши, що наткнувся на реальну сенсацію, Коротун описує цю історію в статті. Потім переписує її ще раз - спеціально для газети „Факти”. Заробляє не стільки гонорар, скільки славу майстра сенсацій із Чернігова, якого друкує найбільш тиражна всеукраїнська преса. До того на такому рівні статті мого нового знайомого Владика не друкувалися. Через тиждень після публікації до нього приходить Микола Чабан. Ми вже завертали сьогодні до Коротуна і пред'явили йому наших пасажирів. Чабана він упізнав. Коротше, - Віталій втомився стояти на одному місці і, взявши стілець, усівся так, аби бачити всіх присутніх, - гість досить суворим тоном почав вимагати від журналіста назвати точне місце, де, за його твердженням, затонув літак. Коротун злякався і пояснив гостеві все як міг докладно...

- Цікаво, - перервав оповідь Заруба. - І чого він злякався?

- Про це пізніше. Головне - Чабан і Моруга почали по черзі пірнати в Тихому Затоні з аквалангом у надії рано чи пізно знайти рештки літака і стати багатими.

- Для цього вони найняли рятувальниками саме на „Метеор”?

- Ну ви ж шукали професіоналів?

- Так, - кивнув Заруба. - Навіть оголошення давав. З усіх претендентів ці двоє влаштували мене найбільше.

- Звичайно! Я навіть довідки: обидва працювали рятувальниками в підрозділах МЧС, причому спеціалізувалися на підводних водолазних роботах. До того ж обидва мають спортивний розряд з плавання, а Моруга навіть брав участь у різних змаганнях із дайвінгу. Я мусив дізнатися про це раніше, адже не люблю нічого не знати про тих, із ким маю справу. Правда, знай я цю інформацію раніше, поки не знав історії про золотий літак, вона б мені не знадобилася. А вчора, коли мені стало відомо, що неподалік від Тихого Затону, в якому покоїться цей літак, з'явилися професійні водолази, мені все стало ясно. На березі, в тайнику, я знайшов акваланг, водолазні костюми та інше спорядження для підводного плавання. Але ще раніше це все манаття було заховане просто біля берега, в більш зручному місці. Де всі риболови спускають на воду човни. Там на них цілком випадково наткнувся один невдаха-рибалка. На горе, пірнати водолази могли лише рано. А свої водолазні причадали не могли тримати на базі - викличуть нездорове зацікавлення. На біду, вони бачили, як знайшли їхній тайник. Дія випереджала думку: вони накинулися на рибалку, оглушили, затагнули головою у воду і тримали так, поки той не захлинувся. Тіло вирішили вивезти подалі і обставити все так, ніби людина потонула. Поспішаючи, забули про красивий імпортований човен городянина. В той самий день його знайшли Лютий з командою: пацани традиційно в цей самий час трусилі рибу з чужих сіток і так само випадково наткнулися на нічийний хороший човен у кущах.

- А це ви звідки знаєте?

- Лютий два дні тому сам мені заявив - човен вони знайшли. Звісно, тоді ані я, ані хто інший їм не повірив. Але на цьому випадковості закінчилися. Порадившись, Чабан і Моруга не зупинилися на одному вбивстві: чим більше буде трупів, пов'язаних із цим місцем, тим швидше люди почнуть вважати його проклятим. Тут і згадають страшенькі казочки діда Івана - виходить, правий він і розбуркалася якась нечиста сила. Так один за одним було вбито ще четверо. І скоро люди справді почали побоюватися Тихого Затону. Це повинно було забезпечити водолазам нормальну роботу. Дно в затоні не просте, дуже багато мулу. Обстежувати його треба досить ретельно. До того ж вода через те, що велика глибина, справді темна. Доводилося працювати навпомацки, слабеньке світло спеціального ліхтаря нічого не давало.

Віталій замовк, чекаючи на реакцію Заруби.

- У всьому цьому вони вам тепер призналися?

- Призналися, - кивнув Мельник. - Розмова, правда, велася не під протокол...

- Тоді ви нічого не доведете, - вирвалося в банкіра.

- Чому вам так цього не хочеться?

- Я сам узяв їх на роботу. Виходить, я тримав біля себе вбивць. Моя репутація відразу похитнеться. Я саме з цих міркувань...

- Нічого з вашою репутацією не станеться, - відмахнувся Мельник. - Не певен, що вони захочуть говорити під протокол.

- Тоді на що ви сподіваєтеся?

- А ви не поспішайте. Історія ще не закінчена, - Віталій вмовився зручніше. - Читати вміють усі. Звісно, не всі вірять прочитаному. Антон Кулаков, людина психічно ущербна, повірив у книгу Шалиги, а потім - у газетні статті, написані за її мотивами, повністю. Він вистежував на Тихому Затоні якусь тільки йому одному відому потвору. Припустімо, Чабан із Моругою не знали цього - адже рибалок давно не було видно, а більше вони ні від кого біди не чекали. Коли раптом Кулаков побачив, як рано вранці з води піднімається аквалангіст, навіть його запалений мозок усе зрозумів. Його так само довелося вбити, навіть дивний ніж у хід пішов.

- Справді, дуже дивне вбивство, - погодився Заруба. - Для чого їм це було треба?

- Щоб перевести стрілки на Колю Череду, а разом із тим - на всю компанію Лютого, - просто пояснив Мельник. - Саме тому вони й не чіпали пацанів. Хоча ті не боялися ні чорта, ні Бога, і вчащали на затон тоді, коли всі богобоязненні люди намагалися сюди не навідуватися. Рятувальникам не вдалося залякати народ остаточно - вдень рибалки таки ставили сітки та екрани. Бо риба в затоні справді водиться і добре ловиться.

- По вашому виходить, вони все ж таки вирішили підстрахуватися і знайти зручний момент, аби зіпхнути все на чотирьох відморозків?

- Виходить, - погодився Мельник. - І не лише по-моєму, а й по-вашому. Якщо ви уважно стежили за моїми словами, то мусили звернути увагу - говорячи про прийняті рішення, я жодного разу не наголосив на тому, що Чабан із Моругою приймали їх самостійно. Так само коли я сказав, що після першого вбивства вони порадилися, то не сказав, із ким. Так само говорячи про те, що водолази нічого не знали про наміри Кулакова вистежити потвору, я вжив слово „припустімо”. Адже це ви підказували і в деяких випадках наказували вашим людям, як треба діяти. Вони вбивали, підставляли компанію Лютого під статтю і шукали скарги на дні затону за вашим наказом, Павле Павловичу. Власне, це ви все придумали. Чабан із Моругою, я і навіть оця дівчина, - кивок у бік принішклої Ольги, - до вчорашнього дня працювали на вас.

26. Примари Тихого Затону (закінчення)

Грім не грянув від цих слів. Небеса не розверзлися. Ангели не протрубили. Земля не здригнулася. Ніхто з присутніх навіть не зойкнув від несподіваного викриття. Заруба помовчав, потім, спершись обома руками об стіл, повільно підвівся, вийшов з-за нього і

пройшовся до середини кабінету, потім крутнувся на п'ятах і, ступивши кілька кроків уперед, буквально нависнув над Мельником. Той кілька секунд дивився на нього знизу вгору, потім так само повільно підвівся.

Тепер вони стояли майже впритул і буровили один одного очима.

- Ну-ну, - тихо промовив Заруба, глянув на Скрипника, знову облік поглядом Ольгу, яка після цього опустила голову і сховала обличчя в руки, і зробив крок назад. - Ну-ну, - повторив він, - Це вже цікаво.

- Мені самому цікаво, - Мельник уже не кривив рота в іронічній посмішці, говорив, ніби цвяхи забивав: - Крім цих двох рятувальників біля мене ніби-то випадково опинилася молода красива дівчина. Яку я до того ж кілька разів заставав на річці зовсім голою. Якщо забути про випадковості, цей хід практично безпрограшний - адже кожен нормальний мужик забуде про обережність, побачивши перед собою досконалу фігуру оголеної моделі. Ольга Воронцова, переможниця конкурсу краси „Міс Чернігів” у минулому році. Я за такими речами не стежу, а люди типу вас, Заруба, охоче витрачають на це час і гроші. Пробити мою приятельку по своїх каналах моєму колезі, - кивок у бік Скрипника, - виявилось простіше, аніж Чабана з Моругою. Тільки я трошки раніше, буквально за п'ять хвилин до того, як отримав цю інформацію, здогадався, що Ольга працює на вас і ймовірно - ваша коханка. Чи одна з них, я ваших можливостей у цьому плані не знаю. Сказати, як?

- Для чого ви питаєте? Ви ж приперлися сюди, аби виговоритися.

- Ви знаєте, де і за яких обставин я загубив свій мобільний. Наступного ранку після бійки з відморозками Лютого було знайдено труп Антона Кулакова. І я, максимально дотримуючись конспірації, вирішив зробити один дзвінок із телефону зовсім, як мені тоді здавалося, сторонньої людини - Ольги. З якою я напередодні провів ніч шаленого і розкутого кохання. Сонце, - повернувся до білявки Мельник. - Ти тоді робила такі речі за наказом свого сердечного друга Павла Павловича і це була твоя ініціатива?

- Закрий рота! - вигукнула Ольга, на мить відірвавши обличчя від долонь, і всі побачили сльози в неї на очах.

- Чому? Хай говорить, - Заруба звертався до неї, але в її бік не дивився.

- З рештою, це не так важливо. Регулярний, доступний і шалений секс в якості додаткового стимулу. Бонусу, як тепер кажуть. Ви, Павле Павловичу, хороший бізнесмен. Так ось, - повернувся до головної теми Мельник, - коли два дні тому я дізнався, що десь у Тихому Затоні можна реально знайти скарб, то почав розуміти, кого чи що міг побачити в тумані кілька днів назад, коли ночував біля затону із Шалигою. Оскільки в нечисту силу я не дуже вірю, більш реальною мені видалася така версія: рибаки гинули після того, як бачили біля затону щось, чого їм бачити не слід. Тому я про всяк випадок вирішив пошукати біля того берега, з якого зручніше підступитися до води.

- Ви вже казали про це. Я знаю, як і де ви знайшли сховані акваланги.

- А я зараз буду повторюватися! Бо тепер ці події матимуть додаткове значення. Тоді я ще вважав вас, Заруба, підприємцем, який рятує свій бізнес. Через те спішив поставити вас до відома про нові обставини - виявляється, історія ще не скінчилася. Заодно вирішив забрати Ольгу з собою - вона після вбивства Кулакова не могла впоратися із депресією. Тепер я її дуже добре розумію, але про це - трошки пізніше. Значить, вона пішла ставити директора бази до відома про дострокове звільнення будиночка, а я тим часом вирішив без свідків подзвонити вам. Як на зло, забув телефон і згадав - він мусить лишитися в пам'яті її мобілки. Він там лишився - не один раз. Щодня з цього телефону на ваш телефонували мінімум три рази. Ольга просто не чистила пам'ять своєї „трубки”. Мене тоді ніби током стукнуло - все раптом ставало на свої місця. Вже за п'ять хвилин я знав від свого колеги, - знову кивок на Скрипника, - що Чабан із Моругою - професійні водолази, а Ольга Воронцова - міс Чернігів, яку після перемоги на конкурсі наблизив до себе банків Заруба. З його подачі вона влаштувалася фотомоделлю в одне київське агентство, позувала в нових платтях, шубах, костюмах та купальниках. Той самий Заруба, за чутками, купив їй у Києві однокімнатну квартиру і регулярно навідує свою пасію. Значить, випадко-

вим наше знайомство точно не могло бути. Ольга доповідала Зарубі про кожен мій крок. Правда, я не сказав їй про свій намір переночувати на Тихому Затоні. Через те водолази почували себе в безпеці і я навіть побачив одного з них. Хоча і вони мене тоді побачили, впізнали і вирішили про всяк випадок не чіпати. Ви, Заруба, тоді сказали їм, що вони вчинили правильно. Хто б тоді вивів на чисту воду банду Юри Лютого?

- А ви хотіли, аби вони і вас утопили?

- Тепер це вже не так важливо. Просто Ольга не попередила вас, бо нічого не знала про мої тодішні наміри, ось і все. Зате наступного дня ми з нею говорили на дуже цікаву тему: вона обмовилася, що в неї є друг, який шукає скарби. Навряд чи вона лягнула це спеціально. Тільки вчора, коли я зробив усі можливі й неможливі відкриття, ця розмова мені відразу пригадалася. І коло замкнулося: коханець банків - той самий друг, неподалік - ніби-то реальні скарби, водолази з аквалангами, які ховаються від людей. Нарешті - люди, які гинуть, бо друг банкір намагається захистити свої пошуки від цікавих очей. Лишалось тільки взяти виконавців на гарячому.

- На чому ж ви їх взяли?

- Просто на воді, - тепер Мельник знову посміхався від власного каламбуру - взяти на гарячому в холодній воді.

- Пірнати з аквалангом не заборонено законом.

- Чому ж тоді вони напали на нас і спробували втекти? Я вам відразу це пояснюю: вони знали, що причетні до п'яти вбивств. І так само знали, що я мент, нехай і колишній. Тому нашу появу біля затону в той момент, коли вони пірнали, сприйняли досить агресивно. Але потім довго не ламалися: їм самим уже набридло жити в постійному страху. Вони ж боялися, Заруба - боялися вас. Не треба ніколи нікого залякувати. Адже для того, аби позбавитися страху, залякані скористаються першою ж можливістю. Отже, все, чого я не знав чи про що лише підозрював, Чабан із Моругою мені буквально розжували.

- Не під протокол, - уточнив Заруба.

- А він нам і не потрібен, - голос Мельника прозвучав якось заспокійливо. - Значить, що ми маємо? Купу грамотних людей. Грамотних настільки, що вони не лише регулярно читають газети і роблять із прочитаного висновки. Вивчаючи і аналізуючи інформацію, часто - суперечливу, ви і вам подібні, Павле Павловичу, заробляють гроші.

- Що в цьому поганого?

- Нічого. Я, наприклад, два дні тому дещо заробив. І повертати вам це не буду - адже таємниця Тихого Затону розкрита, примар там більше немає. Хоча цю таємницю виградали ви самі, це не має значення: значить, я на якомусь етапі виявився трошки розумнішим, ніж ви сподівалися. Тепер давайте не будемо відволікатися, - пауза. - Отже, банкір Заруба читає відразу в кількох газетах історію про літак із вантажем золота, який більш як півстоліття тому затонув у Тихому Затоні. Він проводить деяку арtpідготовку і дізнається - інформація абсолютно свіжа, ще ніде не світилася офіційно. Інакше золото уже б давно шукали. Поки хтось щось почне думати, Заруба вирішує діяти. Для цього робить абсолютно дурну і невдячну роботу - починає розвивати на берегах Десни комерційну туристичну інфраструктуру. Все це ширма - вам, Павле Павловичу, треба легалізувати ваших найманих водолазів. Справді, пірнання вночі і відлежування в наметах удень надто кидається в очі. Тому ви зголошуєтеся вкласти гроші в розвиток бази відпочинку „Метеор”. Ви справді робите якійсь фінансовий внесок і відразу стаєте інвестором, багатим власником. Тому маєте право розширювати штат працівників. Так Чабан і Моруга опинилися неподалік від завітного місця, де сховані мільйони. А далі в процесі пошуків сталося те, що я передбачав - один рибалка випадково натрапив на дивний тайник біля затону, міг пустити чутку про акваланги, і рятувальники вбили його. Утопили в воді тим самим способом, про який я вам уже казав.

- Цікаво, - вкотре промовив Заруба. - Це вони вам самі призналися?

- Причому - без жодних застосувань фізичної сили з нашого із майором боку.

- Вони вбили - тоді до чого тут я?

- Бо вони тут же зізналися в усьому вам, своєму роботодавцеві. Мені вони мало не хором доводили, що не знають, як усе вийшло. Їх попередили про суворе дотримання таємниці, і раптом - цікавий дядечко присів біля їхнього сховку і роздивляється акваланг. Вмовляти його нікому не казати чи погрожувати не було смислу. Моруга напав ззаду, вдарив у потилицю, а Чабан швидко підтягнув непритомного до води і занурив туди його голову. Зізнавшись вам у своєму необдуманому гріху і спитавши поради, вони загнали себе в глухий кут. Ви тут же заявили, що здасте їх у міліцію і зробите все, аби обох посадили надовго. Вони були в курсі ваших можливостей, тому запитали, що ж їм робити. І ви порадили вбивати випадкових рибалок далі. Бо, заінтриговані статтями Коротуна про Тихий Затон і всі загадки, що з ним пов'язані, ви знайшли книжечку Івана Шалиги. Прочитавши, не повірили жодному слову, але при цьому прекрасно знали, наскільки наші люди забобонні. Вам нічого не вартувало обіграти все так, аби після третього нещасного випадку народ обережно заговорив про нечисту силу. Ви, Заруба, готові були на все, аби довкола місця, де для вас шукають скарб, не вешталися сторонні. Якщо для цього треба забрати кілька життів нікчемних, за вашим висловом, люців, то за вашим наказом їх забирали. Чабан і Моруга не мали іншого виходу, все більше вгрузаючи в це багно. А ви отримували явне задоволення від цієї дуже цікавої, як на погляд змудженого бізнесом банкіра, гри. Саме тому, Павле Павловичу, Моруга і врятував мені життя два дні тому, коли Лютий з друзями мало не потопили мене в затоні. В якійсь момент їм обом *сподобалася* ця гра. Їм у кайф стало відчувати себе справжньою нечистою силою, на яку можна все списати і якій нічого ніколи не буде. Поки Чабан сидів у засідці, Моруга на березі швиденько перебрався у водолазний костюм, почепив балони з аквалангами і пірнув, очікуючи зручного моменту для демонстрації власної демонічності. Так вони полювали на рибалок: пропливали під дном човна, перекидали його, затягували жертв під воду. Все це - за лічені секунди. Але позавчора всі остаточно загралися, Павле Павловичу: аби Моруга не торкнувся мене під водою, хто знає, став би я далі копати цю історію. Адже кандидатури підозрюваних у вбивствах мене так само влаштовували.

Мельник не звик так багато говорити за один раз. Пошукавши очима по кабінету, він знайшов невеличкий холодильник. Не питаючи дозволу в господаря, підійшов, відчинив, вийняв звідти почату пластикову пляшку „Миргородської”, відпив з горлечка, примружився від задоволення - в горлі справді пересохло.

- Чому ви нічого не заперечуєте? - поцікавився він у Заруби.

- Бо ви можете фантазувати тут, скільки завгодно. А по цій справі тим часом є реальні фігуранти. Провину яких дуже швидко доведуть.

- Правильно. На це ви і розраховували.

- Скажіть, Віталію: якщо все це правда і я такий лиходій, чому ж я найняв вас розібратися в цій історії? За логікою, я навпаки мусив би старанно приховувати всі кінці - адже, як ви кажете, я - організатор і замовник кількох убивств.

- Отут, Заруба, найбільш делікатний і складний момент у всій цій ситуації. Це непросто пояснити, ще важче зрозуміти. Але ви, наймаючи мене, колишнього мента без особливих професійних заслуг і з певною репутацією, намагалися хоч якось виправдати свої дії у власних очах. Ви так докладно розповіли мені про способи вбивств усіх цих людей тому, що досконально їх знали. Насправді жодних спеціальних дорогих експертиз ніхто не проводив. Тільки десь у підсвідомості ви відчували - все це заходить надто далеко. Припинити вбивства повинна стороння людина, а причини злочинів мусять лежати на поверхні. Тому ви приставили до мене Ольгу - вона доповідала про мої кроки і саме від неї ви вперше почули про Лютого, Кору, Малого і Череду. Справді, більш підходящих кандидатур, на які можна списати хоч десять убивств, просто немає. Тут знадобився блаженний Антон Кулаков - за інформацією Ольги, він серйозно зайнявся пошуками чудовиськ у районі Тихого Затону. Для цього стежив за компанією Лютого і навіть мав із ними серйозний конфлікт. Ніщо не заважало молодим відморозкам при наступній зустрічі забити набридлого Кулакова на смерть. Дізнатися, що батьки Череди тримають поросят на продаж, не

надто важко. За вашим наказом Чабан дочекався, поки на подвір'ї в Череди нікого не буде, пробрався туди, ігноруючи припнутого на ланцюгу злого собаку, і викрав ножа - колюн лежав на видному місці. Цим інструментом для коління свиней Моруга проткнув мертве тіло Кулакова. А потім самі ж рятувальники знайшли ножа на березі, в такий спосіб пристебнувши його до трупа. Тепер я шукав не абстрактне демонічне чудовисько - я шукав реального вбивцю, який орудує ножем. Лютий та інші - справді мало симпатична публіка. В мене навіть виникло гостре бажання посадити всю бражку за ґрати. Тим більше спровокувати їх на активні дії своєю появою мені нічого не вартувало. Вони настропилися мене грохнути - вже є привід для затримання. Далі ланцюжок: раніше судимий Лютик - його приятелі, лідером для яких він є - наркотики - викрадання чужого улову - розборки з рибалками - напад на мене - пошкодження вашої машини - вбивства - чужий імпортований човен - ніжик із помешкання Колі Череди - убивство Антона Кулакова. Ось вам і примари Тихого Затону. Поки затон формально є місцем скоєння злочину, народ особливо не вчашатиме туди. До того ж забобони ще ніхто не відміняв. Адже ці пацани легко могли злигатися із нечистою силою. Старий Шалига тільки порадив би з того, що його придумки живуть у народі самі по собі. Зате тепер я можу дати справжнє пояснення депресії, яка охопила Ольгу після звістки про страшну загибель нещасного, Богом скривдженого Кулакова. Вона здогадувалася про справжні причини і в певний момент до неї дійшло: розповівши своєму хазяїну та коханцеві про нього, тим самим підписала йому вирок і пришвидшила кінець. Повторюю - якби всі, хто брав у цій грі участь, не захопилися нею так явно, я б заспокоївся ще два дні тому. Тепер я знаю правду.

- Дуже гарно сказано. Так у кіно говорять позитивні персонажі, - Заруба блазнювато поплескав у долоні. - Але, по-перше, вашій так званій правді ціна - копійка. Бо все це нічим не підкріплені слова. Свої так звані зізнання Чабан і Моруга ніде не повторять. А Ольга взагалі буде мовчати. Тим більше, як ви щойно, гм, довели вона сама дуже мало знає. А по-друге, для чого все це і кого ви захищаєте? Невже ви, доросла і не дурна людина, не навчилися за роки роботи в міліції приймати ту правду, яку вам пропонують, і не шукати іншої? Тю на вас, Мельник, після цього. Кого ви захищаєте? Чотирьох дегенератів? Чотирьох дебільних створінь, які все одно дуже скоро б сіли? Суспільство треба позбавити від них. Тому повірте мені - вас ніхто навіть слухати не стане. Лютого посадять назавжди, інші троє вийдуть на волю років через десять, а потім знову сядуть: наші зони нікого не перевиховують. Яка ваша мета, Мельник? Чого ви домагаєтеся?

Відповідати Віталій не спішив. Замислено потер неголене підборіддя, відсorbув ще води.

- Ви праві, Павле Павловичу, - промовив нарешті, старанно обдумуючи кожне слово. - Це прикро, тільки таких пропалених циніків, як я, подібною реальністю не шокувати і не вразити. Я не витягну з-за ґрат Лютого та його дружків і чесно вам скажу - не хочу це робити. В тому, що вони сидітимуть не за своє, вони винні самі. На таких, як вони, в наш час дуже зручно вшати чужі гріхи. Так само я знаю, що Чабан і Моруга не відповідатимуть за вбивство п'ятьох людей. Вони чітко пояснили мені ті інструкції, які отримали від вас: в разі, якщо попадуться, краще мовчати. Тоді ви легко все владнаєте. Варто заговорити - допомоги не буде. Тому нормально допитати їх ми змогли лише без потокова. Далі вони від усього почнуть відмовлятися. Банкір Заруба - недоторканий, хоча і не народний депутат. Я все це знаю, Павле Павловичу. Я не можу тут нічого зробити. Тим не менше, я прийшов сюди не лише для того, аби сказати вам те, що ви знаєте без мене. Є ще одна правда, яку ви мусите знати - чому журналіст Владик Кортун так злякався візиту Чабана.

Мельник поліз у кишеню джинсів і витягнув цифровий диктофон. Той самий, конфіскований у журналіста.

- Тут - сопливі зізнання писаки. Над Тихим Затонем ніколи не збивали німецького літака. Під темною водою немає нічого, крім величезного шару мулу, який може засмоктати потопленика, до ніг якого прив'язаний важкий вантаж. Скарбу, який ви так шукали і оберігали, не існує в природі. Я не питаю, для чого багатій людині ще більше грошей. Не

хочу знати, як, із ким і де ви домовилися обміняти золото на долари. Бо це вже не цікаво: скарбу нема.

Ось тут нарешті всім присутнім, навіть Ользі, котра піднесла заплакане обличчя, став помітний ефект від сказаного. Заруба ніби ковтнув щось величезне і сухе. Рот його розкрився і відразу закрився, як у риби, витягнутої на берег. Змінився навіть колір обличчя. Зуби скреготнули, руки стиснулися в кулаки.

- Брешеш, - промовив він тихо, і відразу ж зірвався на крик: - Брешеш, сука! Брешеш! Брешеш!

Здавалося - ще трохи, і банкір почне тупотіти ногами, наче ображена дитина.

- Ми не будемо зараз слухати мекання журналюги. Лишаю вам цю цяцьку, - Віталій поклав диктофон на стіл. - Коли переварите почуте, можете послухати цю скорботну сповідь. Бо насправді брешу не я - бреше він і цієї брехні вимагаємо від таких Коротунів усі ми, - рука зробила коло в повітрі. - Я тільки коротко передам суть цієї сповіді. Правда нікому не потрібна, тут я з вами погоджуюсь. Ні тут, у цьому кабінеті, ні за його межами. Нікого не цікавлять реальні проблеми людей: безробіття, діти, що народжуються зі СНІДом та венеричними хворобами, продажні педерасти-політики та ідіоти-чиновники, діти, покинуті батьками в під'їздах будинків і вагонах приміських електричок. З рештою, такі, як Лютий, теж нікого не хвилюють. Газети та телебачення поділені між політичними партіями як у центрі, так і на місцях. Вони дають тільки ту інформацію, на яку їх благословлять. Людям дають зрозуміти - від такої сурової правди вони втомилися. Тому пропонують їм іншу реальність, на яку вони охоче клюють. Гороскопи, чаклуни, поради ворожок, потойбічні світи, кулінарні рецепти, шлюбні розлучення естрадних „зірок”, кулінарні рецепти. А також сенсації на зразок собак-мутантів, візитів НЛО, привидів. І, звичайно, історії про заховані десь поруч скарби. Я не вмю так красиво виправдовувати власну дурість та брехню, як Коротун. З рештою, послухаєте, коли буде час.

- Брешеш.

- Між іншим, у цій історії дуже багато правди. Золото було, його справді намагалися вивезти, про це свідчать архівні документи. Була жінка, яка у війну працювала перекладачкою в комендатурі, за що й відсиділа десять років таборів. Тільки вона померла, родичів у неї нема, журналіст справді зустрічався з нею. Значить, ніхто не доведе, що вона йому казала, а чого не казала. Він, як справжня акула пера, розбавив факти вимислом. І сам збив той злополучний літак над Тихим Затонем. Тому в Коротуна очко й заграло, коли раптом з'явився невідомий і почав суворим тоном вимагати від нього подробиць та пояснень. Признатися, що все це вигадка, аби заробити трошки грошей і скандальну репутацію - відразу поставити на подальшій кар'єрі хрест. Бог його знає, що це за чоловік прийшов і чого йому треба. Довелося робити розумну міну і грати свою роль до кінця, на ходу вигадуючи неіснуючі подробиці. Насправді ж доля цього золота так і лишилася невідомою, - Мельник зітхнув. - Читати ми всі вміємо. Ось тільки вірити написаному і надрукованому в пресі вас ніхто не змушував, Заруба. Ви повірили, вирішили легко підняти з дна затону пару зайвих мільйонів. Результат - убито п'ятеро. І, коли чесно, я досі не певен, що Владик Коротун у цьому не винен. Просто, мабуть, для нього законники ще не написали статтю.

- Брешеш. Брешеш. Брешеш!

- Розумію - ви не можете повірити, що занастали себе через чинсь дурну вигадку. Через те, що людям подобається читати подібні статті в газетах. Ясно, вас ніхто не судитиме. Тільки, вибачте за пафосну фразу, не кожен суд проходить у судовому залі. Є інші суди, інші судді, інші прокурори. Про адвокатів не кажу - ви вже намагалися з моєю допомогою бути адвокатом самому собі. Значить, ви знаєте про цей самий інший суд. Раз так, - Віталій глянув на годинник, - то більше не маю права вас затримувати. Лишаю вам ваше рухоме майно, - кивок у бік Ольги. - Ви не виганяйте її з київської квартири і взагалі не дуже лайте. Вона намагалася все добре робити. Мені місцями навіть подобалося.

- Скотина! - вигукнула білявка.

- Моя колишня дружна про мене так само подругам і тещі казала. Придумай щось новеньке. Не зможеш - Коротун допоможе. Він мастак на різні придумки.

Скрипник, який весь цей час мовчав, підвівся зі стільця, потягнувся, розминаючи затерплі від сидіння м'язи.

- Тепер, Заруба, я дещо вам скажу. Віталій правий, і я не така вже впливова та сильна персона в місцевій міліцейській системі, аби намагатися її поламати. Ваших Чабана з Моругою справді випустять. Бо я не викину їх з машини просто зараз, а таки завезу в управу і знайду привід затримати цю парочку на термін, передбачений законом. Якщо в почнете виконувати свої обіцянки вже зараз, на волі обидва будуть уже під кінець дня. Максимум - завтра вранці, бо навіть із вашими зв'язками не здатні запустити нашу бюрократичну машину швидше, ніж вона крутиться. Мені, коли чесно, вистачить часу навіть до вечора. Я не скажу, під чиєю вони опікою. Я просто зроблю так, аби на той короткий час, що вони посидять у камері, вони потрапили в такі умови, коли година видається добою. Ось на це, Заруба, в мене повноважень, можливостей і досвіду вистачить. Сидять у нас такі люди, які за можливість передати на волю записку чи отримати щось звідти так стараються... Коротше, мало вашим спортсменам не буде. Вони назавжди зрозуміють - вбивати людей не можна. Ну і тепер дещо хочу сказати особисто вам. Тільки при свідках - гукайте ваших довбодзвонів.

Банкір не зрушив з місця. Скрипник сам обійшов стіл, надавив на потрібну кнопку. За мить у кабінет ввалилися двоє кремезних охоронців із абсолютно тупими, хоча й відданими виразами облич. Олексій мовчки показав їм своє посвідчення, заховав документ у кишеню.

- Це щоб ви, хлопчики, дурниць не нарobili, завівшись із офіцером міліції, який знаходиться при виконанні, - пояснив він, тоді підійшов до Заруби на відстань удару, коротко замахнувся.

Кулак врізався в щелепу. Банкір не чекав удару, та навіть якби чекав, навряд чи втримався б на ногах. Мельник знав - його кум у молодості намагався професійно займатися боксом і навіть робив успіхи.

Сидячи на підлозі біля столу, Заруба сплюнув кров, уламок зуба. Жестом зупинив охоронців, які несміливо посунули на Скрипника, намагаючись бодай створити вигляд бажання виконати роботу, за яку отримують гроші.

- Тепер ці двоє, ваша коханка і Віталік при бажанні підтвердять: майор міліції Скрипник при свідках дав по морді банкіру Зарубі. Це якщо ви спробуєте зробити так, аби мене вигнали, всі зрозуміють, за що: йому дали в рило, а він не зміг дати здачі, як нормальний мужик. Замість цього почав присікуватися до нормального мента і зживати його зі світу. Мене випруть, коли ви цього захочете. Тільки я роботу знайду, а ви лишитеся з битою мордою. Думайте, чи варто щось робити.

- Більше ми вас не потурбуємо, Павле Павловичу, - Мельник уже стояв біля дверей. - Заяву про звільнення писати не буду, бо не писав заяву про прийом на роботу. До побачення. Бажаю колись знайти золото у темній воді.

Вони повернулися на Тихий Затон. Вийшли з машини, сіли на біля берега. Пили горілку просто з горла, передаючи її один одному. Курили і мочали, дивлячись на спокійну гладеньку поверхню води.

- Ти завжди п'єш за кермом? - поцікавився Мельник, коли пляшка спорожніла.
- Хто мені що скаже? - байдуже відповів Скрипник.
- Удар у тебе нічого поставлений.
- Сам від себе не чекав. Давно в спортзалі не був.
- Я туди взагалі не ходив.
- Воно й видно. Вулична шпана он як відходила...
- Взагалі це круто - від безвиході затопити банкірові в п'ятак. Крутіше тільки вистежити, де він живе, і помочитися в його під'їзді.

Знову замовкли. За сьогоднішній ранок почуто і сказано стільки, що, здавалося, слова просто закінчилися. Наче цигарки в пачці чи горілка в пляшці.

У воді щось хлюпнуло. Судячи по звуку, десь плавала справді велика рибина. А може, ще щось, про що можна тільки здогадуватися.

Не хотілося навіть думати. Мельник спробував прогнати від себе такі думки, і відразу згадав діда Шалигу.

Знову хлюпнуло.

- Жарко, - сказав Віталій, витираючи змокрилого лоба.

- Коли їхали, ластівок над водою бачив?

- Ну?

- Буде дощ.

- Швидше б...

Мельник сплюнув у воду просто перед собою, потім роздратовано лягнув себе по щоці. Коли забрав руку і глянув на неї, задоволено посміхнувся - просто в центрі долоні розпливлася крива пляма.

Комарі зовсім не боялися смерті.

вересень - грудень 2005 р.

м. Київ

Примечания

1

Джейсон Вургіс - персонаж фільмів жахів із циклу „П'ятниця, 13”, маніяк-убивця, воскреслий з мертвих. За сюжетом, колись приятелі не догледіли, і він утопився в озері. Відтоді спочатку його збожеволіла від горя мама, а потім і сам потопленик Джейсон, заховавши спотворене обличчя за хокейну маску, періодично нападає на молодих людей, що відпочивають в околицях його володінь, і один за одним убиває їх, бажаючи помститися світові за байдужість до себе.

2

Вал - місце в Чернігові, відтворює історичний кріпосний вал із дванадцятьма гарматами

3

Рокосовського - вулиця в Чернігові, „серце” великого „спального” району

4

Іхтіандр - персонаж популярного радянського фантастичного роману Олександра Беляєва, людина із акулячими зябрами, яка могла жити на суші та під водою.

